

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

TÜRKİYE'DE VEREM SAVAŞI 2014 RAPORU

Ankara 2015

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

TÜRKİYE'DE VEREM SAVAŞI

2014 RAPORU

Bu raporda 2013 yılı tüberküloz kontrol faaliyetleri, 2012 yılı tüberküloz hasta verileri ve 2011 yılı tüberküloz hastalarının tedavi sonuçları sunulmuştur.

ANKARA
2015

ISBN : 978-975-590-605-8
Sağlık Bakanlığı Yayın No : 1026

Baskı : **Alban Tanıtım LTD Şti.**
Büklüm Sokak No: 45/3 Kavaklıdere / ANKARA
Tel: 0. 312 430 13 15 - Faks: 0. 312 434 04 13
www.albantanim.com.tr

<http://tuberkuloz.thsk.saglik.gov.tr>

Bu yayın; T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Tüberküloz Daire Başkanlığı tarafından hazırlanmış ve bastırılmıştır.

Her türlü yayın hakkı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'na aittir. Kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz. Kısmen dahi olsa alınamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi "Türkiye'de Verem Savaşı 2014 Raporu", Sağlık Bakanlığı Yayın No, Ankara ve Yayın Tarihi" şeklinde olmalıdır.

Ücretsizdir. Parayla satılamaz.

EDİTÖR

- **Prof. Dr. İrfan ŞENCAN**
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı

YAYINA HAZIRLAYANLAR

- **Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU**
THSK Bulaşıcı Hastalıklar Kontrol Programları Başkan Yardımcısı
- **Dr. Erhan KABASAKAL**
THSK Tüberküloz Daire Başkanı
- **Uzm. Dr. Ayşegül YILDIRIM**
THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik Birimi Sorumlusu
- **S. Murat MUTLU**
THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Saha Hizmetleri ve İkmal Birimi Sorumlusu
- **Funda BAYKAL**
THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik Birimi

YAYIN KOORDİNATÖRLERİ

- **Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU**
THSK Bulaşıcı Hastalıklar Kontrol Programları Başkan Yardımcısı
- **Uzm. Dr. Ayşegül YILDIRIM (Redaksiyon)**
THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik Birim Sorumlusu

YAYIN KOMİSYONU

- **Uzm. Dr. Hasan IRMAK**
Bakanlık Müşaviri
- **Doç. Dr. Nazan YARDIM**
THSK Obezite, Diyabet ve Metabolik Hastalıklar Daire Başkanı
- **Dr. Mustafa Bahadır SUCAKLI**
THSK Erken Uyarı Cevap ve Saha Epidemiyolojisi Daire Başkanı
- **Dr. Kanuni KEKLİK**
THSK Toplum Sağlığı Hizmetleri Daire Başkanı
- **Dr. Yıldırım CESARETLİ**
THSK Tüketici Güvenliği Laboratuvarları Daire Başkanı

Teşekkür

Bu verilerin oluşması, toplanması ve raporlandırılması aşamalarında emeği bulunan; TSM Verem Savaşı Dispanseri Birimi (VSD) çalışanlarına, Tüberküloz İl Koordinatörlerine, Halk Sağlığı Müdürlüğü çalışanlarına, Daire Başkanlığı çalışanlarına ve diğer emeği geçenlere teşekkür ederiz.

Önsöz

Dünya genelinde yürütülen çalışmalar sonucunda pek çok başarı elde edilmesine rağmen tüberküloz halen tüm dünyada bir halk sağlığı sorunu olarak önemini korumaktadır. Türkiye, tüberkülozla mücadele konusunda Dünya Sağlık Örgütü'nün 2015 yılı hedeflerine ulaşmıştır. Ayrıca ülkemiz bugün itibarıyla DSÖ'nün belirlediği kriterlere göre eliminasyon fazına girmiş bulunmaktadır. Bu kapsamda tüberküloz kontrol faaliyetlerinin daha da güçlendirilerek sürdürülmesi ve tüberkülozla mücadele programında nihai başarıya ulaşılması hedeflenmektedir.

Tüberküloz kontrol hizmetleri, ülkemizde “Veremsiz Bir Türkiye” vizyonu çerçevesinde yürütülmektedir. Vizyonumuzu gerçekleştirmek için Bakanlık teşkilatımız, ülke genelindeki tüm sağlık çalışanlarımız ve tüberküloza karşı mücadele eden gönüllü kuruluşlarımızın işbirliği ve katkıları ile ulusal tüberküloz kontrol çalışmaları yürütülmektedir.

“Türkiye’de Verem Savaşı 2014 Raporu”nda, ülke genelindeki tüberküloz hastaları ile ilgili istatistikler yanında Bakanlık olarak politik kararlılığımızı yansıtan altyapı ve yürütülen faaliyetler ortaya konulmuştur.

Rapor, geçmiş yıllarda yapılan faaliyetlerle günümüzde yürütülen faaliyetlerin etkisini ortaya koyduğu için bizlere tüberküloz kontrol hizmetlerinin geçmişi ile günümüzdeki durumunu kıyaslama fırsatı da sunmaktadır. Bu yönüyle “Türkiye’de Verem Savaşı 2014 Raporu”, Bakanlığımızın tüberküloz kontrol hizmetleri ile ilgili politikalarına yön verecek, stratejik kararlarımıza ve önümüzdeki yıllar için yapılacak planlamalarımıza yol gösterecektir.

“Türkiye’de Verem Savaşı 2014 Raporu”nun hazırlanmasında ve tüberkülozla mücadelede emeği geçen herkesi gönülden kutlar, başarılı çalışmalarının devamını dilerim.

*Dr. Mehmet MÜEZZİNOĞLU
Sağlık Bakanı*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
KISALTMALAR	8
ŞEKİLLER DİZİNİ	9
TABLolar DİZİNİ	10
1. KÜRESEL TÜBERKÜLOZ 2013 RAPORUNDA TÜRKİYE	13
2. ÖZET	21
Summary	27
3. 2013 YILI FAALİYETLERİ	31
3.1. Altyapı	33
3.1.1. TSM Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimleri	33
3.1.2. Göğüs Hastalıkları Hastaneleri	36
3.1.3. Tüberküloz Laboratuvarları	38
3.2. Sürveyans	41
3.3. Toplantılar ve Eğitim Faaliyetleri	41
3.3.1. Uluslararası Toplantılar	41
3.3.2. Danışma Kurulu, Çalışma Grubu Toplantıları	42
3.3.3. Eğitim Faaliyetleri	42
3.3.4. Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası	43
3.3.5. İnternet Sayfası	44
3.4. İkmal	44
3.5. Dispanserlerde Tanı Çalışmaları	45
3.6. Doğrudan Gözetimli Tedavi Uygulaması	46
3.7. Temaslı Muayenesi ve Koruyucu Tedavi Uygulaması	46
3.8. Mobil Tarama Çalışmaları	50
4. TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ	55
5. İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ	87
6. TEDAVİ SONUÇLARI ANALİZİ	107
7. EKLER	123
Ek 1. Verilerin Toplanması ve Analizi	125
Ek 2. Tanımlar ve Veri Standartları	130
8. KAYNAKLAR	135

KISALTMALAR

- **AC** Akciğer
- **AD** Akciğer Dışı
- **ARB** Aside Rezistan Basil
- **CISID** Computerized Information System for Infectious Diseases (Bulaşıcı Hastalıklar İçin Elektronik Bilgi Sistemi)
- **ÇİD-TB** Çok İlaça Dirençli Tüberküloz
- **DGT** Doğrudan Gözetimli Tedavi
- **DGTS** Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi
- **DSÖ** Dünya Sağlık Örgütü
- **ECDC** European Centre for Disease Prevention and Control (Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi)
- **EuroTB** Avrupa Tüberküloz Sürveyansı
- **GİS** Gastrointestinal Sistem
- **GÜS** Genitoüriner Sistem
- **İDT** İlaç Duyarlılık Testi
- **LAP** Lenfadenopati
- **MSS** Merkezi Sinir Sistemi
- **TB** Tüberküloz
- **TDB** Tüberküloz Daire Başkanlığı
- **TSM** Toplum Sağlığı Merkezi
- **TUTSA** Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması
- **TÜİK** Türkiye İstatistik Kurumu
- **VSD** Verem Savaşı Dispanseri

İlaç Kısaltmaları

- **E** Etambutol
- **H** İzoniyazid
- **R** Rifampisin
- **S** Streptomisin

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. DSÖ Küresel Tüberküloz 2013 Raporu Türkiye Özet Sayfası	16
Şekil 2. Ülkelere Göre Tahmini TB İnsidans Hızları, 2012	17
Şekil 3. Ülkelere Göre Yeni Tüberküloz Olgularında ÇİD-TB Oranı, 2012	19
Şekil 4. Ülkelere Göre TB Olgularında HIV Testi Uygulaması (HIV durumu bilinen TB hastalarının yüzdesi) 2012	19
Şekil 5. Ülkelere Göre Yeni TB Olgularında HIV Prevalansı, 2012	20
Şekil 6. TSM Verem Savaşı Dispanseri Birimlerinin (VSD) İllere Göre Sayıları (2013 yılı sonu itibariyle)	33
Şekil 7. Türkiye'de Göğüs Hastalıkları Hastanesi Bulunan İller (2013 yılı sonu itibariyle)	36
Şekil 8. Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Buldukları İllere Göre Dağılımı (2013 Yılı Sonu İtibariyle)	40
Şekil 9. Verem Savaşı Dispanseri Birimlerinde (VSD) Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2013	45
Şekil 10. TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma Sayısı, 2002-2012	47
Şekil 11. Mobil Tarama Ekipleri ve Faaliyet Gösterdikleri İller, 2013	50
Şekil 12. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Tarama Yapılan Kişi Sayısı, 2006-2013	53
Şekil 13. Yeni Olgular, Önceden Tedavi Görmüş Olgular ve Toplam Olgularda Olgu Hızları, 2005-2012	58
Şekil 14. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgu Hızları, 2005-2012	61
Şekil 15. Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgu Hızları, 2005-2012	61
Şekil 16. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012	63
Şekil 17. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları, 2012	64
Şekil 18. Toplam TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012	65
Şekil 19. Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012	66
Şekil 20. Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Tutulan Organa Göre Dağılımı, 2012	72
Şekil 21. Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2012	74
Şekil 22. Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda ÇİD-TB Sayıları, 2005-2012	80
Şekil 23. TB Olgularında Olgu Tanımına Göre Tedavi Sonuçları, 2011	112
Şekil 24. Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2011	113
Şekil 25. Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Tedavi Başarısı, 2011	114
Şekil 26. Toplam TB Olgularında Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2011	116

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. DSÖ Bölgelerine Göre Tahmini TB Hastalık Yüğü, 2012	17
Tablo 2. DSÖ Bölgelerine Göre TB Vaka Bulma Hızları ve Tedavi Başarıları	18
Tablo 3. TSM Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimlerinin Listesi (2013 Yılı Sonu İtibariyle)	34
Tablo 4. Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Göğüs Hastalıkları Hastaneleri ve Yatak Sayıları, 2013	37
Tablo 5. TB Laboratuvarlarının Kurum Tipine Göre Dağılımı (2013 yılı sonu itibariyle)	38
Tablo 6. TB Laboratuvarlarında Yapılan Tetkiklerin Dağılımı, 2013	38
Tablo 7. Tüberküloz Tanı Hizmeti Veren Laboratuvarların İllere Göre Dağılımı, 2013	39
Tablo 8. Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Kurum Tipine Göre Dağılımı, 2013	40
Tablo 9. Verem Savaşı Dispanseri Birimlerinde (VSD) Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2013	45
Tablo 10. TSM Verem Savaşı Dispanseri Birimi (VSD) Kayıtlarına Göre TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma, 2002-2012	46
Tablo 11. İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2012	48
Tablo 12. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Yapılan Taramaların Kurumlara Göre Dağılımı, 2013	51
Tablo 13. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2013	52
Tablo 14. Kurumlara Göre Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2013	53
Tablo 15. Yıllara Göre Yeni Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2012	57
Tablo 16. Yıllara Göre Önceden Tedavi Görmüş Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2012	57
Tablo 17. Yıllara Göre Toplam Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2012	58
Tablo 18. Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2012	59
Tablo 19. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2012	60
Tablo 20. Toplam TB Olgularında 2005-2012 Yılları Arasında Olgu Hızındaki Yıllık Değişim	61
Tablo 21. Toplam TB Olgularının Yaş ve Cinsiyet Dağılımı, 2012	62
Tablo 22. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012	63
Tablo 23. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları (100.000'de), 2012	64
Tablo 24. Toplam TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012	65
Tablo 25. Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012	66

Tablo 26. Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012_____	67
Tablo 27. Erkek Hastalarda Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012_____	67
Tablo 28. Kadın Hastalarda Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012_____	67
Tablo 29. TB Hastalarında Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012_____	68
Tablo 30. Erkek Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012_____	68
Tablo 31. Kadın Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012_____	68
Tablo 32. Yeni TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2012_____	69
Tablo 33. Önceden Tedavi Görmüş TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2012_____	69
Tablo 34. Toplam TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2012_____	69
Tablo 35. Çocuk Hastalarda (0-14 Yaş) Yıllara Göre Tüberküloz Menenjit Olgularının Dağılımı, 2002-2012_____	70
Tablo 36. Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularında Tutulan Organların Dağılımı, 2012_____	71
Tablo 37. Akciğer Dışı TB Olgularında Cinsiyete Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2012_____	71
Tablo 38. Akciğer Dışı TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2012_____	73
Tablo 39. Toplam Akciğer TB Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2012_____	74
Tablo 40. Toplam Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2012_____	75
Tablo 41. Erkek Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2012_____	75
Tablo 42. Kadın Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2012_____	75
Tablo 43. Akciğer TB Olgularında Mikroskopik Tetkikler, 2005-2012_____	76
Tablo 44. Akciğer TB Olgularında Kültür ve İDT ile İlgili Veriler, 2005-2012_____	77
Tablo 45. Akciğer TB Olgularında Mikroskopi ve Kültür Sonuçlarının Birlikte Değerlendirilmesi, 2005-2012_____	78
Tablo 46. İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Her Bir TB İlacı İçin Toplam Direnç Sonuçları, 2005-2012_____	79
Tablo 47. Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda ÇİD-TB Oranları, 2005-2012_____	80
Tablo 48. İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Tekli ve Çoklu İlaç Direnci Dağılımları, 2012_____	81
Tablo 49. ÇİD-TB Olgularının Cinsiyet, Yaş, HIV Durumu ve Doğduğu Ülkeye Göre Dağılımı, 2012_____	82

Tablo 50. TB Olgularında HIV Testi Yapılma Durumu ve HIV (+) TB Hasta Sayısı, 2009-2012_____	82
Tablo 51. Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kitalara Göre Dağılımı, 2012____	83
Tablo 52. Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kitalara ve Yıllara Göre Dağılımı, 2005-2012_____	84
Tablo 53. İllere Göre Toplam TB Olgu Sayısı, 2005-2012_____	90
Tablo 54. İllere Göre Toplam TB Olgu Hızı (Yüz binde), 2005-2012_____	92
Tablo 55. İllerin Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012_____	94
Tablo 56. İllerin Toplam TB Olgularının Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2012_____	96
Tablo 57. Toplam TB Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012_____	98
Tablo 58. Toplam TB Olgularının İllere ve Olgu Tanımına Göre Dağılımı, 2012_____	100
Tablo 59. Toplam TB Olgularının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012_____	102
Tablo 60. İllere Göre Toplam Akciğer TB Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2012_____	104
Tablo 61. Tüm Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları_____	110
Tablo 62. Yeni Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları_____	110
Tablo 63. Önceden Tedavi Görmüş Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları_____	111
Tablo 64. Yayma (+) Akciğer TB Olgularında Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları_____	111
Tablo 65. Olgu Tanımına Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları_____	112
Tablo 66. Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları_____	113
Tablo 67. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları_____	114
Tablo 68. Erkek Hastalarda Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları_____	115
Tablo 69. Kadın Hastalarda Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları_____	115
Tablo 70. Toplam TB Olgularında Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2011_____	116
Tablo 71. 2009 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl ve 3. Yıl Tedavi Sonuçları_____	117
Tablo 72. 2010 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl Tedavi Sonuçları_____	117
Tablo 73. TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları ve DGT Oranları, 2011 Hastaları_____	118
Tablo 74. Yeni Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları_____	120
Tablo 75. 2012 Yılında Tüberküloz Tanısı Almış Olguların Raporlanma Takvimi_____	127
Tablo 76. 2011 Yılı Tüberküloz Olgularının 12. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi_____	128
Tablo 77. 2010 Yılı ÇİD-TB Olgularının 24. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi_____	129

1

**KÜRESEL TÜBERKÜLOZ
2013 RAPORUNDA
TÜRKİYE**

“DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ KÜRESEL TÜBERKÜLOZ 2013 RAPORU”NDA TÜRKİYE

2005 yılından itibaren Türkiye genelinde verem savaşı dispanserlerine kayıt edilen tüm TB hastalarının verileri bireysel olarak toplanmaktadır. 2012 yılı hasta verileri ile 2011 yılı TB hastalarının tedavi sonuçları Daire Başkanlığımızca toplanmış ve 30 Mayıs 2013 tarihinde DSÖ'ye iletilmiştir. Bu veriler DSÖ tarafından analiz edilmiş olup Küresel Tüberküloz 2013 Raporuna yansıtılmıştır.

DSÖ tarafından yayımlanan Küresel Tüberküloz 2013 Raporunda (Global Tuberculosis Report 2013) yer alan Türkiye profili özet sayfası Şekil 1'de görülmektedir.

Turkey

Population 2012

74 million

Estimates of TB burden * 2012	Number (thousands)	Rate (per 100 000 population)
Mortality (excludes HIV+TB)	0.39 (0.3–0.48)	0.52 (0.41–0.65)
Mortality (HIV+TB only)	<0.01 (<0.01–<0.01)	0.01 (0.01–0.01)
Prevalence (includes HIV+TB)	17 (7.9–30)	23 (11–40)
Incidence (includes HIV+TB)	16 (14–18)	22 (19–25)
Incidence (HIV+TB only)	0.033 (0.028–0.037)	0.04 (0.04–0.05)
Case detection, all forms (%)	87 (77–99)	

TB case notifications 2012

New cases	(%)	Retreatment cases	(%)
Smear-positive	4 585 (34)	Relapse	604 (52)
Smear-negative	2 425 (18)	Treatment after failure	98 (8)
Smear-unknown / not done	1 404 (10)	Treatment after default	121 (10)
Extrapulmonary	5 121 (38)	Other	333 (29)
Other	0 (0)		
Total new	13 535	Total retreatment	1 156

Other (history unknown)

0

Total new and relapse

14 139

Total cases notified

14 691

New cases	Smear-positive	Smear-negative/ unknown/ not done	Extrapulmonary
M:F ratio	2.5	1.6	0.8
Age < 15	50	344	278

Laboratories

2012

Smear (per 100 000 population)	0.5
Culture (per 5 million population)	10.7
Drug susceptibility testing (per 5 million population)	5.1
Is second-line drug susceptibility testing available?	Yes, in country

Treatment success rate 2011 (%)

New smear-positive and/or culture-positive	90	Is rifampicin used throughout treatment for new patients?	Yes
New smear-negative/extrapulmonary	89		
Retreatment	68		

TB/HIV 2012

Number (%)

TB patients with known HIV status	8 646	(59)
HIV-positive TB patients	45	(<1)
HIV-positive TB patients on co-trimoxazole preventive therapy (CPT)	22	(49)
HIV-positive TB patients on antiretroviral therapy (ART)	35	(78)
HIV-positive people screened for TB		
HIV-positive people provided with IPT		

Estimates of MDR-TB burden 2012*

	New	Retreatment
% of TB cases with MDR-TB	3.2 (2.7–3.7)	22 (19–25)
MDR-TB cases among notified pulmonary TB cases	270 (230–310)	250 (220–290)

Reported cases of MDR-TB 2012

	New	Retreatment	Total
Cases tested for MDR-TB	4 742 (71%)	641 (55%)	5 383
Laboratory-confirmed MDR-TB cases	151	140	291
Patients started on MDR-TB treatment			291

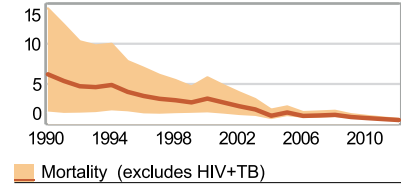
Financing TB control

2013

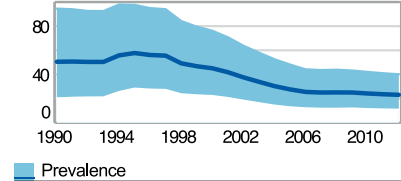
National TB programme budget (US\$ millions)	45
% Funded domestically	100%
% Funded internationally	0%
% Unfunded	0%

Tuberculosis profile

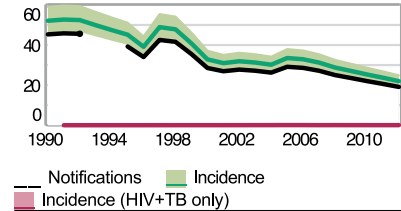
(Rate per 100 000 population per year)

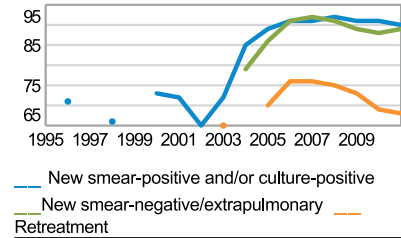
(Rate per 100 000 population)

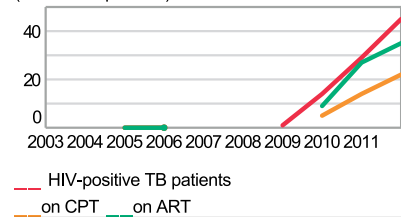
(Rate per 100 000 population per year)

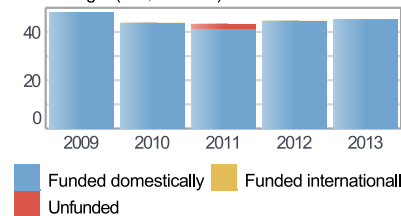
Treatment success rate (%)

(Number of patients)

Total budget (US\$ millions)

Şekil 1. DSÖ Küresel Tüberküloz 2013 Raporu Türkiye Özet Sayfası

Dünya geneli ve DSÖ bölgelerine göre, TB hastalık yükü ile ilgili veriler Tablo 1'de görülmektedir. Dünya genelinde insidans, prevalans ve mortalitenin en yüksek olduğu bölgeler, Afrika ve Güney Doğu Asya Bölgeleridir. Türkiye, DSÖ Avrupa Bölgesinde yer almaktadır.

Küresel Tüberküloz 2013 Raporunda Türkiye'nin 2012 yılı insidans hızı **yüz binde 22**, nokta prevalans hızı **yüz binde 23** ve TB mortalite hızı **yüz binde 0,52** olarak verilmiştir.

Tablo 1. DSÖ Bölgelerine Göre Tahmini TB Hastalık Yükü, 2012 (Yüz bin nüfusta)

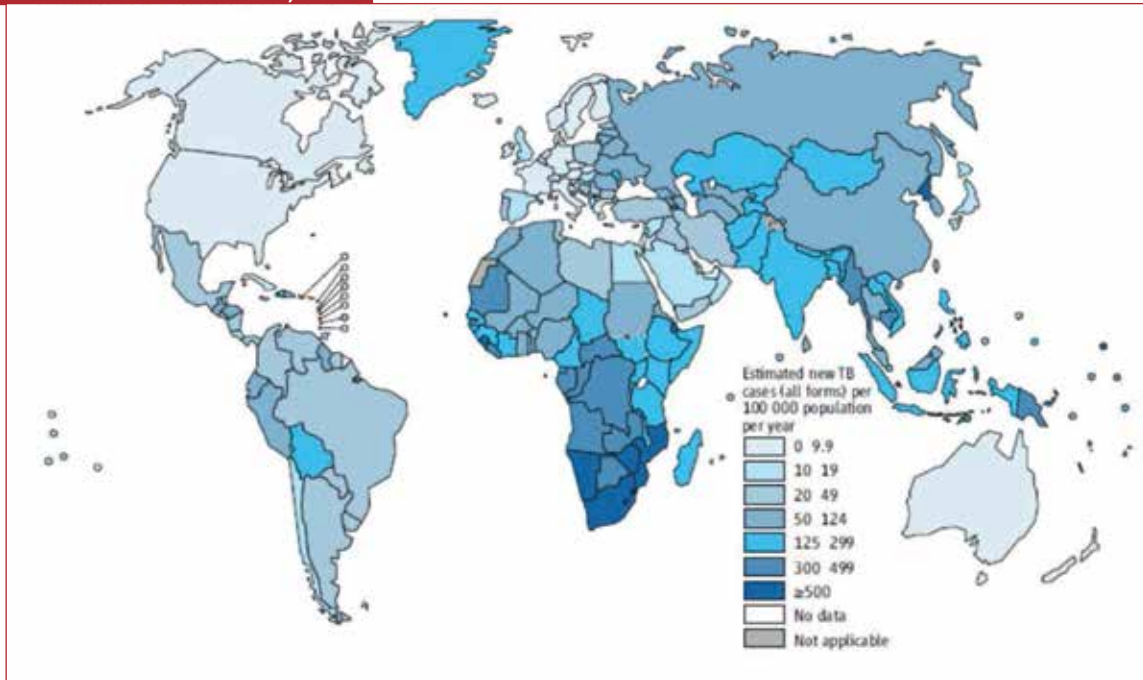
BÖLGE	İnsidans* (100.000'de)	Prevalans* (100.000'de)	Mortalite* (100.000'de)
Afrika Bölgesi	255	303	26
Güney Doğu Asya Bölgesi	187	264	25
Doğu Akdeniz Bölgesi	109	180	16
Batı Pasifik Bölgesi	87	128	5.8
Avrupa Bölgesi	40	56	3.9
** TÜRKİYE	22	23	0.52
Amerika Bölgesi	29	40	1.9
DÜNYA GENELİ	122	169	13

*Hızlar, nokta tahmin değerlerini göstermektedir.

**Türkiye, DSÖ Avrupa Bölgesinde yer almaktadır.

DSÖ tarafından ülkeler bazında hesaplanan 2012 yılı tahmini insidans hızları Şekil 2'de görülmektedir.

Estimated TB incidence rates, 2012

Şekil 2. Ülkelere Göre Tahmini TB İnsidans Hızları, 2012 (Global Tuberculosis Report 2013)

Dünya geneli ve DSÖ bölgelerine göre vaka bulma hızı ve tedavi sonuçları ile ilgili veriler Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. DSÖ Bölgelerine Göre TB Vaka Bulma Hızları ve Tedavi Başarıları*

BÖLGE	Vaka Bulma Hızı (%) (2012)	Yeni Yayma (+) Olgularda Tedavi Başarısı (%) (2011)	Önceden Tedavi Görmüş Olgularda Tedavi Başarısı (%) (2011)
Afrika Bölgesi	59	82	68
Güney Doğu Asya Bölgesi	62	89	75
Doğu Akdeniz Bölgesi	63	88	74
Batı Pasifik Bölgesi	85	94	86
Avrupa Bölgesi	79	66	47
**TÜRKİYE	87	90	68
Amerika Bölgesi	79	78	51
DÜNYA GENELİ	67	87	72

*Tedavi başarısı: Kür ve tedavi tamamlamanın toplamıdır.

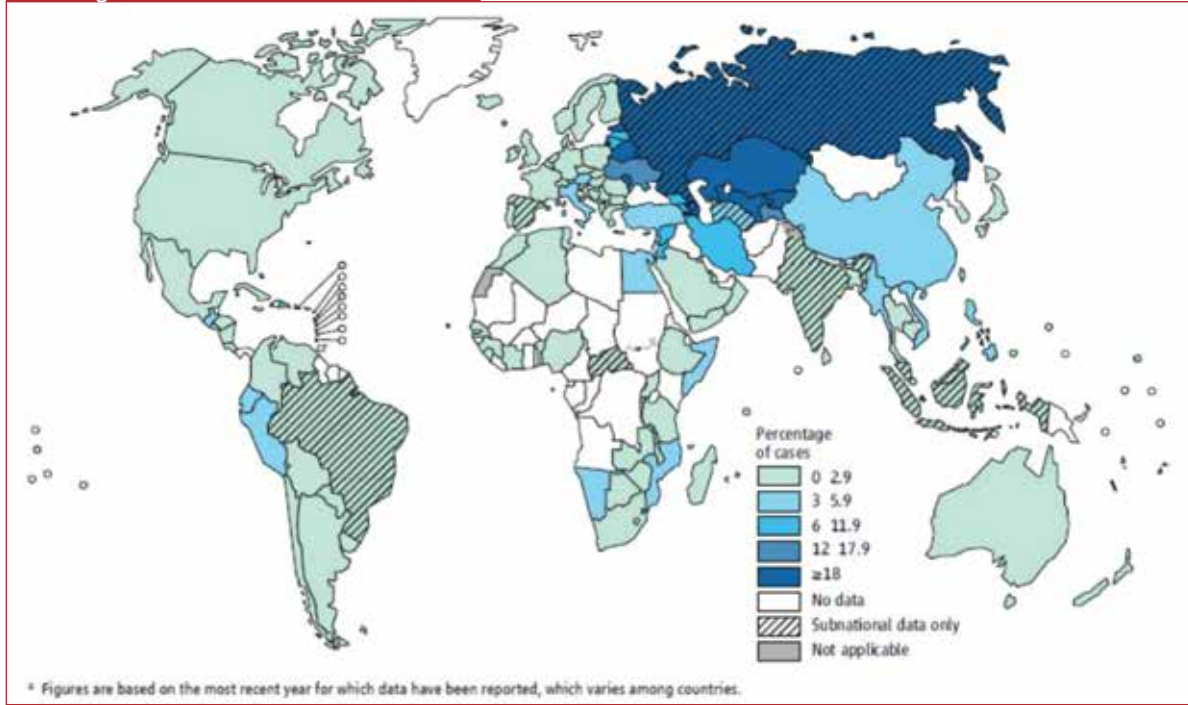
**Türkiye, DSÖ Avrupa Bölgesinde yer almaktadır.

Küresel Tüberküloz 2013 Raporunda Türkiye'nin 2012 yılı vaka bulma hızı %87 olarak verilmiştir. DSÖ tarafından Küresel Tüberküloz Raporu hazırlanırken tüm ülkelerce bildirilen TB olgu sayıları ve diğer bazı parametreler kullanılarak tahmini olgu sayıları hesaplanmakta ve insidans ve prevalans hızları buna göre verilmektedir. Raporda yer alan vaka bulma hızı değeri (%87) DSÖ'nün hesapladığı tahmini olgu sayısı ile kayıtlı olgu sayıları arasındaki farkı yansıtmaktadır.

Türkiye'nin, 2011 yılı yeni yayma (+) olgularda tedavi başarısı %90 ve önceden tedavi görmüş olgularda tedavi başarısı %68'dir.

Türkiye ÇİD-TB açısından yüksek hastalık yüküne sahip 27 ülke arasında değildir. Küresel Tüberküloz 2013 Raporunda ülkelere göre yeni tüberküloz olgularında ÇİD-TB haritasında Türkiye'de yeni tüberküloz olgularında ÇİD-TB oranı %3-5,9 aralığında verilmiştir (Şekil 3).

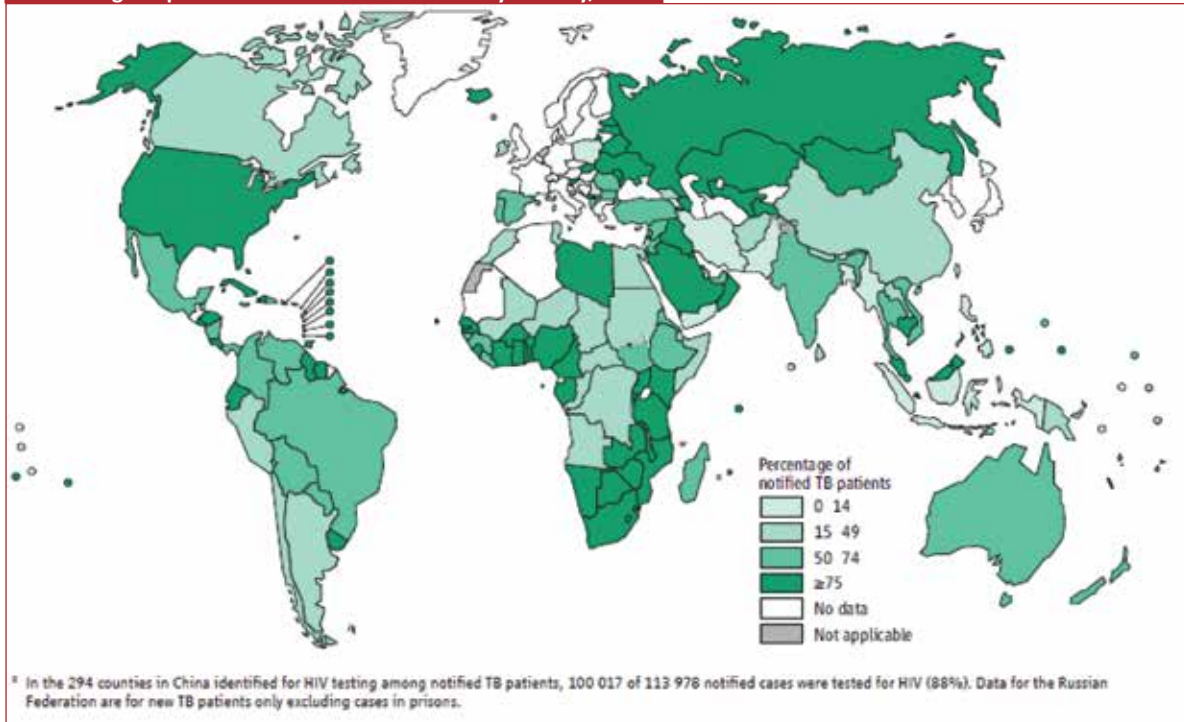
Percentage of new TB cases with MDR-TB^a

Şekil 3. Ükelere Göre Yeni Tüberküloz Olgularında ÇİD-TB Oranı, 2012 (Global Tuberculosis Report 2013)

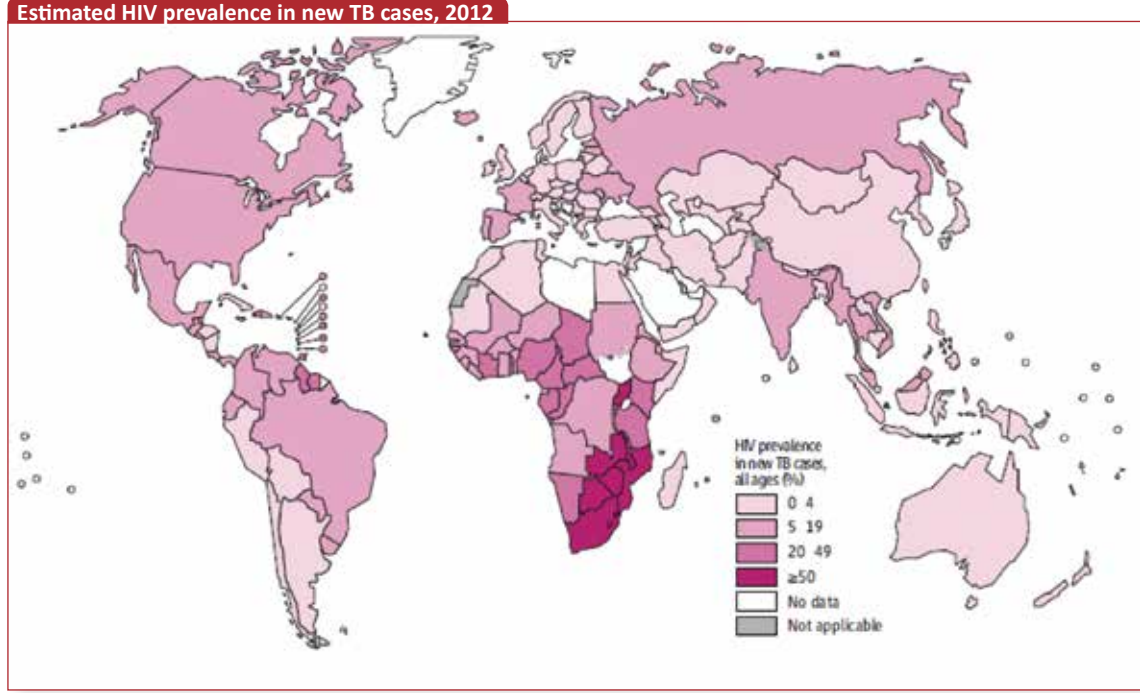
Türkiye'de 2012 yılında kayıtlara giren 14.691 TB olgusundan 8.646'sına (%58,9) HIV testi yapılmıştır. Küresel Tüberküloz 2013 Raporunda Türkiye'de HIV durumu bilinen TB hasta oranı %50-74 aralığında verilmiştir (Şekil 4).

Percentage of patients with known HIV status by country, 2012

Şekil 4. Ükelere Göre TB Olgularında HIV Testi Uygulaması (HIV durumu bilinen TB hastalarının yüzdesi), 2012 (Global Tuberculosis Report 2013)

Türkiye’de 2012 yılında kayıtlara giren 14.691 TB olgusundan 45’inin (%0,31) HIV (+) olduğu tespit edilmiştir. Küresel Tüberküloz 2013 Raporunda Türkiye’nin 2012 yılı TB olgularında HIV prevalansı %0-4 aralığında verilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Ünelere Göre Yeni TB Olgularında HIV Prevalansı, 2012 (Global Tuberculosis Report 2013)

2

ÖZET

ÖZET

Tüberküloz hasta verileri 2005 yılından önce verem savaşı dispanserlerinden aylık toplam istatistikler olarak gönderilmekte, Başkanlığımızca il ve ülke düzeyinde istatistikler hesaplanmaktaydı. Ülkemizde 2006 yılında uygulanmaya başlanan Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi kapsamında 2005 yılından itibaren dispanserlere kayıtlı her bir hastanın verisi bireysel olarak toplanmaya ve analiz edilerek raporlanmaya başlanmıştır.

Tüberküloz hastalarının tanı ve tedavileri uzun süreli programlar dahilinde yürütüldüğü için 2014 raporunda 2013 yılı faaliyetleri, 2012 yılı tüberküloz hasta verileri, 2011 yılı tüberküloz hastalarının tedavi sonuçları ve 2010 yılı ÇİD-TB hastalarının ikinci yıl tedavi sonuçları sunulmuştur.

Tüberküloz Kontrol Faaliyetleri:

Ülkemizde 2010 yılında her ilde en az bir adet olmak üzere her 500.000 nüfusa bir dispanser olacak şekilde yeniden yapılandırma çalışması başlatılmıştır. Bu doğrultuda 2013 yılında 2 dispanser kapatılmıştır. Verem savaşı dispanseri sayısı 2013 yılı sonu itibariyle 177'dir.

2013 yılında Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bünyesinde yer alan Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarı ile birlikte ülke genelinde 384 laboratuvarında tüberküloz tanı hizmetleri verilmiştir. Referans Laboratuvarı dışındaki laboratuvarların 89'u verem savaşı dispanseri, 86'sı devlet hastanesi, 65'i tıp fakültesi hastanesi, 52'si özel hastane, 27'si eğitim araştırma hastanesi, 20'si bölge TB laboratuvarı, 15'i özel laboratuvar, 11'i dal hastanesi 10'u göğüs hastalıkları hastanesi, 5'i özel tıp merkezi ve 3'ü halk sağlığı laboratuvarıdır.

Toplam 384 laboratuvarın 383'ünde yayma mikroskopisi, 147'sinde konvansiyonel kültür, 84'ünde sıvı kültür, 80'inde ilaç duyarlılık testi (İDT), 70'inde biyokimyasal tiplendirme, 52'sinde moleküler tiplendirme ve 32'sinde hızlı direnç testi yapılmaktadır.

TB Laboratuvarlarının 229'unda (%59,6) sadece mikroskopik inceleme yapılırken, 66 laboratuvarında (%17,2) yayma + konvansiyonel kültür + sıvı kültür + İDT + biyokimyasal ya da moleküler tiplendirme yapılmaktadır.

Daire Başkanlığımızca; 15.03.2013 tarihinde "Suriyeli Misafirlerin Bulunduğu Kampların Tüberküloz Yönünden Değerlendirilmesi Toplantısı", 19-20 Mart 2013 tarihlerinde "Doğrudan Gözetimli Tedavi Çalıştayı-I", 27-28 Mart 2013 tarihlerinde "Doğrudan Gözetimli Tedavi Çalıştayı-II", 04-06 Eylül 2013 tarihlerinde Tüberküloz Enfeksiyon Kontrolü Eğitimi ve 03-04 Aralık 2013 tarihlerinde Çok İlaç Dirençli (ÇİD) ve Yaygın İlaç Dirençli (YİD) Tüberkülozu Önleme ve Mücadele İçin Eylem Planı Toplantısı yapılmıştır.

Daire Başkanlığımız ilgili personeli tarafından 7-11 Ekim 2013 tarihlerinde Danimarka'nın Kopenhag kentinde düzenlenen "Avrupa Tüberküloz Laboratuvarı Girişimi (European Tuberculosis Laboratory Initiative-ELI) İkinci Toplantısı ve Anti-TB İlaç Direnci Çalıştayı"na; 14-15 Kasım 2013 tarihlerinde Danimarka'nın Kopenhag kentinde düzenlenen "Tüberküloz Kontrolünde Sonuç Odaklı Yönetimin Geliştirilmesi" konulu DSÖ çalıştayına ve 10-13 Aralık 2013 tarihlerinde "21. Yüzyılda İlaç Dirençli Tüberküloz İle Mücadele" konusundaki konferansa katılım sağlanmıştır.

"Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı" çerçevesinde 2013 yılında Verem Savaşı Dispanseri hekimlerine yönelik eğitimler yapılmış olup eğitimlere toplam 67 hekim katılmıştır.

Elektronik Tüberküloz Yönetim Sistemini kullanan personele eğitim hizmeti verebilecek eğiticilerin yetiştirilmesi amacıyla VSD'lerde görev yapan toplam 182 sağlık personeline eğitici eğitimi verilmiştir.

Rutin ikmal ve sürveyans çalışmaları yürütülmüştür.

Dispanserlerin faaliyetleri:

Verem savaşı dispanserlerinde 2013 yılında 1.815.805 poliklinik muayenesi yapılmıştır. Radyolojik tetkik sayısı 1.471.113 ve direkt mikroskopi sayısı 62.593 olarak gerçekleşmiştir. İleri tetkik için bölge tüberküloz laboratuvarlarına gönderilen örnek sayısı 110.481'dir.

2012 yılı için temaslı muayene sayısı 104.912 (hasta başına 7,1 kişi) iken, koruyucu ilaç tedavisine alınanların sayısı ise 20.903 kişi (hasta başına 1,4 kişi)'dir.

2013 yılında dispanserlerde kayıt altına alınan hastaların %98,3'ünün tedavilerine doğrudan gözetim altında başlanmıştır.

Yurt genelinde il sağlık müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet gösteren 18 Mobil Tarama Ekibi tarafından 2013 yılında 282.255 kişinin röntgen taraması gerçekleştirilmiştir. Yapılan taramalar sonucunda 3.736 tüberküloz şüphelisi saptanmış ve ileri tetkikler sonucunda 55 kişinin tüberküloz hastası olduğu tespit edilmiştir.

2012 yılı tüberküloz hasta verileri:

Toplam 14.691 tüberküloz hastası 2012 yılında verem savaşı dispanserleri kayıtlarına girmiştir. Toplam olgu hızı yüz binde 21,0'den yüz binde 19,4'e (-%7,4) düşüş göstermiştir.

Hastaların 8.727'si (%59,4) erkek, 5.964'ü (%40,6) kadındır. Erkek/Kadın oranı 1,5'tir. Olgu hızı erkeklerde yüz binde 23,0 ve kadınlarda yüz binde 15,8'dir. Olgu hızının yaş gruplarına dağılımı incelendiğinde, 15-24 yaş grubundan başlayarak yükseldiği, 65 ve üzeri yaşlarda en yüksek düzeye (yüz binde 37,7) ulaştığı görülmektedir.

Toplam 14.691 hastada yeni olguların oranı %92,1 (13.535) iken önceden tedavi görmüş olguların oranı %7,9'dur (1.156). Önceden tedavi görmüş olguların toplam hasta içindeki oranları; %5,9 (870) nüks, %1,2 (181) tedaviyi terkten dönen, %0,7 (93) tedavi başarısızlığından gelen ve %0,1 (12) kronik olgudur.

Hastaların %59,6'sı (8.755) akciğer tutulumu, %36,1'i (5.300) akciğer dışı organ tutulumu, %4,3'ü (636) hem akciğer hem de akciğer dışı tutulum göstermiştir. Akciğer dışı TB tespit edilen 5.936 hastanın %45,5'i (2.703) erkek, %54,5'i (3.233) kadındır. Akciğer dışı organ tüberkülozu olgularında en sık ekstratorasik lenf bezleri (%31,6) ve plevra (%27,7) tutulumu olduğu tespit edilmiştir.

2012 yılında akciğer tüberkülozu olan 9.391 hastada yapılan bakteriyolojik tetkikler incelendiğinde; mikroskopi yapılma oranı %92,8 (8.712), mikroskopi yapılanlar içinde mikroskopi pozitiflik oranı %64,1 (5.583); kültür yapılma oranı %81,3 (7.633), kültür yapılanlar içinde kültür pozitiflik oranı %80,3 (6.133); kültür pozitif olgularda ilaç duyarlılık testi yapılma oranı ise %83,7 (5.131) bulunmuştur.

İlaç duyarlılık testi yapılan toplam 5.399 hastanın sonuçları incelendiğinde; %22,1'inde (1.195/5.399) en az bir ilaca direnç saptanmıştır. En yüksek oranda direncin %15,4 ile izoniyazide karşı geliştiği (831/5.399) görülmüştür.

İlaç duyarlılık testi yapılan 5.399 olgunun 291'inin (%5,4) çok ilaca dirençli (ÇİD- TB) olduğu tespit edilmiştir. İDT yapılanlarda ÇİD-TB oranı yeni olgularda %3,2 (151) iken, önceden tedavi görmüş olgularda %21,8 (140) olarak saptanmıştır.

Verem savaşı dispanserlerinde 2012 yılında kayıt altına alınan yabancı ülke doğumlu hastaların sayısı 261 olup bunların %60,5'i (158) Asya, %27,6'sı (72) Avrupa, %11,9'u (31) Afrika kıtası ülkelerindedir.

Tedavi sonuçları, 2011 yılı hastaları:

Verem savaşı dispanserlerine 2011 yılında kaydedilen 15.679 hastadan 271'inin (yeni olgularda 244 kişi, önceden tedavi görmüşlerde 27 kişi) daha sonraki incelemelerde TB olmadığı anlaşılmıştır. Toplam 15.408 hastanın (14.173 yeni + 1.235 önceden tedavi görmüş olgu) tedavi başlangıcından 12 ay sonraki tedavi sonuçları bireysel olarak toplanarak raporlanmıştır.

Toplam tüberküloz olgularında tedavi başarısı %89,4 (13.775/15.408); yeni olgularda %91,1 (12.915/14.173), önceden tedavi görmüş olgularda %69,6 (860/1.235) olarak tespit edilmiştir. Ölüm oranı; tüm olgularda %3,1 (474), yeni olgularda %3,0 (424) ve önceden tedavi görmüş olgularda %4,0 (50) olarak saptanmıştır.

Kadın hastalarda tedavi başarısı %91,0 ve tedavi terki %1,8 iken, aynı oranlar erkeklerde sırasıyla %88,2 ve %3,4'tür. Kadın hastaların tedavi sonuçlarının daha iyi olduğu görülmektedir.

Yayma pozitif akciğer tüberkülozu olgularında tedavi başarısı (kür + tedavi tamamlama) oranı; yeni olgularda %90,7 (4.694/5.174), önceden tedavi görmüş olgularda %63,9 (464/726) ve tüm yayma pozitif akciğer tüberkülozu olgularında %87,4'tür (5.158/5.900).

Yıllara göre tedavi sonuçları incelendiğinde tedavi başarısının yüksek olduğu (2005 yılında %87,5, 2006 yılında %89,4, 2007 ve 2008 yıllarında %91,0, 2009 yılında %89,7, 2010 yılında %89,2, 2011 yılında %89,4) ve tedavi terkinin azaldığı (2005 yılında %5,7, 2006 yılında %4,7, 2007 yılında %4,0, 2008 yılında %3,2, 2009, 2010 ve 2011 yıllarında %2,7) görülmektedir.

2010 yılı ÇİD-TB olgularının 2. yıl (24. ay) tedavi sonuçları değerlendirilmiş olup tedavi başarısı %67,2 (168/250)'dir.

SUMMARY

Tuberculosis patient data was sent monthly from tuberculosis (TB) dispensaries in the overall statistics; statistics were computed by Tuberculosis Control Department at the provincial and country levels prior to the year 2005. The data of each registered patient to the TB dispensaries has been collected, analyzed and reported on an individual basis each year since 2005 in Turkey in frame of the Directly Observed Treatment Strategy which was launched in 2006.

Activities of the year 2013, the data of tuberculosis cases of the year 2012, the treatment outcomes of tuberculosis cases of the year 2011 and the second year treatment outcomes of multi drug resistant tuberculosis cases of the year 2010 were presented in this 2014 report, because of carrying out of the diagnosis and treatment of tuberculosis patients in long-term programs.

Tuberculosis control activities:

A reorganization work which means a dispensary for every 500.000 population and at least one for every province was started in Turkey in 2010. 2 TB dispensaries were closed for this purpose. The number of tuberculosis dispensaries is 177 by the end of 2013.

The tuberculosis diagnosis services were provided in 384 laboratories nationwide in 2013 together with the National Tuberculosis Reference Laboratory in Ankara which is located within the Turkish Public Health Institution. 89 of the TB diagnosis laboratories apart from the Reference Laboratory are tuberculosis dispensaries laboratories, 86 are public hospitals, 65 are medical faculty hospitals, 52 are private hospitals, 27 are training and education hospitals, 20 are regional TB laboratories, 15 are specialized laboratories, 11 are branch hospitals, 10 are chest disease hospitals, 5 are special medical centers and 3 are public health laboratories.

Smear microscopy examination is conducted in 383 of 384 laboratories, conventional culture in 147, liquid culture in 84, DST in 80, biochemical identification in 70, molecular typing in 52 and quickly resistance test in 32 of 384 laboratories.

While only microscopic examination is conducted in 229 of TB laboratories (59,6%); smear + conventional culture + liquid culture + DST + biochemical or molecular typing are done in a total of 66 laboratories (17,2%).

“Assessment meeting of Syrian Refugee Camps in terms of tuberculosis” in March 15, 2013; “Workshop on directly observed treatment – I” in March 19-20, 2013; “Workshop on directly observed treatment – II” in March 27-28, 2013; “Training of Tuberculosis infection control” on 04

-06 September 2013 and “Meeting of action plan for the prevention and fight against multi-drug resistant (MDR) and extensively drug resistant (EDR) tuberculosis” in December 03-04, 2013 were carried out in our department.

Participation to below mentioned meetings were provided by our department’s personnel:

1.“ Second meeting of European Tuberculosis Laboratory Initiative-ELI”, September 7-11, 2013, Copenhagen, Denmark

2.“Workshop on Anti-TB drug resistance” in September 7-11, 2013

3.WHO workshop about “Development of result oriented management in tuberculosis control”, November 14-15, 2013, Copenhagen, Denmark

4.“Fight against drug resistant tuberculosis in 21th century” The training sessions have been held for physicians of tuberculosis dispensary in frame of the “Certified Tuberculosis Control Training Program for Physicians” and 67 physicians have been awarded to the certificate.

Training of trainers about “Electronically tuberculosis management system” was given to 182 health care personnel working at TB Dispensaries.

Routine drug supply activities and surveillance studies were conducted during the year.

Activities of tuberculosis dispensaries:

1.815.805 clinical examinations have been made in tuberculosis dispensaries during the year 2013. The number of radiological examinations was 1.471.113 and the number of direct microscopy examination was 62.593. The number of samples sent to the regional tuberculosis laboratories was 110.481.

While the number of contact examination was 104.912 (7,1 people per tuberculosis patient), the number of preventive drug therapy receiving people was 20.903 (1,4 people per tuberculosis patient) for the year 2012.

The treatment of 98,3% of tuberculosis patients registered to TB dispensaries has been started under the direct observation in 2013.

X-ray screening of 282.255 people was held by 18 mobile screening teams which operate in parallel with Provincial Health Directorates in 2013. 3.736 people were found to be a tuberculosis suspect as a result of these scans and 55 people were identified as a tuberculosis patient after further investigations.

Tuberculosis patient data for the year 2012:

A total of 14.691 tuberculosis patients have registered to tuberculosis dispensaries in 2012. Total case notification rate has been decreased to 19,4 (per 100.000 population) from 21,0 (per 100.000 population) (-7,4% change).

8.727 (59,4%) of tuberculosis cases are male and 5.964 (40,6%) are female. Male/ female ratio of TB cases is 1,5. Case notification rates are 23,0 (per 100.000 population) in males and 15,8 (per 100.000 population) in females. When we examine the distribution of case notification rates in the age groups, we can see that it was increasing beginning from the 15-24 age group and was reached to the highest level (37,7 per 100.000 population) in the ages 65 and over.

The percentage of new TB cases is 92,1% (n=13.535) and the percentage of retreatment TB cases is 7,9% (n=1.156) in the total of 14.691 TB cases. When we look at ratios of retreatment TB cases in all TB cases, they are 5,9% (n=870) relapse, 1,2% (n=181) after loss to follow-up, 0,7% (n=93) after failure and 0,1% (n=12) chronic cases.

59,6% (n=8.755) of all TB cases have pulmonary involvement, 36,1% (n=5.300) have extra pulmonary involvement and 4,3% (n=636) have both the pulmonary and extra pulmonary involvement. The 45,5% (n=2.703) of 5.936 extra pulmonary TB cases are male and the 54,5% (n=3.233) are female. The most common extra pulmonary TB cases are the cases that have extra thoracic lymph nodes (31,6%) involvement and pleura (27,7%) involvement.

When we examine the bacteriological tests for the total pulmonary tuberculosis cases of 2012 year (n=9.391) we can see the following results: Microscopy made ratio is 92,8% (8.712), microscopy-positivity ratio is 64,1% (5.583), culture made ratio is 81,3% (7.633), culture-positivity ratio is 80,3% (6.133); drug susceptibility testing made ratio in culture-positive cases is 83,7% (5.131).

When the drug susceptibility testing results of the total 5.399 patients are examined, at least one drug resistance was found in 22,1% (1.195/5.399) of them. It was seen that the highest rates of resistance with 15,4% (831/5.399) ratio had been developed to isoniazid.

291 multidrug resistant tuberculosis (MDR TB) cases (5,4%) have been found to be in 5.399 cases which the drug susceptibility testing (DST) were carried out. The percentages of MDR-TB in those cases that the DST carried out are 3,2% (n=151) for the new cases and 21,8% (n=140) for retreatment cases.

The number of foreign-born TB cases registered to tuberculosis dispensaries is 261 in 2012. Of these 261 foreign born patients, 60,5% (n=158) were from Asian countries, 27,6% (n=72) were from European countries and 11,9% (n=31) were from African countries.

Treatment outcomes, patients of the year 2011:

In 271 of 15.679 TB cases which were recorded at tuberculosis dispensaries in 2011 it had been understood that in fact they were not TB patients in later examinations. The treatment outcomes of total 15.408 TB cases (14.173 new and 1.235 retreatment cases) were collected individually as 12 months later treatment results after the beginning of the TB treatment.

Treatment success rates were identified as 89,4% (13.775/15.408) in all tuberculosis cases, 91,1% (12.915/14.173) in new cases and 69,6% (860/1.235) in retreatment cases. Mortality rates were identified as 3,1% (474) in all tuberculosis cases, 3,0% (424) in new cases and 4,0% (50) in retreatment cases.

While the treatment success rate is 91,0% and loss to follow-up rate is 1,8% for female patients, the same rates are 88,2% and 3,4% respectively for male patients. The female patients' treatment outcomes are better than the males as understood.

The treatment success (cured+treatment completed) rates for smear-positive pulmonary tuberculosis cases are 90,7% (4.694/5.174) in new cases, 63,9% (464/726) in retreatment cases and 87,4% (5.158/5.900) in all smear positive pulmonary tuberculosis cases.

When we analyze the treatment outcomes by years, it is seen that the treatment success rates were high (87,5% in 2005, 89,4% in 2006, 91,0% in 2007 and 2008, 89,7% in 2009, 89,2% in 2010, 89,4% in 2011,) and loss to follow-up rates had decreased (5,7% in 2005, 4,7% in 2006, 4,0% in 2007, 3,2% in 2008, 2,7% in 2009, in 2010 and in 2011).

When we analyze the second year treatment outcome of multi drug resistant tuberculosis cases of 2010, it is seen that the treatment success rate was 67,2% (168/250).

3

2013
YILI FAALİYETLERİ

Tablo 3. TSM Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimlerinin Listesi (2013 Yılı Sonu İtibariyle)

NO	İL	DİSPANSERİN ADI	NO	İL	DİSPANSERİN ADI
1	ADANA	Merkez	47	EDİRNE	Merkez
2		Karşıyaka (D)	48		Keşan
3		Ceyhan	49		Uzunköprü
4		Kozan	50	ELAZIĞ	Merkez
5	ADİYAMAN	Merkez	51	ERZİNCAN	Merkez
6	AFYONKARAHİSAR	Merkez	52	ERZURUM	Merkez
7	AĞRI	Merkez	53		Hınıs
8		Doğubeyazıt	54		Oltu
9	AMASYA	Merkez	55	ESKİŞEHİR	Merkez
10	ANKARA	Merkez	56	GAZİANTEP	1 Nolu
11		2 Nolu (Altındağ) (D)	57		2 Nolu
12		3 Nolu (D)	58		İslahiye
13		4 Nolu	59		Nizip
14		5 Nolu (Yenimahalle) (D)	60	GİRESUN	Merkez
15		7 Nolu (Mamak) (D)	61		Görele
16		Çubuk	62	GÜMÜŞHANE	Merkez
17	ANTALYA	Merkez	63	HAKKARİ	Merkez
18		Alanya		HATAY	Merkez
19		Kepez (Dr.Faik Doğrusöyler) (D)	65		İskenderun
20	ARTVİN	Merkez	66	ISPARTA	Merkez
21	AYDIN	Merkez (D)	67	MERSİN	Merkez
22		Nazilli	68		Anamur
23		Söke	69		Silifke
24	BALIKESİR	Merkez	70		Tarsus
25		Bandırma	71		Arnavutköy
26		Edremit	72	Bağcılar	
27	BİLECİK	Merkez	73	Bağcılar Güneşli	
28	BİNGÖL	Merkez	74	Bahçelievler	
29	BİTLİS	Merkez	75	Beykoz (D)	
30	BOLU	Merkez	76	Çatalca	
31	BURDUR	Merkez	77	Esenler (D)	
32	BURSA	Merkez	78	Esenyurt	
33		Nilüfer (D)	79	Eyüp (D)	
34		Yıldırım	80	Gaziosmanpaşa	
35		Gemlik	81	Güngören	
36		İnegöl	82	Kadıköy (D)	
37		M.Kemalpaşa	83	Kağıthane	
38		Karacabey	84	Kartal (D)	
39	ÇANAKKALE	Merkez	85	Küçükçekmece	
40		Biga	86	Maltepe	
41	ÇANKIRI	Merkez	87	Pendik (D)	
42	ÇORUM	Merkez	88	Samandıra	
43	DENİZLİ	Merkez	89	Sarıyer (D)	
44	DİYARBAKIR	1 Nolu	90	Şehremini (D)	
45		2 Nolu	91	Taksim (D)	
46		Ergani	92	Tevfik Sağlam (Bayrampaşa)	

Tablo 3. TSM Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimlerinin Listesi (2013 Sonu İtibariyle)(devamı)

NO	İL	DİSPANSERİN ADI	NO	İL	DİSPANSERİN ADI	
93	İSTANBUL	Tuzla	136	MUŞ	Merkez	
94		Ümraniye (D)	137	NEVŞEHİR	Merkez	
95		Üsküdar (D)	138	NİĞDE	Merkez	
96		Zeytinburnu (D)	139	ORDU	Merkez	
97		Zülfü Sami Özgen (Bakırköy)	140		Fatsa	
98	İZMİR	Kahramanlar-Merkez	141		Ünye	
99		A. Halim Bayer (D)	142	RİZE	Merkez	
100		Balçova (D)	143	SAKARYA	Merkez	
101		Bergama	144	SAMSUN	Merkez	
102		Bornova	145		Bafra	
103		Buca (D)	146		Çarşamba	
104		Çiğli (D)	147	SİİRT	Merkez	
105		H. Açıan (Eşrefpaşa)	148	SİNOP	Merkez	
106		Karşıyaka (D)	149	SİVAS	Merkez	
107		Ödemiş (D)	150	TEKİRDAĞ	Merkez	
108		Tire	151		Çorlu	
109		Torbalı	152	TOKAT	Merkez	
110		KARS	Merkez	153	TRABZON	Merkez
111		KASTAMONU	Merkez	154	TUNCELİ	Merkez
112		KAYSERİ	Merkez	155	ŞANLIURFA	Merkez
113	KIRKLARELİ	Merkez	156	Viranşehir		
114		Babaeski	157	Siverek		
115		Lüleburgaz	158	UŞAK	Merkez	
116	KIRŞEHİR	Merkez	159	VAN	Merkez	
117	KOCAELİ	Merkez	160	YOZGAT	Merkez	
118		Gebze	161	ZONGULDAK	Merkez	
119		Gölcük	162		Ereğli	
120	KONYA	Mümtaz Kuru-Merkez	163	AKSARAY	Merkez	
121		Güzide Kuru (D)	164	BAYBURT	Merkez	
122		Akşehir	165	KARAMAN	Merkez	
123		Beyşehir	166	KIRIKKALE	Merkez	
124		Ereğli	167	BATMAN	Merkez	
125	KÜTAHYA	Merkez	168	ŞIRNAK	Merkez	
126		Simav	169		Cizre	
127	MALATYA	2 Nolu	170	BARTIN	Merkez	
128	MANİSA	Merkez	171	ARDAHAN	Merkez	
129		Akhisar	172	İĞDIR	Merkez	
130		Salihli	173	KARABÜK	Merkez	
131	KAHRAMANMARAŞ	Merkez	174	KİLİS	Merkez	
132		Elbistan	175	YALOVA	Merkez	
133	MARDİN	Merkez	176	OSMANİYE	Merkez	
134		Midyat	177	DÜZCE	Merkez	
135	MUĞLA	Merkez				

Tablo 4. Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Göğüs Hastalıkları Hastaneleri ve Yatak Sayıları, 2013

NO	İli	ADI	Toplam Yatak Sayısı	Tüberküloz Yatak Sayısı
1	Ankara	Ankara Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	519	83
2	Balıkesir	Balıkesir Göğüs Hastalıkları Hastanesi	161	14
3	Bursa	Bursa Prof. Dr. Türkan Akyol Göğüs Hastalıkları Hastanesi	135	21
4	Çorum	Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi	159	9
5	Denizli	Denizli Buldan Dr. Abdullah Sayiner Göğüs Hastalıkları Hastanesi	125	17
6	Giresun	Giresun Dr. Ali Menekşe Göğüs Hastalıkları Hastanesi	115	4
7	İstanbul	İstanbul Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	605	75
8	İstanbul	İstanbul Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	385	31
9	İzmir	İzmir Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	440	52
10	Samsun	Samsun Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Hastanesi	167	17
11	Zonguldak	Zonguldak Uzun Mehmet Göğüs ve Meslek Hastalıkları Hastanesi	142	4
TOPLAM			2.953	327

3.1.3. Tüberküloz Laboratuvarları

Ülke genelinde 2013 yılı sonu itibariyle 384 laboratuvar da tüberküloz tanı hizmetleri verilmektedir. Bu laboratuvarların dağılımı Tablo 5’de görülmektedir.

Tablo 5. TB Laboratuvarlarının Kurum Tipine Göre Dağılımı (2013 Yılı Sonu İtibariyle)

KURUM TİPİ	Sayı	%
VSD Laboratuvarı	89	23,2
Devlet Hastanesi	86	22,4
Tıp Fakültesi	65	16,9
Özel Hastane	52	13,5
Eğitim Araştırma Hastanesi	27	7,0
Bölge TB Laboratuvarı	20	5,2
Özel Laboratuvar	15	3,9
Dal Hastanesi	11	2,9
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	10	2,6
Özel Tıp Merkezi	5	1,3
Halk Sağlığı Laboratuvarı	3	0,8
UTRL	1	0,3
TOPLAM	384	100,0

Toplam 384 laboratuvarın 383’ünde yayma mikroskopisi, 147’sinde konvansiyonel kültür, 84’ünde sıvı kültür, 80’inde ilaç duyarlılık testi (İDT), 70’inde biyokimyasal tiplendirme, 52’sinde moleküler tiplendirme ve 32’sinde hızlı direnç testi yapılmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. TB Laboratuvarlarında Yapılan Tetkiklerin Dağılımı, 2013

YAPILAN TETKİK	Sayı	%
Yayma Mikroskopisi	383	99,7
Konvansiyonel Kültür	147	38,3
Sıvı Kültür	84	21,9
İDT	80	20,8
Mikobakteri Tiplendirme (Biyokimyasal)	70	18,2
Mikobakteri Tiplendirme (Moleküler)	52	13,5
Hızlı Direnç Testi	32	8,3
TOPLAM	384	

TB Laboratuvarlarının 229’unda (%59,6) sadece direkt mikroskopik inceleme yapılmaktadır.

Tablo 7. Tüberküloz Tanı Hizmeti Veren Laboratuvarların İllere Göre Dağılımı, 2013

İL	TB Laboratuvar Sayısı	İL	TB Laboratuvar Sayısı
Adana	5	Kahramanmaraş	7
Adıyaman	2	Karabük	2
Afyonkarahisar	5	Karaman	1
Ağrı	1	Kars	2
Aksaray	2	Kastamonu	2
Amasya	1	Kayseri	3
Ankara	22	Kırıkkale	3
Antalya	6	Kırklareli	2
Ardahan	1	Kırşehir	2
Artvin	1	Kilis	2
Aydın	8	Kocaeli	4
Balıkesir	9	Konya	12
Bartın	3	Kütahya	3
Batman	4	Malatya	5
Bayburt	1	Manisa	5
Bilecik	-	Mardin	2
Bingöl	1	Mersin	10
Bitlis	2	Muğla	5
Bolu	3	Muş	2
Burdur	3	Nevşehir	2
Bursa	17	Niğde	2
Çanakkale	4	Ordu	6
Çankırı	1	Osmaniye	5
Çorum	2	Rize	3
Denizli	5	Sakarya	3
Diyarbakır	5	Samsun	5
Düzce	3	Siirt	-
Edirne	4	Sinop	1
Elazığ	5	Sivas	4
Erzincan	2	Şanlıurfa	3
Erzurum	3	Şırnak	1
Eskişehir	6	Tekirdağ	7
Gaziantep	7	Tokat	5
Giresun	3	Trabzon	5
Gümüşhane	-	Tunceli	1
Hakkari	-	Uşak	4
Hatay	3	Van	5
Iğdır	-	Yalova	2
Isparta	2	Yozgat	4
İstanbul	70	Zonguldak	4
İzmir	16	TOPLAM	384

TB laboratuvarlarından 66'sında (%17,2) yayma + konvansiyonel kültür + sıvı kültür + İDT + biyokimyasal ya da moleküler tiplendirme yapılmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Kurum Tipine Göre Dağılımı, 2013

KURUM TİPİ	Sayı	%
Tıp Fakültesi	40	60,6
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	8	12,1
Eğitim Araştırma Hastanesi	5	7,6
Bölge TB Laboratuvarı	4	6,1
Özel Laboratuvar	3	4,6
Özel Hastane	2	3,0
VSD Laboratuvarı	1	1,5
Devlet Hastanesi	1	1,5
Dal Hastanesi	1	1,5
UTRL	1	1,5
TOPLAM	66	100,0

Şekil 8. Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Buldukları İllere Göre Dağılımı (2013 Yılı Sonu İtibariyle)

Ülkemizde 19 ilde (Adana, Ankara, Antalya, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Eskişehir, İstanbul (iki adet), İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kocaeli, Konya, Samsun, Sivas, Trabzon, Van ve Zonguldak) toplam 20 adet Bölge Tüberküloz Laboratuvarı THSK'ya bağlı olarak çalışmaktadır (Bursa ve Erzurum BTL 2012 yılında hizmet verememiştir).

Yedi ildeki Bölge Tüberküloz Laboratuvarında ilaç duyarlılık testi yapılabilmektedir. Bu iller: Adana, Antalya, Denizli, İstanbul (2), Kayseri, Kocaeli ve Konya'dır. Bu laboratuvarlar ile Ankara'da Atatürk, İstanbul'da Süreyyapaşa ve Yedikule ile İzmir'de Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanelerinde, diğer göğüs hastalıkları hastanelerinde, üniversite hastanelerinde ve Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarında yapılan İDT sonuçları, bu rapordaki ilgili verilerin hazırlanmasında kullanılmıştır.

3.2. SÜRVEYANS

Bu rapor kapsamında, dispanserlere 2012 yılında kayıt edilen tüberküloz hastalarının bilgileri ve 2011 yılı hastalarının tedavi sonuçları Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması (TUTSA) formları ile bireysel olarak toplanmış ve analiz edilmiştir (Bkz Ek 1).

3.3. TOPLANTILAR ve EĞİTİM FAALİYETLERİ

3.3.1. Uluslararası Toplantılar

2013 yılında katılım sağlanan tüberküloz konulu uluslararası toplantılar:

1. DSÖ Avrupa Bölge Ofisi'nin organize ettiği "Avrupa Tüberküloz Laboratuvarı Girişimi (*European Tuberculosis Laboratory Initiative-ELI*) İkinci Toplantısı ve Anti-TB İlaç Direnci Çalıştayı" 7-11 Ekim 2013 tarihlerinde Danimarka'nın Kopenhag kentinde düzenlenmiştir. Toplantıya biri tüberküloz referans laboratuvarı aktivitelerinden, diğeri sürveyans aktivitelerinin koordinasyonundan sorumlu iki kişi davet edilmiştir. Toplantıya Tüberküloz Daire Başkanı Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU ve Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarı Sorumlusu Uzm. Dr. Nurhan ALBAYRAK katılmıştır.

2. DSÖ Avrupa Bölge Ofisi tarafından Danimarka'nın Kopenhag kentinde düzenlenen "Tüberküloz Kontrolünde Sonuç Odaklı Yönetimin Geliştirilmesi" konulu DSÖ çalıştayına 14-15 Kasım 2013 tarihlerinde Tüberküloz Daire Başkanı Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU katılmıştır.

3. DSÖ Avrupa Bölge Ofisi; Sağlık İçin Yönetim Bilimleri (*Management Sciences for Health-MSH*) program uygulayıcısı olan Birleşmiş Milletler Uluslararası Kalkınma Ajansı (*United States Agency for International Development-USAID*) ile birlikte "21. Yüzyılda İlaça Dirençli Tüberküloz İle Mücadele" konusunda 10-13 Aralık 2013 tarihlerinde Antalya'da konferans düzenlemiştir. Toplantıya Tüberküloz Daire Başkanı Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU ve Çok İlaça Dirençli Tüberküloz Birimi sorumlusu Doç. Dr. Salih CESUR katılmıştır.

3.3.2. Danışma Kurulu, Çalışma Grubu Toplantıları

1. Suriyeli Misafirlerin Bulunduğu Kampların Tüberküloz Yönünden Değerlendirilmesi

Toplantısı: Suriyeli Misafirlerin Bulunduğu Kamplar, 15.03.2013 tarihinde düzenlenen komisyon toplantısında değerlendirilmiş olup genel durumun anlaşılabilmesi için başlangıçta seçilecek iki kampta 10.000-15.000 kişinin taranmasına ve tüberküloz prevalansının yüksek çıkması durumunda ise kampların tamamının belirli bir program dahilinde taranmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda Gaziantep-Karkamış ve Adana-Sarıçam kampları mobil tarama ekipleri desteğiyle Haziran 2013'te taranmıştır.

2. Doğrudan Gözetimli Tedavi Çalıştayı:

Doğrudan Gözetimli Tedavi (DGT) konusunda karşılaşılan problemlerin tespiti ve çözüm önerilerinin tartışılması; yeni düzenlemeler yapılarak DGT uygulamasında etkinliğin artırılması amacıyla iki toplantı düzenlenmiştir.

19-20 Mart 2013 tarihlerinde Ankara'da yapılan "Doğrudan Gözetimli Tedavi Çalıştayı-I" toplantısında, akademisyenler ve saha çalışanlarının katılımıyla DGT'de uyulması gereken kurallar, problemler ve çözüm önerilerini içeren taslak metin oluşturulmuştur.

27-28 Mart 2013 tarihlerinde yine Ankara'da yapılan "Doğrudan Gözetimli Tedavi Çalıştayı-II" toplantısında, hazırlanan taslak metin sahadan gelen il koordinatörlerinden oluşan 7 çalışma grubu tarafından değerlendirilmiştir.

3. Tüberküloz Enfeksiyon Kontrolü Eğitimi:

Başkanlığımız ve Türk Toraks Derneği işbirliğinde tüberküloz enfeksiyon kontrolü konusunda 04-06 Eylül 2013 tarihlerinde Ankara'da Tüberküloz Enfeksiyon Kontrolü Eğitimi düzenlenmiştir. Toplantıya eğitici olarak DSÖ'den iki uzman katılmıştır. Eğitim programına üniversitelerden, eğitim ve araştırma hastanelerinden, halk sağlığı müdürlüklerinden tüberküloz konusunda çalışan 30 hekim katılmıştır.

4. Çok İlaça Dirençli (ÇİD) ve Yaygın İlaç Dirençli (YİD) Tüberkülozu Önleme ve Mücadele İçin Eylem Planı Toplantısı: 03-04 Aralık 2013'te Ankara'da yapılan toplantı ile eylem planı için çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda eylem planının hazırlanması için üç grup oluşturulmuştur.

3.3.3. Eğitim Faaliyetleri

1. Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı: 2013 yılı hizmet içi eğitim planı doğrultusunda; illerden eğitime katılımları talep edilen hekimler 3 grup halinde Ankara Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 6'şar günlük "Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı"na alınmıştır. Bu eğitim programına 21-26 Ekim, 11-16 Kasım ve 18-23 Kasım 2013 tarihlerinde toplam 67 hekim katılmıştır.

2. Elektronik Tüberküloz Yönetim Sistemi (ETYS) Eğitici Eğitimleri: Elektronik Tüberküloz Yönetim Sistemi (ETYS) programını kullanan personele eğitim hizmeti verebilecek eğitimcilerin

yetiştirilmesi ve böylece programın etkin bir şekilde kullanılması amacıyla VSD'lerde görev yapan sağlık personeline yönelik ETYS eğitici eğitimleri düzenlenmiştir. 02-03 Aralık, 05-06 Aralık, 09-10 Aralık ve 11-12 Aralık 2013 tarihlerinde 4 grup halinde düzenlenen ikişer günlük eğitimlerde toplam 182 sağlık personeline eğitici eğitimi verilmiştir.

3.3.4. Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası

Ülkemizde ilk olarak 1947 yılında gerçekleştirilen Verem Eğitimi ve Propaganda Haftasında; radyo konuşmaları, film gösterileri ile halkı bilgilendirme çalışmaları, halkevlerinin çalışmaları ve BCG aşısının kullanımının yaygınlaştırılması çalışmaları yapılmıştır. Bu yıldan sonra her ocak ayının ilk pazar günü ile başlayan haftası ülkemizde "Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası" olarak anılmakta olup 2013 yılında 06-12 Ocak 2013 tarihleri arasında 66. Verem Eğitim ve Propaganda Haftası yurt genelinde kapsamlı etkinliklerle kutlanmıştır.

Başkanlığımızca hazırlanan, verem hastalığı ile ilgili bilgileri içeren slayt setleri, öğrenciler, sağlık çalışanları ve vatandaşlara yönelik eğitim faaliyetlerinde kullanılmak üzere Bakanlığımızın internet sitesinde yayınlanmıştır.

Başkanlığımızca Diyanet İşleri Başkanlığına hafta etkinlikleri kapsamında Cuma hutbesinde okunmak üzere bilgi notu gönderilmiştir.

66. Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası etkinlikleri kapsamında 81 ilde İl Sağlık Müdürlüklerince; ilköğretim ve ortaöğretim okullarında **1.682.278** öğrenciye, cezaevleri, halk eğitim merkezleri, fabrika ve iş yerleri vb. yerlerde bulunan **1.004.367** kişiye verem hastalığı konusunda eğitim verilmiştir. Bu eğitim çalışmaları ile yurt genelinde toplam **2.686.645** kişiye yüz yüze eğitim verilmiştir. Yine verem haftasında **34.246** sağlık personeline verem hastalığı ile ilgili hizmet içi eğitim verilmiştir.

İllerde yerel basında verem hastalığı ve verem haftası ile ilgili haberler yayınlanması sağlanmış, yine yerel radyo ve TV'lerde çeşitli programlarda konu ile ilgili halka yönelik bilgilendirme yapılmıştır. Bu kapsamda yürütülen propaganda çalışmaları ile 44 Radyo-TV programı ve 523 yazılı basın haberi yayınlanması sağlanmıştır. Ayrıca, etkinlikler kapsamında 27 ilde Millî Eğitim Müdürlükleriyle işbirliği yapılarak resim, kompozisyon ve şiir yarışmaları düzenlenmiştir. İl Sağlık Müdürlükleri ile İl Müftülükleri tarafından yapılan ortak çalışma neticesinde 20 ilde verem hastalığı ile ilgili Cuma hutbeleri okutulmuş halka verem konusunda bilgi verilmesi sağlanmıştır.

3.3.5. İnternet Sayfası

Başkanlığımız, sağlık kurumlarında internet teknolojisinin önemi gerçeğinden yola çıkarak, Eylül 2010'dan itibaren kurumsal web sayfasını yayın hayatına başlatmıştır. Sağlık Bakanlığı ile bağlı kuruluşların yeniden yapılandırılması süreciyle birlikte 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu çatısı altına alınmıştır. Tüberküloz Daire Başkanlığı ismi altında faaliyetlerine devam eden Başkanlığımızın internet sitesi Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bünyesinde faaliyet gösteren web sitelerinden bir tanesidir.

Oluşturulan web sitesi ile Başkanlığımız kamuoyuyla doğrudan irtibat kurabilmekte, daha geniş bir kitleye daha hızlı ve daha kolay erişilebilmektedir. Sağlık personeline ve halkımıza yönelik doğru bilgilendirmelerin yapıldığı, sürekli güncellenen internet sitemiz "<http://tuberkuloz.thsk.saglik.gov.tr>" adresinde hizmet vermektedir.

3.4. İKMAL

Tüberküloz tedavisinde kullanılan birinci seçenek ilaçlar; izoniyazid, rifampisin, etambutol, prazinamid ve streptomisin ile ikinci seçenek ilaçlardan; amikasin, para-aminosalisilik asit, sikloserin, protionamid, ofloksasin, kapreomisin, klofazimin, moksiflosasin, linezolid ve tiasetazon etken maddeli ilaçlar Kurumumuzca tedarik edilmiştir.

Birinci seçenek ilaçlar halk sağlığı müdürlüklerinin taleplerine göre üçer aylık dönemler halinde gönderilmektedir. İkinci seçenek ilaçlar ise hasta bazlı dağıtılmakta olup hastanın kayıtlı olduğu VSD'den yapılan taleplere göre Kurum Başkanlığından kargo ile gönderilmektedir. İkinci seçenek ilaç talepleri Ankara Atatürk, İzmir Dr. Suat Seren, İstanbul Süreyyapaşa ve Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastaneleri ile üniversite hastaneleri tarafından verilmiş ilaç kullanım raporlarına göre yapılmaktadır.

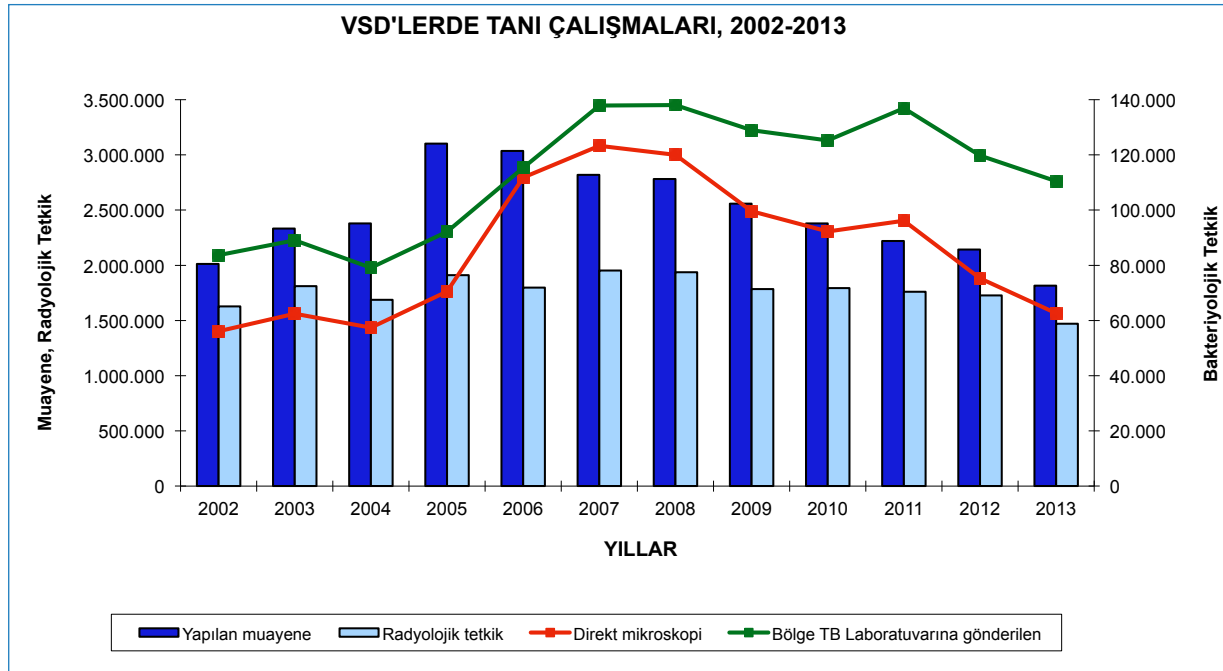
2013 yılı boyunca ilaç ikmalinde aksaklık yaşanmamıştır.

3.5. DISPANSERLERDE TANI ÇALIŞMALARI

Tablo 9. Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2013

YIL	Yapılan Muayene	Radyolojik Tetkik	Direkt Mikroskopi	Bölge TB Laboratuvarına Gönderilen*
2002	2.012.458	1.627.105	56.104	83.651
2003	2.332.915	1.810.719	62.444	89.112
2004	2.380.166	1.687.205	57.442	79.108
2005	3.101.826	1.909.554	70.466	92.182
2006	3.034.848	1.797.798	111.780	115.338
2007	2.818.945	1.951.644	123.258	137.835
2008	2.781.992	1.937.885	120.048	138.023
2009	2.557.787	1.783.560	99.582	128.955
2010	2.378.998	1.793.368	92.238	125.256
2011	2.219.534	1.760.349	96.147	136.865
2012	2.143.748	1.726.124	75.316	119.785
2013	1.815.805	1.471.113	62.593	110.481

* Dispanserlerden Bölge TB Laboratuvarına gönderilen balgam ya da diğer örneklerin sayısı.

Şekil 9. Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2013

3.6. DOĞRUDAN GÖZETİMLİ TEDAVİ UYGULAMASI

Tüberküloz hastalarında tedavi başlangıcındaki doğrudan gözetimli tedavi (DGT) uygulaması ile ilgili veriler Bakanlıkça aylık olarak Verem Savaş Dispanseri Aylık Çalışma Formu (VSD-17) ile toplanmaktadır. TUTSA formları ile tedavi sonuçları toplanırken ise hastaların tedavi süresince DGT alma durumları bildirilmektedir.

Temel Sağlık İstatistikleri Modülü (TSİM) üzerinden alınan VSD-17 verilerine göre dispanserlerde kayıt altına alınan hastaların 2007 yılında %94,0'ının, 2008 yılında %95,5'inin, 2009 yılında %96,6'sının, 2010 yılında %97,9'unun, 2011 yılında %98,2'sinin, 2012 yılında %99,0'unun, 2013 yılında ise 98,3'ünün tedavilerine doğrudan gözetim altında başlanmıştır.

2012 yılında DGT uygulanan hastaların %84,5'ine sağlık personeli %14,6'sına ev halkı ve diğer gözetmenler tarafından DGT uygulaması yapılmıştır. Sağlık personeli DGT uygulamasının %92,9'u sağlık kuruluşunda, %7,1'i hastanın ev veya iş yerine giderek uygulanmıştır. Sağlık personeli harici uygulanan DGT'nin %95,6'sını ev halkı, %4,4'ünü diğer DGT gözetmenleri (öğretmen, muhtar, vb.) uygulamıştır.

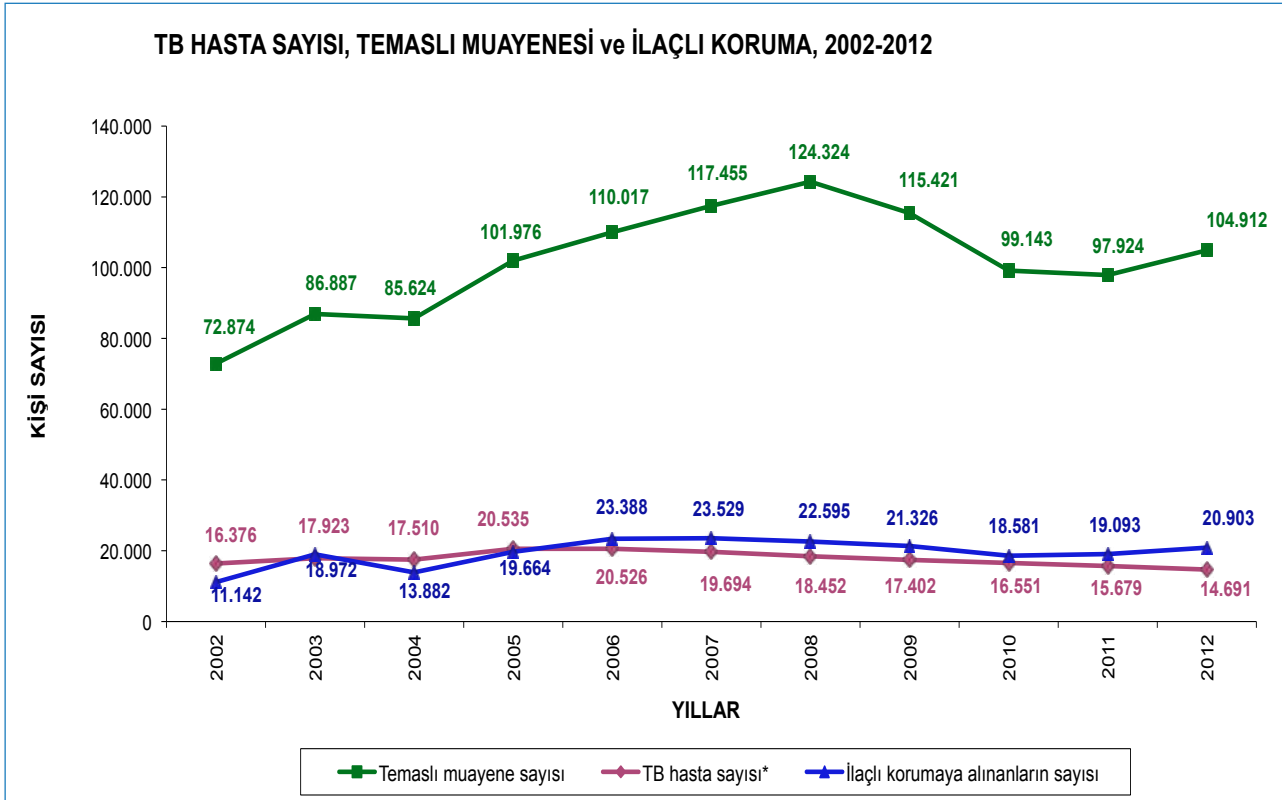
TUTSA formları ile toplanan tedavi sonundaki DGT durumu ile ilgili verilere göre; tedavi süresince DGT oranı 2007 yılı hastalarında %94,2, 2008 yılı hastalarında %96,6, 2009 yılı hastalarında %98,2, 2010 yılı hastalarında %97,8, 2011 yılı hastalarında ise %98,9'dur.

3.7. TEMASLI MUAYENESİ VE KORUYUCU TEDAVİ UYGULAMASI

Tablo 10. TSM Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimi Kayıtlarına Göre TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma, 2002-2012

YIL	TB Hasta Sayısı*	Temaslı Muayene Sayısı	Hasta Başına Yapılan Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınanların Sayısı	Hasta Başına İlaçlı Korumaya Alınanların Sayısı
2002	16.376	72.874	4,5	11.142	0,7
2003	17.923	86.887	4,8	18.972	1,1
2004	17.510	85.624	4,9	13.882	0,8
2005	20.535	101.976	5,0	19.664	1,0
2005	20.535	101.976	5,0	19.664	1,0
2006	20.526	110.017	5,4	23.388	1,1
2007	19.694	117.455	6,0	23.529	1,2
2008	18.452	124.324	6,7	22.595	1,2
2009	17.402	115.421	6,6	21.326	1,2
2010	16.551	99.143	6,0	18.581	1,1
2011	15.679	97.924	6,2	19.093	1,2
2012	14.691	104.912	7,1	20.903	1,4

*2002-2004 yıllarında yeni TB hasta sayısı, 2005 yılından sonra toplam TB hasta sayısı yazılmıştır.

*2002-2004 yıllarında yeni TB hasta sayısı, 2005 yılından itibaren toplam TB hasta sayısı verilmiştir.

Şekil 10. TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Korumaya Alınanların Sayısı, 2002-2012

Tablo 11. İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2012

İL	Toplam Hasta	Yapılan Muayene	Temaslı Muayenesi	Hasta Başına Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınan	Hasta Başına İlaçlı Koruma
Adana	360	63.613	2.184	6,1	382	1,1
Adıyaman	70	4.672	211	3,0	87	1,2
Afyonkarahisar	88	8.877	347	3,9	104	1,2
Ağrı	62	1.353	84	1,4	29	0,5
Aksaray	29	8.258	284	9,8	39	1,3
Amasya	39	3.284	594	15,2	52	1,3
Ankara	608	63.777	4.746	7,8	1.281	2,1
Antalya	214	90.775	1.970	9,2	303	1,4
Ardahan	12	633	88	7,3	13	1,1
Artvin	42	1.269	39	0,9	29	0,7
Aydın	168	27.936	1.545	9,2	401	2,4
Balıkesir	256	25.149	1.588	6,2	266	1,0
Bartın	42	6.954	600	14,3	84	2,0
Batman	80	12.075	1.599	20,0	183	2,3
Bayburt	3	419	22	7,3	0	0
Bilecik	24	6.703	60	2,5	20	0,8
Bingöl	60	4.058	151	2,5	38	0,6
Bitlis	27	2.046	382	14,1	46	1,7
Bolu	46	8.903	2.200	47,8	105	2,3
Burdur	29	4.450	293	10,1	43	1,5
Bursa	620	288.462	3.609	5,8	843	1,4
Çanakkale	126	8.950	1.503	11,9	496	3,9
Çankırı	18	4.994	279	15,5	18	1,0
Çorum	83	8.494	515	6,2	101	1,2
Denizli	102	27.681	1.410	13,8	310	3,0
Diyarbakır	291	16.981	1.125	3,9	479	1,6
Düzce	110	19.305	702	6,4	281	2,6
Edirne	121	14.004	710	5,9	183	1,5
Elazığ	95	11.020	166	1,7	122	1,3
Erzincan	32	6.947	339	10,6	93	2,9
Erzurum	119	9.888	131	1,1	75	0,6
Eskişehir	97	39.431	381	3,9	35	0,4
Gaziantep	262	55.528	1.394	5,3	437	1,7
Giresun	115	7.296	400	3,5	133	1,2
Gümüşhane	19	1.464	285	15,0	32	1,7
Hakkari	22	308	15	0,7	14	0,6
Hatay	149	14.340	1.180	7,9	397	2,7
İğdır	23	910	51	2,2	8	0,3
Isparta	48	14.039	145	3,0	64	1,3
İstanbul	4.696	475.796	25.610	5,5	5.561	1,2
İzmir	691	99.568	5.059	7,3	981	1,4

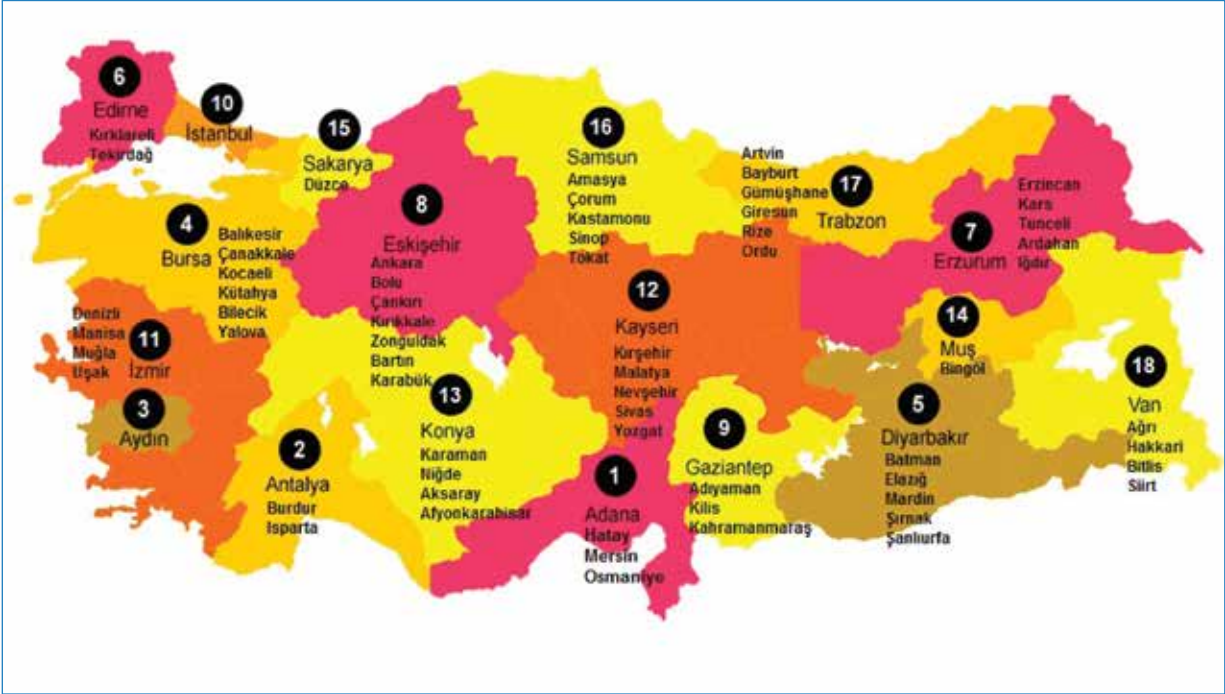
Tablo 11. İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2012 (devamı)

İL	Toplam Hasta	Yapılan Muayene	Temaslı Muayenesi	Hasta Başına Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınan	Hasta Başına İlaçlı Koruma
Kahramanmaraş	124	35.740	750	6,0	146	1,2
Karabük	47	7.833	88	1,9	28	0,6
Karaman	27	9.867	181	6,7	33	1,2
Kars	29	1.763	227	7,8	67	2,3
Kastamonu	57	5.641	757	13,3	93	1,6
Kayseri	152	42.758	479	3,2	209	1,4
Kırıkkale	31	3.691	244	7,9	75	2,4
Kırklareli	96	28.584	530	5,5	115	1,2
Kırşehir	21	2.581	54	2,6	48	2,3
Kilis	17	2.340	521	30,6	22	1,3
Kocaeli	344	77.093	4.450	12,9	465	1,4
Konya	263	59.464	1.300	4,9	327	1,2
Kütahya	68	18.201	631	9,3	51	0,8
Malatya	157	22.616	1.100	7,0	248	1,6
Manisa	282	41.575	5.326	18,9	753	2,7
Mardin	95	3.749	758	8,0	125	1,3
Mersin	255	28.681	2.526	9,9	340	1,3
Muğla	99	22.792	273	2,8	134	1,4
Muş	65	10.509	314	4,8	76	1,2
Nevşehir	34	5.236	301	8,9	48	1,4
Niğde	32	5.183	181	5,7	91	2,8
Ordu	180	19.358	2.375	13,2	301	1,7
Osmaniye	71	8.654	335	4,7	68	1,0
Rize	65	9.498	443	6,8	106	1,6
Sakarya	296	37.869	3.388	11,4	572	1,9
Samsun	288	36.553	2.220	7,7	303	1,1
Siirt	45	2.007	183	4,1	23	0,5
Sinop	35	1.374	179	5,1	42	1,2
Sivas	85	7.846	373	4,4	129	1,5
Şanlıurfa	263	17.829	3.457	13,1	374	1,4
Şırnak	76	2.683	1.029	13,5	73	1,0
Tekirdağ	195	30.357	656	3,4	126	0,6
Tokat	106	5.186	806	7,6	211	2,0
Trabzon	194	13.791	799	4,1	211	1,1
Tunceli	10	621	27	2,7	6	0,6
Uşak	27	9.170	264	9,8	72	2,7
Van	86	6.163	459	5,3	124	1,4
Yalova	32	6.432	71	2,2	50	1,6
Yozgat	41	6.835	131	3,2	73	1,8
Zonguldak	203	15.032	2.730	13,4	377	1,9
Toplam	14.691	2.143.765	104.912	7,1	20.903	1,4

3.8. MOBİL TARAMA ÇALIŞMALARI

Başkanlığımızca yayımlanan 2006/61 sayılı genelge kapsamında yurt genelinde Halk Sağlığı Müdürlüklerine bağlı olarak 18 mobil tarama ekibi faaliyet göstermektedir. Mobil tarama ekipleri verem hastalığı açısından risk grubu olan cezaevi, huzurevi, çocuk yuvası vb. toplu yaşam alanları veya organize topluluklarda radyolojik olarak verem taraması yapmaktadır.

İstanbul, Aydın ve Zonguldak illerindeki mobil tarama faaliyetleri Verem Savaşı Dernekleri tarafından yürütülmektedir. Bu derneklerin mobil tarama faaliyetleri 2010/81 sayılı genelge kapsamında Halk Sağlığı Müdürlükleri aracılığı ile takip edilmektedir.

Şekil 11. Mobil Tarama Ekipleri ve Faaliyet Gösterdikleri İller, 2013

Mobil tarama ekipleri tarafından 2013 yılı içinde yurt genelinde cezaevlerinde 381, huzurevlerinde 107, çocuk yuvalarında 51, askeri birliklerde 141, sağlık kurumlarında 22, okullarda 68, yurtlarda 68, diğer kurum, kuruluş, esnaf, otel, belde, köy vb. yerlerde 293 olmak üzere toplam 1.131 tarama faaliyeti gerçekleştirilmiştir (Tablo 12).

Tablo 12. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Yapılan Taramaların Kurumlara Göre Dağılımı, 2013

MOBİL TARAMA EKİBİ	TARAMA YAPILAN KURUM								TOPLAM
	Cezaevi	Huzurevi	Çocuk Yuvası	Askeri Birlik	Sağlık Kurumu	Okul	Yurt	Diğer	
Adana	33	7	3	3	0	0	11	2	59
Antalya	21	6	4	33	0	1	3	14	82
Aydın	7	2	1	2	1	0	0	0	13
Bursa	36	14	4	5	4	3	11	3	80
Diyarbakır	29	5	8	5	0	2	0	12	61
Edirne	18	4	0	1	0	0	0	0	23
Erzurum	9	0	3	10	0	22	1	4	49
Eskişehir	38	0	0	5	0	0	0	7	50
Gaziantep	28	6	6	3	0	3	10	7	63
İstanbul	14	6	1	14	3	7	0	110	155
İzmir	43	10	4	31	6	2	1	11	108
Kayseri	28	12	4	7	0	7	4	8	70
Konya	23	22	2	9	1	3	6	54	120
Muş	1	0	1	0	0	3	1	6	12
Sakarya	6	1	3	5	0	0	2	37	54
Samsun	20	6	1	7	2	7	7	0	50
Trabzon	14	5	6	0	5	8	10	17	65
Van	13	1	0	1	0	0	1	1	17
TOPLAM	381	107	51	141	22	68	68	293	1.131

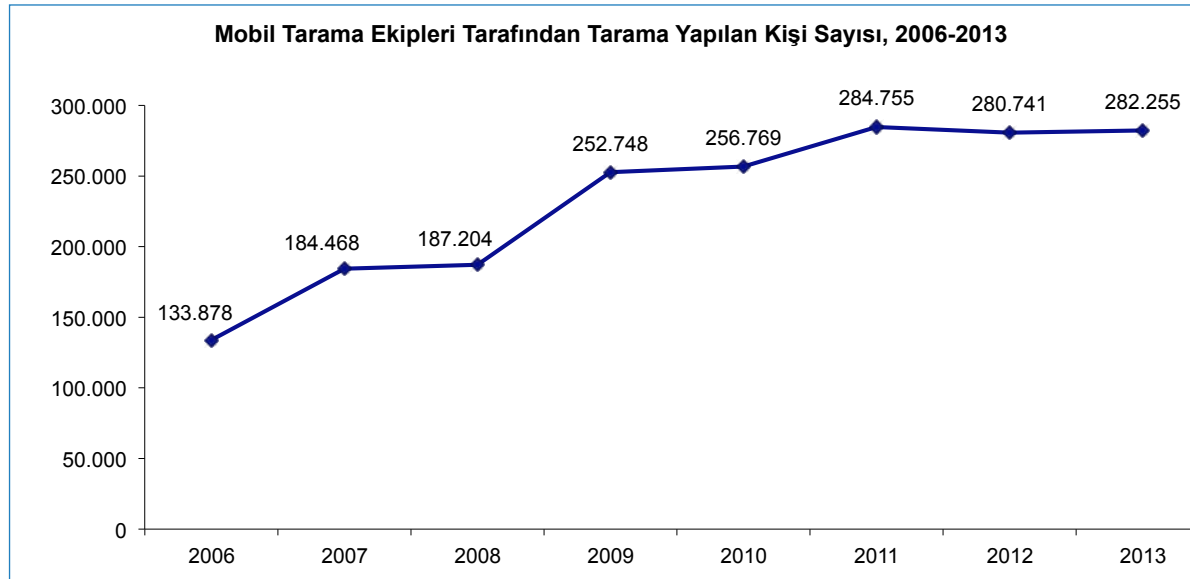
Yurt genelinde 2013 yılında 340.199 kişinin taraması planlanmış olup 282.255 kişinin röntgen taraması gerçekleştirilmiştir. Yapılan taramalar sonucunda 3.736 tüberküloz şüphelisi saptanmış ve ileri tetkikler sonucunda 55 kişinin tüberküloz hastası olduğu tespit edilmiştir. Bunların 53'ü erkek, 2'si kadındır (Tablo 13, Tablo 14).

Tablo 13. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2013

İL	Tarama Planlanan Kişi Sayısı	Taranan Kişi Sayısı	TB Şüpheli Sayısı	Bulunan TB Sayısı
Adana	23.915	23.074	89	2
Antalya	19.764	19.764	218	4
Aydın	2.965	1.110	24	1
Bursa	20.742	16.486	700	4
Diyarbakır	11.805	9.228	73	6
Edirne	6.568	5.615	83	0
Erzurum	11.737	9.267	164	0
Eskişehir	16.510	14.980	149	9
Gaziantep	17.270	9.024	72	2
İstanbul	32.787	29.461	384	13
İzmir	67.570	56.221	344	2
Kayseri	17.920	12.726	83	2
Konya	40.872	34.584	645	5
Muş	5.390	2.854	120	0
Sakarya	6.046	6.046	85	0
Samsun	24.712	21.486	321	4
Trabzon	9.800	6.503	60	1
Van	3.826	3.826	122	0
TOPLAM	340.199	282.255	3.736	55

Tablo 14. Kurumlara Göre Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2013

Tarama Yapılan Kurum	Tarama Planlanan Kişi Sayısı	Taranan Kişi Sayısı	TB Şüpheli Sayısı	Bulunan TB Hastası			
				E	K	TOPLAM	
						Sayı	%
Cezaevi	128.232	102.013	1.910	37	-	37	0,04
Huzurevi	11.291	8.372	572	4	-	4	0,05
Çocuk Yuvası	3.479	2.406	11	-	-	-	-
Askeri Birlik	110.759	99.447	333	5	-	5	0,01
Sağlık Kurumu	6.961	2.537	38	-	-	-	-
Okul	17.020	13.235	173	3	-	3	0,02
Yurtlar	3.202	2.365	24	1	-	1	0,04
Diğer (Köy, Otel, Fabrika vb.)	59.255	51.880	675	3	2	5	0,01
TOPLAM	340.199	282.255	3.736	53	2	55	0,02

Şekil 12. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Tarama Yapılan Kişi Sayısı, 2006-2013

4

**TÜRKİYE GENELİ
TÜBERKÜLOZ
VERİLERİ**

TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Ülkemizde 2005 yılından itibaren verem savaşı dispanserlerine kayıtlı her bir hastanın verisi bireysel olarak toplanmakta ve analiz edilerek raporlanmaktadır.

Bu bölümde 2012 yılı tüberküloz hastalarının verileri ile hasta verilerindeki yıllara göre değişimi gösteren tablo ve grafikler yer almaktadır.

Tablo 15. Yıllara Göre Yeni Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2012

Yıllar	Nüfus*	Yeni olgu sayısı	Yeni olgu hızı** (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim, %***
2005	72.065.000	18.753	26,0	-
2006	72.974.000	18.544	25,4	-2,3
2007	70.586.256	17.781	25,2	-0,9
2008	71.517.100	16.760	23,4	-7,0
2009	72.561.312	15.943	22,0	-6,2
2010	73.722.988	15.183	20,6	-6,3
2011	74.724.269	14.417	19,3	-6,3
2012	75.627.384	13.535	17,9	-7,2

*2005 ve 2006 yıllarında TÜİK'in nüfus projeksiyonları, 2007 yılından itibaren adrese dayalı nüfuslar kullanılmıştır.

**Yeni olgu hızı: Yeni olgu sayısı / Nüfus x 100.000

***Yıllık yüzde değişim: (O yılın olgu hızı-Bir önceki yılın olgu hızı) / Bir önceki yılın olgu hızı x 100

Tablo 16. Yıllara Göre Önceden Tedavi Görmüş Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2012

Yıllar	Nüfus*	Önceden tedavi görmüş olgu sayısı	Önceden tedavi görmüş olgu hızı** (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim, %***
2005	72.065.000	1.782	2,5	-
2006	72.974.000	1.982	2,7	9,8
2007	70.586.256	1.913	2,7	-0,2
2008	71.517.100	1.692	2,4	-12,7
2009	72.561.312	1.459	2,0	-15,0
2010	73.722.988	1.368	1,9	-7,7
2011	74.724.269	1.262	1,7	-9,0
2012	75.627.384	1.156	1,5	-9,5

*2005 ve 2006 yıllarında TÜİK'in nüfus projeksiyonları, 2007 yılından itibaren adrese dayalı nüfuslar kullanılmıştır.

**Önceden tedavi görmüş olgu hızı: Önceden tedavi görmüş olgu sayısı / Nüfus x 100.000

***Yıllık yüzde değişim: (O yılın olgu hızı-Bir önceki yılın olgu hızı) / Bir önceki yılın olgu hızı x 100

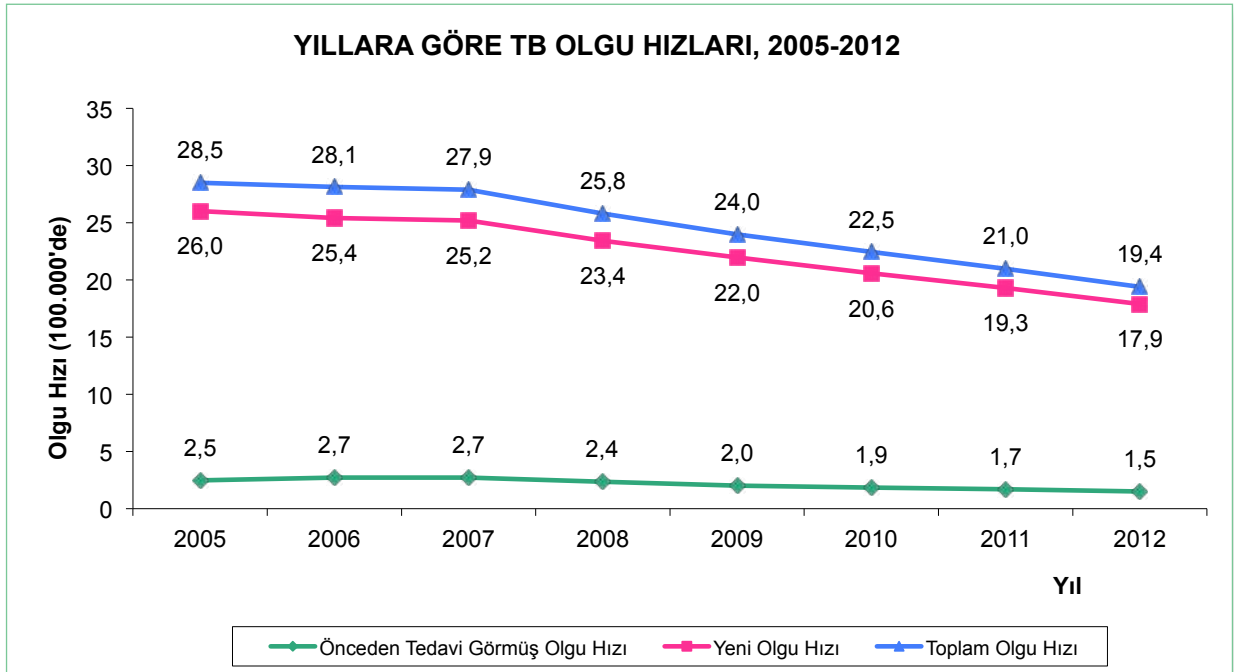
Tablo 17. Yıllara Göre Toplam Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2012

Yıllar	Nüfus*	Toplam olgu sayısı	Toplam olgu hızı** (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim, %***
2005	72.065.000	20.535	28,5	-
2006	72.974.000	20.526	28,1	-1,4
2007	70.586.256	19.694	27,9	-0,7
2008	71.517.100	18.452	25,8	-7,5
2009	72.561.312	17.402	24,0	-7,0
2010	73.722.988	16.551	22,5	-6,4
2011	74.724.269	15.679	21,0	-6,5
2012	75.627.384	14.691	19,4	-7,4

*2005 ve 2006 yıllarında TÜİK'in nüfus projeksiyonları, 2007 yılından itibaren adrese dayalı nüfuslar kullanılmıştır.

**Toplam olgu hızı: Toplam olgu sayısı / Nüfus x 100.000

***Yıllık yüzde değişim: (O yılın olgu hızı-bir önceki yılın olgu hızı) / Bir önceki yılın olgu hızı x 100

Şekil 13. Yeni Olgular, Önceden Tedavi Görmüş Olgular ve Toplam Olgularda Olgu Hızları, 2005-2012

Şekil 18. Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2012

Yıllar	YAŞ GRUBU																	
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		≥65			
	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı		
2005	291 1,6	4,4	906 4,8	6,5	4.735 25,3	36,8	4.098 21,9	31,5	2.830 15,1	29,0	2.473 13,2	34,0	1.656 8,8	37,4	1.764 9,4	41,5		
2006	271 1,5	4,1	842 4,5	6,0	4.608 24,9	35,9	4.113 22,2	31,2	2.738 14,8	27,3	2.398 12,9	31,9	1.715 9,2	37,4	1.859 10,0	42,7		
2007	193 1,1	3,3	758 4,3	5,9	4.288 24,1	34,6	3.951 22,2	32,3	2.632 14,8	26,9	2.403 13,5	31,4	1.671 9,4	34,4	1.885 10,6	37,7		
2008	232 1,4	3,9	717 4,3	5,6	3.770 22,5	30,3	3.637 21,7	29,5	2.515 15,0	25,0	2.273 13,6	28,7	1.783 10,6	35,2	1.833 10,9	37,5		
2009	220 1,4	3,6	720 4,5	5,7	3.410 21,4	27,2	3.445 21,6	27,7	2.228 14,0	21,9	2.324 14,6	28,4	1.703 10,7	32,1	1.893 11,9	37,2		
2010	218 1,4	3,5	661 4,4	5,2	3.034 20,0	24,2	3.087 20,3	24,4	2.219 14,6	21,8	2.234 14,7	26,6	1.785 11,8	31,0	1.945 12,8	36,5		
2011	196 1,4	3,2	548 3,8	4,3	2.725 18,9	21,7	2.898 20,1	22,6	2.103 14,6	20,2	2.079 14,4	24,2	1.894 13,1	31,5	1.974 13,7	36,0		
2012	177 1,3	2,9	495 3,6	3,9	2.434 18,0	19,3	2.691 19,9	21,0	2.013 14,9	18,6	1.971 14,6	22,6	1.757 13,0	28,6	1.997 14,7	35,1		

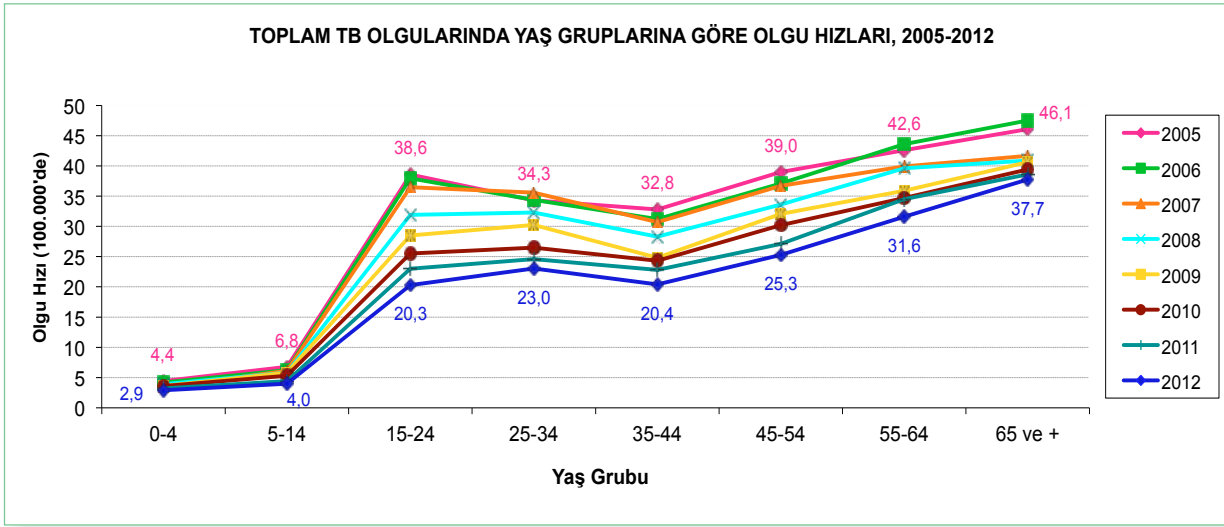
Şekil 19. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2012

Yıllar	Toplam Olgu Sayısı	YAŞ GRUBU																								
		0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		≥65										
		Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı	Sayı %	Olgu Hızı									
2005	20.535	293	4,4	942	6,8	4.962	38,6	4.461	34,3	3.201	32,8	2.831	39,0	1.886	42,6	1.959	46,1									
		1,4	4,6	24,2	21,7	15,6	13,8	9,2	10,1	9,5	2006	20.526	274	4,2	871	6,3	4.865	38,0	4.530	34,4	3.131	31,2	2.787	37,1	1.999	43,6
2007	19.694	197	3,4	787	6,1	4.521	36,5	4.354	35,6	3.008	30,7	2.807	36,7	1.936	39,9	2.084	41,7									
		1,0	4,0	23,0	22,1	15,3	14,3	9,8	10,6	2008	18.452	236	3,9	744	5,8	3.974	31,9	3.979	32,3	2.849	28,3	2.007	39,6	2.002	40,9	
2009	17.402	223	3,6	735	5,8	3.562	28,5	3.757	30,2	2.527	24,8	2.628	32,1	1.905	35,9	2.065	40,6									
		1,3	4,2	20,5	21,6	14,5	15,1	10,9	11,9	2010	16.551	223	3,6	677	5,3	3.200	25,5	3.351	26,5	2.465	24,3	1.999	34,7	2.100	39,4	
2011	15.679	198	3,2	563	4,4	2.880	23,0	3.145	24,6	2.371	22,8	2.323	27,1	2.078	34,5	2.121	38,6									
		1,3	3,6	18,4	20,1	15,1	14,8	13,2	13,5	2012	14.691	179	2,9	507	4,0	2.554	20,3	2.951	23,0	2.203	20,4	1.942	31,6	2.144	37,7	
2012	14.691	179	2,9	507	4,0	2.554	20,3	2.951	23,0	2.203	20,4	2.211	25,3	1.942	31,6	2.144	37,7									
		1,2	3,5	17,4	20,1	15,0	15,0	13,2	14,6																	

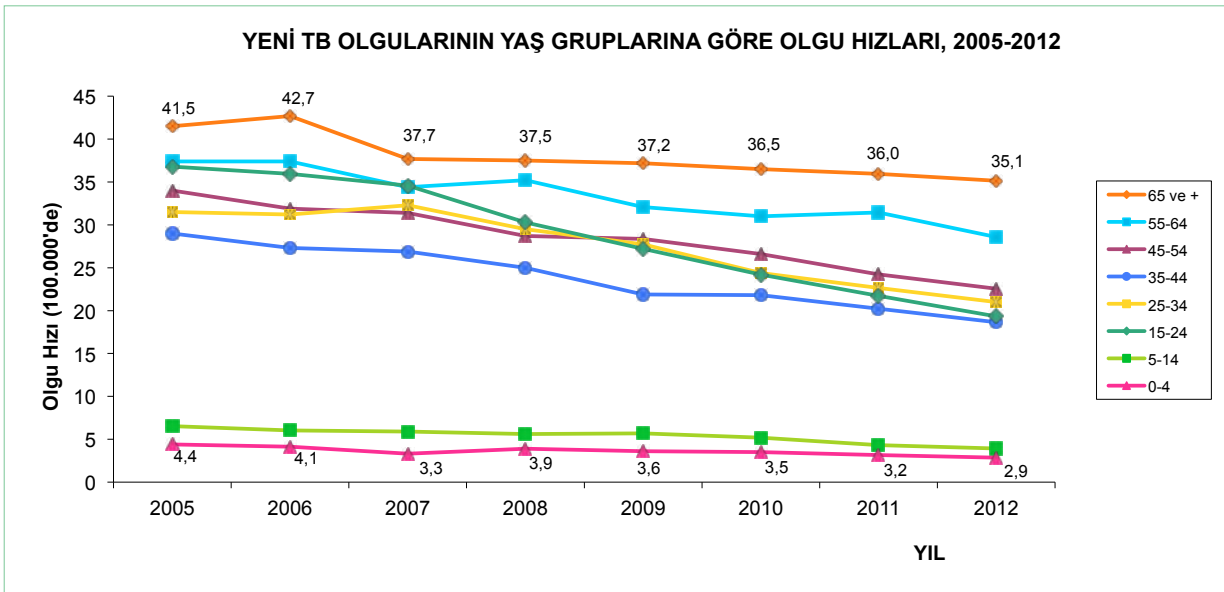
Tablo 20. Toplam TB Olgularında 2005-2012 Yılları Arasında Olgu Hızındaki Yıllık Değişim

YIL	YAŞ GRUBU															
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		≥65	
	OH	D(%)	OH	D(%)	OH	D(%)	OH	D(%)	OH	D(%)	OH	D(%)	OH	D(%)	OH	D(%)
2005	4,4		6,8		38,6		34,3		32,8		39,0		42,6		46,1	
2012	2,9	-34,8	4,0	-40,9	20,3	-47,4	23,0	-32,9	20,4	-37,8	25,3	-35,1	31,6	-25,8	37,7	-18,1

En büyük değişim -%47,4 ile 15-24 yaş grubunda görülmüştür.

Şekil 14. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgu Hızları, 2005-2012

Şekil 15. Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgu Hızları, 2005-2012

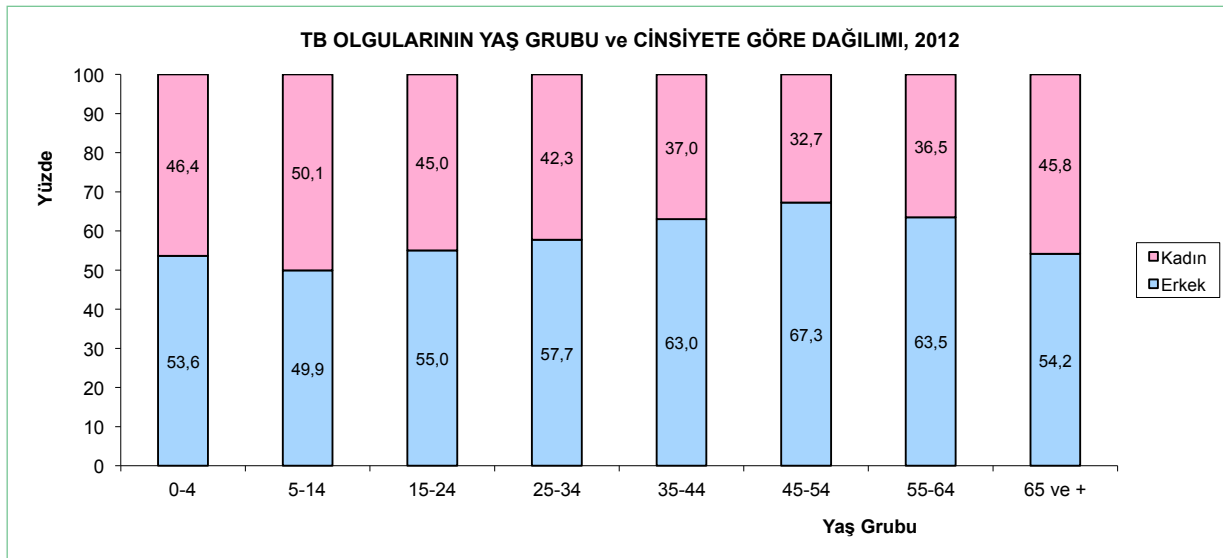
Tablo 21. Toplam TB Olgularının Yaş ve Cinsiyet Dağılımı, 2012

YAŞ	CİNSİYET		Toplam	YAŞ	CİNSİYET		Toplam
	Erkek	Kadın			Erkek	Kadın	
0	13	9	22	50	145	78	223
1	24	19	43	51	142	81	223
2	32	25	57	52	182	88	270
3	14	13	27	53	160	73	233
4	13	17	30	54	122	60	182
5	21	15	36	55	128	60	188
6	35	17	52	56	163	92	255
7	24	16	40	57	147	96	243
8	20	17	37	58	151	75	226
9	15	19	34	59	122	55	177
10	21	19	40	60	116	61	177
11	22	29	51	61	84	64	148
12	23	34	57	62	134	93	227
13	30	36	66	63	97	52	149
14	42	52	94	64	91	61	152
15	48	62	110	65	72	65	137
16	78	101	179	66	80	59	139
17	116	90	206	67	87	69	156
18	116	110	226	68	76	67	143
19	131	109	240	69	64	56	120
20	170	125	295	70	68	52	120
21	176	126	302	71	65	45	110
22	185	148	333	72	97	64	161
23	210	146	356	73	57	48	105
24	175	132	307	74	55	57	112
25	177	118	295	75	50	40	90
26	184	88	272	76	38	54	92
27	182	135	317	77	35	32	67
28	163	151	314	78	65	43	108
29	169	115	284	79	51	33	84
30	162	127	289	80	46	32	78
31	180	141	321	81	28	29	57
32	183	156	339	82	36	35	71
33	155	113	268	83	19	22	41
34	149	103	252	84	14	27	41
35	148	97	245	85	17	9	26
36	130	90	220	86	12	11	23
37	135	89	224	87	5	12	17
38	161	84	245	88	5	5	10
39	148	92	240	89	6	4	10
40	154	90	244	90	5	3	8
41	109	53	162	91	2	2	4
42	156	88	244	92	1	1	2
43	136	66	202	93	2	2	4
44	111	66	177	94	1	-	1
45	129	58	187	95	1	2	3
46	153	55	208	96	1	-	1
47	174	101	275	97	-	2	2
48	155	71	226	98	-	1	1
49	125	59	184	Toplam	8.727	5.964	14.691

Tablo 22. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

YAŞ GRUBU	CİNSİYET				TOPLAM	
	Erkek		Kadın			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	96	53,6	83	46,4	179	1,2
5-14	253	49,9	254	50,1	507	3,4
15-24	1.405	55,0	1.149	45,0	2.554	17,4
25-34	1.704	57,7	1.247	42,3	2.951	20,1
35-44	1.388	63,0	815	37,0	2.203	15,0
45-54	1.487	67,3	724	32,7	2.211	15,1
55-64	1.233	63,5	709	36,5	1.942	13,2
≥65	1.161	54,2	983	45,8	2.144	14,6
Toplam	8.727	59,4	5.964	40,6	14.691	100,0

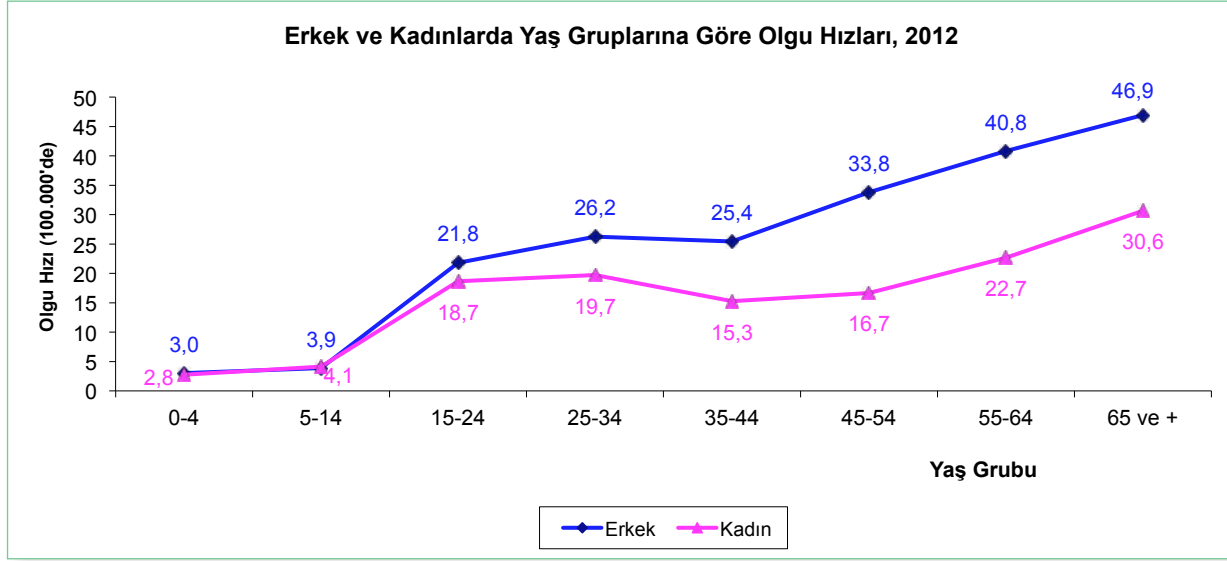
* Satır yüzdesi ** Sütun yüzdesi

Şekil 16. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

Tablo 23. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları (100.000'de), 2012

CİNSİYET	YAŞ GRUBU								TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	≥65	
Erkek	3,0	3,9	21,8	26,2	25,4	33,8	40,8	46,9	23,0
Kadın	2,8	4,1	18,7	19,7	15,3	16,7	22,7	30,6	15,8
TOPLAM	2,9	4,0	20,3	23,0	20,4	25,3	31,6	37,7	19,4

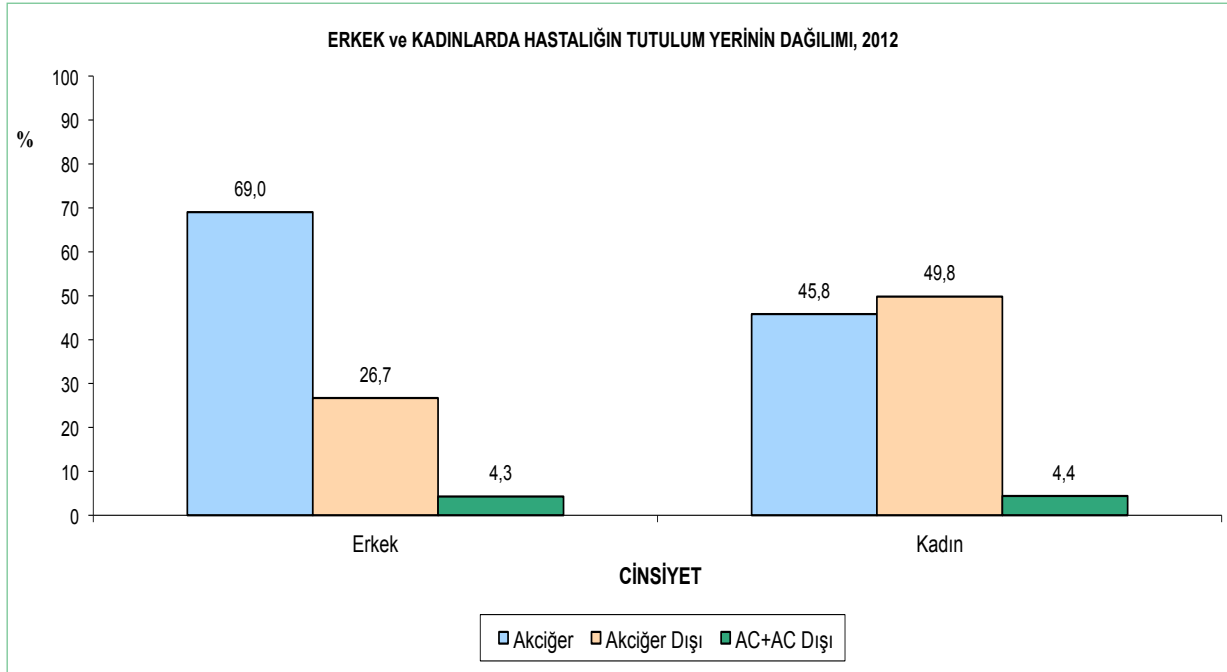

Şekil 17. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları, 2012

Tablo 24. Toplam TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012

CİNSİYET	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Erkek	6.024	69,0	2.329	26,7	374	4,3	8.727
Kadın	2.731	45,8	2.971	49,8	262	4,4	5.964
TOPLAM	8.755	59,6	5.300	36,1	636	4,3	14.691

Yüzdeler satır yüzdesidir.

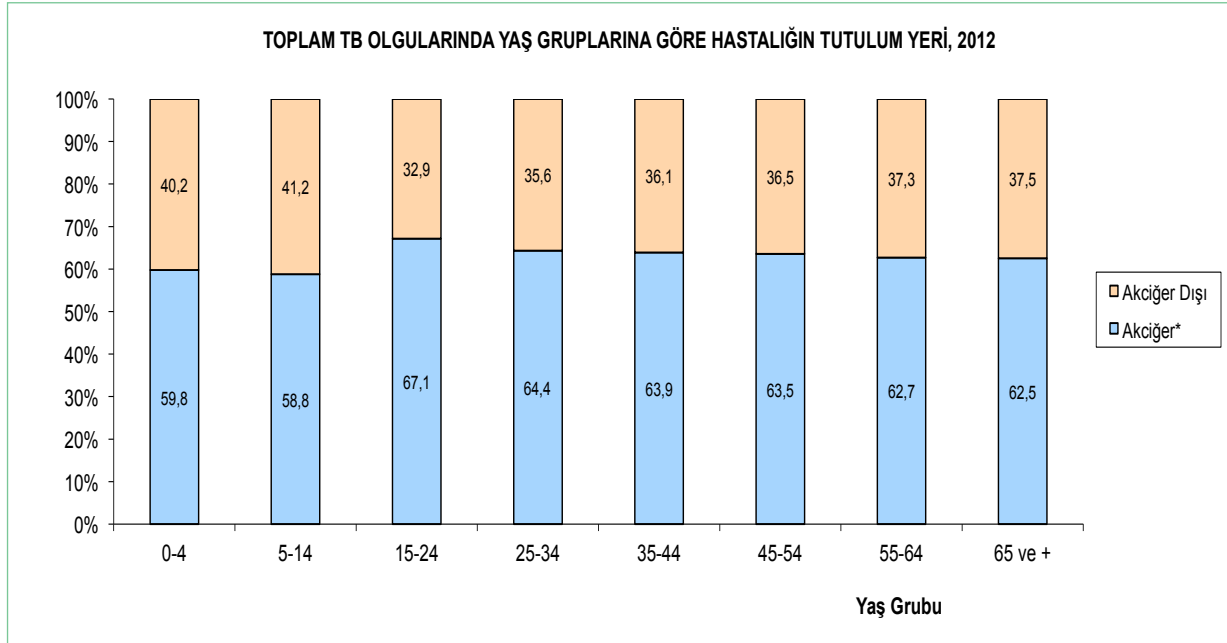

Şekil 18. Toplam TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012

Tablo 25. Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012

YAŞ GRUBU	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
0-4	100	55,9	72	40,2	7	3,9	179
5-14	284	56,0	209	41,2	14	2,8	507
15-24	1.600	62,6	839	32,9	115	4,5	2.554
25-34	1.762	59,7	1.052	35,7	137	4,6	2.951
35-44	1.318	59,8	795	36,1	90	4,1	2.203
45-54	1.316	59,5	806	36,5	89	4,0	2.211
55-64	1.143	58,8	724	37,3	75	3,9	1.942
≥65	1.232	57,5	803	37,4	109	5,1	2.144
TOPLAM	8.755	59,6	5.300	36,1	636	4,3	14.691

Yüzdeler satır yüzdesidir.

* Akciğer olguları + "Akciğer+AC Dışı" olgular

Şekil 19. Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012

Tablo 26. Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012

		YAŞ GRUBU								TOPLAM
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	≥65	
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	11	59	989	1.167	898	926	750	783	5.583
	%	0,2	1,1	17,7	20,9	16,1	16,6	13,4	14,0	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	107	298	1.715	1.899	1.408	1.405	1.218	1.341	9.391
	%	1,1	3,2	18,3	20,2	15,0	15,0	13,0	14,3	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	72	209	839	1.052	795	806	724	803	5.300
	%	1,4	3,9	15,8	19,8	15,0	15,2	13,7	15,2	100,0
Tüm Hastalar	Sayı	179	507	2.554	2.951	2.203	2.211	1.942	2.144	14.691
	%	1,2	3,5	17,4	20,1	15,0	15,1	13,2	14,6	100,0

* Akciğer olguları + "AC+AC Dışı" olgular

Tablo 27. Erkek Hastalarda Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012

		YAŞ GRUBU								TOPLAM
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	≥65	
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	6	24	561	778	684	810	621	503	3.987
	%	0,2	0,6	14,1	19,5	17,2	20,3	15,6	12,6	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	58	138	951	1.225	1.026	1.175	964	861	6.398
	%	0,9	2,2	14,9	19,1	16,0	18,4	15,1	13,5	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	38	115	454	479	362	312	269	300	2.329
	%	1,6	4,9	19,5	20,6	15,5	13,4	11,6	12,9	100,0
Tüm Hastalar	Sayı	96	253	1.405	1.704	1.388	1.487	1.233	1.161	8.727
	%	1,1	2,9	16,1	19,5	15,9	17,0	14,1	13,3	100,0

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular

Tablo 28. Kadın Hastalarda Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012

		YAŞ GRUBU								TOPLAM
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	≥65	
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	5	35	428	389	214	116	129	280	1.596
	%	0,3	2,2	26,8	24,4	13,4	7,3	8,1	17,5	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	49	160	764	674	382	230	254	480	2.993
	%	1,6	5,3	25,5	22,5	12,8	7,7	8,5	16,0	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	34	94	385	573	433	494	455	503	2.971
	%	1,1	3,2	13,0	19,3	14,6	16,6	15,3	16,9	100,0
Tüm Hastalar	Sayı	83	254	1.149	1.247	815	724	709	983	5.964
	%	1,4	4,3	19,3	20,9	13,7	12,1	11,9	16,5	100,0

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular

Tablo 29. TB Hastalarında Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM	
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		Sayı	%**
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*		
Yeni	7.818	57,8	5.121	37,8	596	4,4	13.535	92,1
Önceden Tedavi Görmüş	937	81,0	179	15,5	40	3,5	1.156	7,9
Nüks	696	80,0	149	17,1	25	2,9	870	5,9
Tedaviyi Terkten Dönen	152	84,0	25	13,8	4	2,2	181	1,2
Başarısızlıktan gelen	79	84,9	5	5,4	9	9,7	93	0,7
Kronik	10	83,3	-	-	2	16,7	12	0,1
TOPLAM	8.755	59,6	5.300	36,1	636	4,3	14.691	100,0

* Satır yüzdesi ** Sütun yüzdesi

Tablo 30. Erkek Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM	
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		Sayı	%**
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*		
Yeni	5.304	67,1	2.260	28,6	344	4,3	7.908	90,6
Önceden Tedavi Görmüş	720	87,9	69	8,4	30	3,7	819	9,4
Nüks	528	87,7	58	9,6	16	2,7	602	6,9
Tedaviyi Terkten Dönen	121	89,6	10	7,4	4	3,0	135	1,6
Başarısızlıktan gelen	63	87,5	1	1,4	8	11,1	72	0,8
Kronik	8	80,0	-	-	2	20,0	10	0,1
TOPLAM	6.024	69,0	2.329	26,7	374	4,3	8.727	100,0

* Satır yüzdesi ** Sütun yüzdesi

Tablo 31. Kadın Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2012

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM	
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		Sayı	%**
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*		
Yeni	2.514	44,7	2.861	50,8	252	4,5	5.627	94,3
Önceden Tedavi Görmüş	217	64,4	110	32,6	10	3,0	337	5,7
Nüks	168	62,7	91	34,0	9	3,3	268	4,5
Tedaviyi Terkten Dönen	31	67,4	15	32,6	-	-	46	0,8
Başarısızlıktan gelen	16	76,2	4	19,0	1	4,8	21	0,4
Kronik	2	100,0	-	-	-	-	2	0,0
TOPLAM	2.731	45,8	2.971	49,8	262	4,4	5.964	100,0

* Satır yüzdesi ** Sütun yüzdesi

Tablo 32. Yeni TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2012

YIL	Akciğer*		Akciğer Dışı		Toplam Yeni Olgu
	Sayı	%	Sayı	%	
2005	13.394	71,4	5.359	28,6	18.753
2006	12.935	69,8	5.609	30,2	18.544
2007	11.996	67,5	5.785	32,5	17.781
2008	11.318	67,5	5.442	32,5	16.760
2009	10.296	64,6	5.647	35,4	15.943
2010	9.566	63,0	5.617	37,0	15.183
2011	8.852	61,4	5.565	38,6	14.417
2012	8.414	62,2	5.121	37,8	13.535

* Akciğer + "Akciğer+AC Dışı"

Tablo 33. Önceden Tedavi Görmüş TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2012

YIL	Akciğer*		Akciğer Dışı		Toplam Önceden Tedavi Görmüş Olgusu**
	Sayı	%	Sayı	%	
2005	1.593	89,4	189	10,6	1.782
2006	1.805	91,1	177	8,9	1.982
2007	1.694	88,6	219	11,4	1.913
2008	1.495	88,4	197	11,6	1.692
2009	1.258	86,2	201	13,8	1.459
2010	1.174	85,8	194	14,2	1.368
2011	1.057	83,8	205	16,2	1.262
2012	977	84,5	179	15,5	1.156

* Akciğer + "Akciğer+AC Dışı"

**Nüks, tedaviyi terkten dönen, tedavi başarısızlığından gelen ve kronik olguların toplamıdır.

Tablo 34. Toplam TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2012

YIL	Akciğer*		Akciğer Dışı		Toplam Olgu
	Sayı	%	Sayı	%	
2005	14.987	73,0	5.548	27,0	20.535
2006	14.740	71,8	5.786	28,2	20.526
2007	13.690	69,5	6.004	30,5	19.694
2008	12.813	69,4	5.639	30,6	18.452
2009	11.554	66,4	5.848	33,6	17.402
2010	10.740	64,9	5.811	35,1	16.551
2011	9.909	63,2	5.770	36,8	15.679
2012	9.391	63,9	5.300	36,1	14.691

* Akciğer + "Akciğer+AC Dışı"

Tablo 35. Çocuk Hastalarda (0-14 yaş) Yıllara Göre Tüberküloz Menejit Olgularının Dağılımı, 2002-2012

YIL	0-4 yaş		5-9 yaş		10-14 yaş		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
2002	10	34,5	15	51,7	4	13,8	29
2003	19	50,0	15	39,5	4	10,5	38
2004	13	46,4	12	42,9	3	10,7	28
2005	13	37,1	13	37,1	9	25,8	35
2006	22	53,7	8	19,5	11	26,8	41
2007	11	40,8	7	25,9	9	33,3	27
2008	22	68,8	6	18,8	4	12,4	32
2009	17	47,2	9	25,0	10	27,8	36
2010	12	48,0	7	28,0	6	24,0	25
2011	6	33,3	6	33,3	6	33,3	18
2012	12	52,2	5	21,7	6	26,1	23

Yüzdeler satır yüzdesidir.

Tablo 36. Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularında Tutulan Organların Dağılımı, 2012

TUTULAN ORGAN	HASTALIĞIN YERİ				TOPLAM	
	AC Dışı		Akciğer+AC Dışı			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ekstratorasik LAP	1.771	33,4	102	16,0	1.873	31,6
Plevra	1.429	27,0	217	34,1	1.646	27,7
İntratorasik LAP	408	7,7	38	6,0	446	7,5
GİS, Periton	301	5,7	29	4,6	330	5,6
GÜS	282	5,3	17	2,7	299	5,0
Vertebra	234	4,4	16	2,5	250	4,2
Vertebra dışı kemik/eklem	179	3,4	19	3,0	198	3,3
Miliyer TB*	-	-	144	22,6	144	2,4
Menenjit	112	2,1	8	1,3	120	2,0
Menenjit dışı MSS	11	0,2	2	0,3	13	0,2
Diğer	573	10,8	44	6,9	617	10,4
TOPLAM	5.300	100,0	636	100,0	5.936	100,0

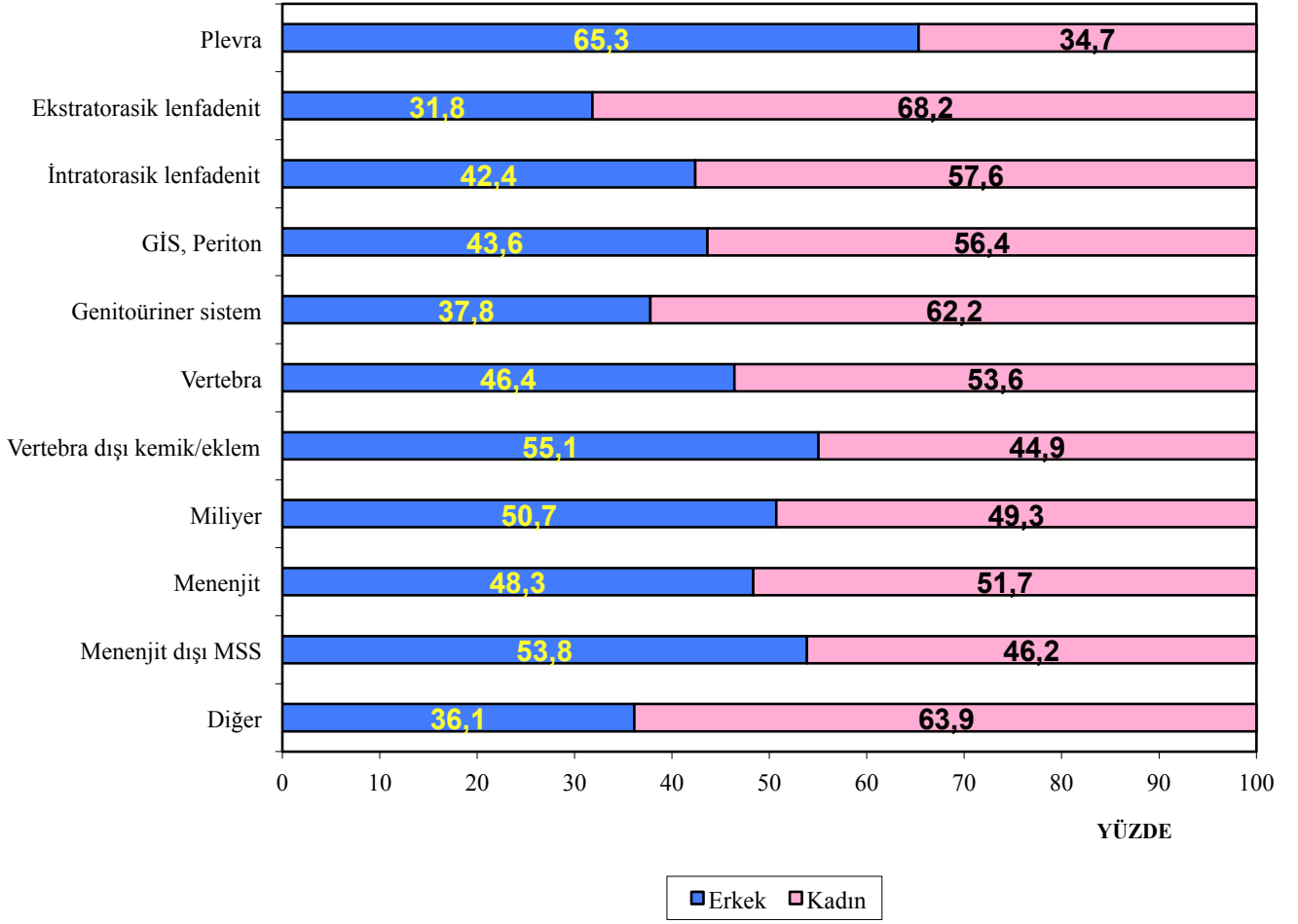
*Miliyer TB olguları Akciğer+AC Dışı olarak sınıflandırılmaktadır.

Tablo 37. Akciğer Dışı TB Olgularında Cinsiyete Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2012

TUTULAN ORGAN	CİNSİYET				TOPLAM*	
	Erkek		Kadın			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ekstratorasik LAP	596	22,0	1.277	39,5	1.873	31,6
Plevra	1.075	39,8	571	17,7	1.646	27,7
İntratorasik LAP	189	7,0	257	7,9	446	7,5
GİS, Periton	144	5,3	186	5,8	330	5,6
GÜS	113	4,2	186	5,8	299	5,0
Vertebra	116	4,3	134	4,1	250	4,2
Vertebra dışı kemik/eklem	109	4,0	89	2,8	198	3,3
Miliyer TB*	73	2,7	71	2,2	144	2,4
Menenjit	58	2,1	62	1,9	120	2,0
Menenjit dışı MSS	7	0,3	6	0,2	13	0,2
Diğer	223	8,3	394	12,2	617	10,4
TOPLAM	2.703	100,0	3.233	100,0	5.936	100,0

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.300 olgu ile akciğer+akciğer dışı organ tutulumu olan 636 olgu alınmıştır

Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Tutulan Organa Göre Dağılımı, 2012*

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.300 olgu ile akciğer+akciğer dışı organ tutulumu olan 636 olgu (toplam 5.936 olgu) alınmıştır

Şekil 20. Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Tutulan Organa Göre Dağılımı, 2012

Tablo 38. Akciğer Dışı TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2012

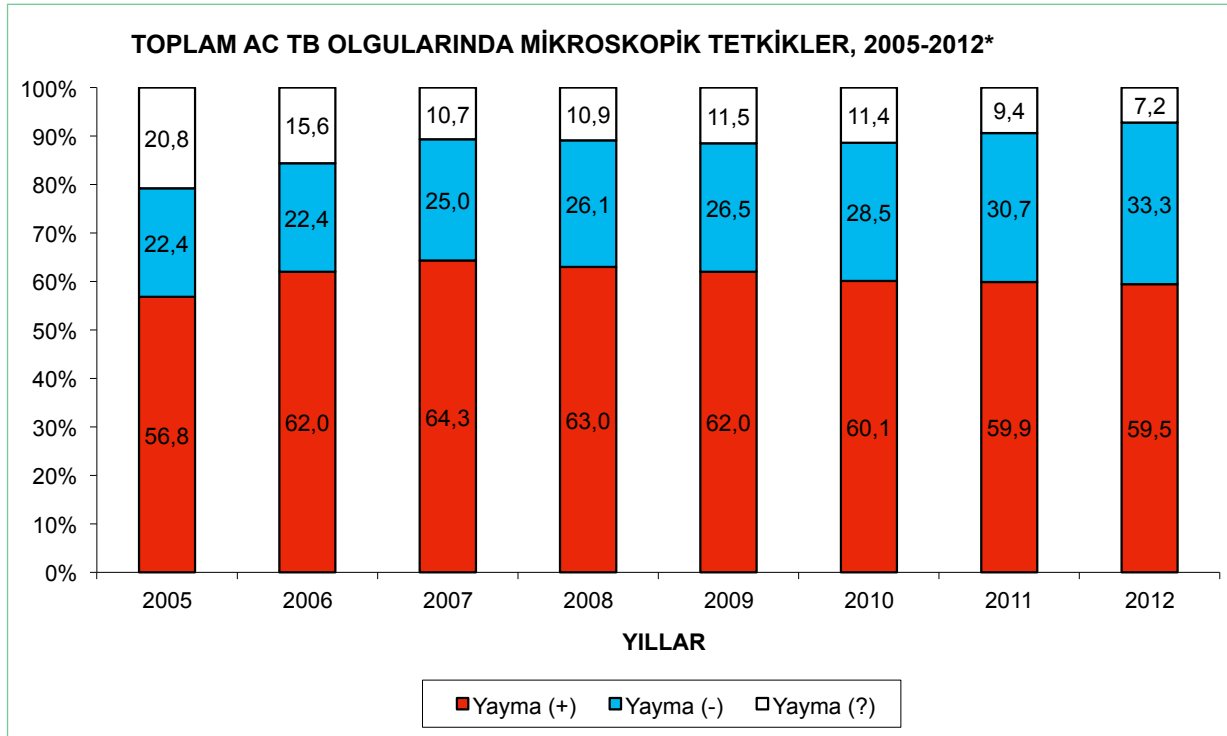
TUTULAN ORGAN	YAŞ GRUBU														TOPLAM*			
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		≥65		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Ekstratorasik LAP	24	30,4	88	39,5	227	23,8	362	30,4	287	32,4	322	36,0	275	34,4	288	31,6	1.873	31,6
Plevra	1	1,3	42	18,8	486	50,9	406	34,1	225	25,4	162	18,1	134	16,8	190	20,8	1.646	27,7
Intratorasik LAP	5	6,3	29	13,0	36	3,8	60	5,0	50	5,6	90	10,1	97	12,1	79	8,7	446	7,5
GIS, Periton	1	1,3	15	6,7	61	6,4	72	6,1	50	5,6	50	5,6	40	5,0	41	4,5	330	5,6
GÜS	2	2,5	9	4,0	20	2,1	62	5,2	51	5,8	58	6,5	50	6,3	47	5,2	299	5,0
Vertebra	1	1,3	8	3,6	26	2,7	34	2,9	29	3,3	46	5,1	42	5,3	64	7,0	250	4,2
Vertebra dışı kemik/eklem	14	17,7	4	1,8	15	1,6	14	1,2	29	3,3	26	2,9	45	5,6	51	5,6	198	3,3
Milier	3	3,8	4	1,8	21	2,2	20	1,7	23	2,6	16	1,8	14	1,8	43	4,7	144	2,4
Menenjit	12	15,2	11	4,9	22	2,3	26	2,2	16	1,8	11	1,2	6	0,8	16	1,8	120	2,0
Menenjit dışı MSS	1	1,3	2	0,9	2	0,2	1	0,1	5	0,6	-	-	2	0,3	-	-	13	0,2
Diğer	15	19,0	11	4,9	38	4,0	132	11,1	120	13,6	114	12,7	94	11,8	93	10,2	617	10,4
TOPLAM	79	100,0	223	100,0	954	100,0	1189	100,0	885	100,0	895	100,0	799	100,0	912	100,0	5.936	100,0

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.300 olgu ile akciğer+akciğer dışı organ tutulumu olan 636 olgu alınmıştır.

Tablo 39. Toplam Akciğer TB Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2012

YIL	YAYMA MİKROSKOPİSİ						Toplam Akciğer TB*
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
2005	8.505	56,8	3.361	22,4	3.121	20,8	14.987
2006	9.132	62,0	3.298	22,4	2.310	15,6	14.740
2007	8.797	64,3	3.422	25,0	1.471	10,7	13.690
2008	8.073	63,0	3.345	26,1	1.395	10,9	12.813
2009	7.162	62,0	3.065	26,5	1.327	11,5	11.554
2010	6.452	60,1	3.058	28,5	1.230	11,4	10.740
2011	5.933	59,9	3.046	30,7	930	9,4	9.909
2012	5.583	59,5	3.129	33,3	679	7,2	9.391

* Akciğer olguları + "AC+AC Dışı" olgular.

*Akciğer olguları ve "akciğer + akciğer dışı" olgular birlikte değerlendirilmiştir.

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Şekil 21. Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2012

Tablo 40. Toplam Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2012

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*	
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		Sayı	%***
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**		
Yeni	4.877	58,0	2.900	34,5	637	7,5	8.414	89,6
Önceden Tedavi Görmüş	706	72,3	229	23,4	42	4,3	977	10,4
Nüks	506	70,2	188	26,1	27	3,7	721	7,7
Tedaviyi Terkten Dönen	110	70,5	32	20,5	14	9,0	156	1,7
Tedavi başarısızlığından gelen	78	88,6	9	10,2	1	1,1	88	0,9
Kronik	12	100,0	-	-	-	-	12	0,1
TOPLAM	5.583	59,5	3.129	33,3	679	7,2	9.391	100,0

* Akciğer olguları + "AC+AC Dışı" olgular.

** Satır yüzdesi *** Sütun yüzdesi

Tablo 41. Erkek Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2012

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*	
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		Sayı	%***
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**		
Yeni	3.437	60,9	1.869	33,1	342	6,0	5.648	88,3
Önceden tedavi görmüş	550	73,3	172	22,9	28	3,8	750	11,7
Nüks	390	71,7	138	25,4	16	2,9	544	8,5
Tedaviyi terkten dönen	88	70,4	26	20,8	11	8,8	125	2,0
Tedavi başarısızlığından gelen	62	87,3	8	11,3	1	1,4	71	1,1
Kronik	10	100,0	-	-	-	-	10	0,1
TOPLAM	3.987	62,3	2.041	31,9	370	5,8	6.398	100,0

* Akciğer olguları + "AC+AC Dışı" olgular.

** Satır yüzdesi *** Sütun yüzdesi

Tablo 42. Kadın Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2012

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*	
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		Sayı	%***
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**		
Yeni	1.440	52,1	1.031	37,3	295	10,6	2.766	92,4
Önceden tedavi görmüş	156	68,7	57	25,1	14	6,2	227	7,6
Nüks	116	65,5	50	28,2	11	6,2	177	5,9
Tedaviyi terkten dönen	22	71,0	6	19,4	3	9,7	31	1,0
Tedavi başarısızlığından gelen	16	94,1	1	5,9	-	-	17	0,6
Kronik	2	100,0	-	-	-	-	2	0,1
TOPLAM	1.596	53,3	1.088	36,4	309	10,3	2.993	100,0

* Akciğer olguları + "AC+AC Dışı" olgular.

** Satır yüzdesi *** Sütun yüzdesi

Tablo 43. Akciğer TB Olgularında Mikroskopik Tetkikler, 2005-2012

Yıllar		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Toplam Akciğer TB*		14.987	14.740	13.690	12.813	11.554	10.740	9.909	9.391
Mikroskopi Yapılan	Sayı	11.866	12.430	12.219	11.418	10.227	9.510	8.979	8.712
	%**	79,2	84,3	89,3	89,1	88,5	88,6	90,6	92,8
Pozitif	Sayı	8.505	9.132	8.797	8.073	7.162	6.452	5.933	5.583
	%***	71,7	73,5	72,0	70,7	70,0	67,8	66,1	64,1
Negatif	Sayı	3.361	3.298	3.422	3.345	3.065	3.058	3.046	3.129
	%***	28,3	26,5	28,0	29,3	30,0	32,2	33,9	35,9
Mikroskopi Yapılmayan	Sayı	3.121	2.310	1.471	1.395	1.327	1.230	930	679
	%**	20,8	15,7	10,7	10,9	11,5	11,4	9,4	7,2

* Akciğer olguları + "AC+AC Dışı" olgular.

** Akciğer TB olgularında mikroskopi yapılma/yapılmama oranlarıdır.

*** Mikroskopi yapılanlar içindeki pozitiflik/negatiflik oranlarıdır.

Tablo 44. Akciğer TB Olgularında Kültür ve İDT ile İlgili Veriler, 2005-2012

	KÜLTÜR										İDT***					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Toplam Akciğer TB	14.987	14.740	13.690	12.813	11.554	10.740	9.909	9.391								
Tetkik yapılan	Sayı	6.971	8.211	8.379	8.050	7.453	7.444	7.633	3.745	4.846	4.917	4.963	4.311	4.734	4.603	5.131
	%*	46,5	55,7	61,2	62,8	63,6	75,1	81,3	65,6	73,2	71,6	75,8	75,2	79,2	79,4	83,7
Pozitif	Sayı	5.708	6.619	6.868	6.545	5.979	5.799	6.133								
	%**	81,9	80,6	82,0	81,3	77,9	77,9	80,3								
Negatif	Sayı	1.263	1.592	1.511	1.505	1.624	1.645	1.500								
	%**	18,1	19,4	18,0	18,7	22,1	22,1	19,7								
Tetkik yapılmayan	Sayı	8.016	6.529	5.311	4.763	4.200	2.465	1.758								
	%*	53,5	44,3	38,8	37,2	36,4	24,9	18,7								

* Akciğer TB olgularında kültür yapılmama/yapılmama oranlarıdır.

** Kültür yapılanlar içindeki pozitiflik/negatiflik oranlarıdır.

*** Kültür pozitiflerde İDT yapılmama oranlarıdır.

Tablo 45. Akciğer TB Olgularında Mikroskopi ve Kültür Sonuçlarının Birlikte Değerlendirilmesi, 2005-2012

Mikrobiyolojik Tetkik	2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Y+, K+	4.543	30,3	5.193	35,2	5.544	40,5	5.203	40,6	4.562	39,5	4.606	42,9	4.354	43,9	4.429	47,2
Y+, K-	335	2,2	491	3,3	485	3,5	430	3,4	529	4,6	456	4,2	510	5,1	401	4,3
Y+, K?	3.627	24,2	3.448	23,4	2.768	20,2	2.440	19,0	2.071	17,9	1.390	12,9	1.069	10,8	753	8,0
Y-, K+	984	6,6	1.191	8,1	1.285	9,4	1.274	9,9	1.132	9,8	1.316	12,3	1.395	14,1	1.651	17,6
Y-, K-	872	5,8	1.008	6,8	1.018	7,4	1.054	8,2	1.088	9,4	1.015	9,5	1.132	11,4	1.080	11,5
Y-, K?	1.505	10,0	1.099	7,5	1.119	8,2	1.017	7,9	845	7,3	727	6,8	519	5,2	398	4,2
Y?, K+	181	1,2	235	1,6	39	0,3	68	0,6	36	0,3	57	0,5	50	0,5	53	0,6
Y?, K-	56	0,4	93	0,6	8	0,1	21	0,2	7	0,1	3	0,03	3	0,0	19	0,2
Y?, K?	2.884	19,3	1.982	13,4	1.424	10,4	1.306	10,2	1.284	11,1	1.170	10,9	877	8,9	607	6,5
Toplam Akciğer TB*	14.987	100,0	14.740	100,0	13.690	100,0	12.813	100,0	11.554	100,0	10.740	100,0	9.909	100,0	9.391	100,0

* Akciğer olguları + "AC+AC Dışı" olgular.

Y: Yayma K: Kültür (+): Pozitif (-): Negatif (?) : Bakılmadı/Sonuç yok

Tablo 46. İlaç Duyarlılık Testi (IDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Her Bir TB İlacı İçin Toplam Direnç Sonuçları, 2005-2012*

	2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%
Yeni Olgular	n=3.237		n=4.135		n=4.142		n=4.221		n=3.720		n=4.350		n=4.226		n=4.757	
İzoniyyazid	291	9,0	444	10,7	492	11,9	479	11,3	381	10,2	450	10,3	475	11,2	610	12,8
Rifampisin	144	4,4	185	4,5	202	4,9	166	3,9	143	3,8	177	4,1	157	3,7	199	4,2
Etambutol	97	3,0	147	3,6	115	2,8	143	3,4	131	3,5	152	3,5	162	3,8	201	4,2
Streptomisin	227	7,0	348	8,4	296	7,1	275	6,5	259	7,0	329	7,6	370	8,8	451	9,5
ÇİD	101	3,1	131	3,2	120	2,9	125	3,0	99	2,7	110	2,5	116	2,7	151	3,2
Önceden Tedavi Görmüş Olgular	n=508		n=711		n=775		n=742		n=600		n=615		n=602		n=642	
İzoniyyazid	139	27,4	169	23,8	214	27,6	207	27,9	183	30,5	210	34,1	186	30,9	221	34,4
Rifampisin	107	21,1	141	19,8	145	18,7	162	21,8	139	23,2	159	25,9	168	27,9	159	24,8
Etambutol	51	10,0	94	13,2	64	8,3	71	9,6	71	11,8	104	16,9	77	12,8	91	14,2
Streptomisin	77	15,2	121	17,0	107	13,8	96	12,9	110	18,3	124	20,2	127	21,1	160	24,9
ÇİD	90	17,7	118	16,6	120	15,5	138	18,6	123	20,5	140	22,8	146	24,3	140	21,8
Tüm Olgular	n= 3.745		n=4.846		n=4.917		n=4.963		n=4.320		n=4.965		n=4.828		n=5.399	
İzoniyyazid	430	11,5	613	12,6	706	14,4	686	13,8	564	13,1	660	13,3	661	13,7	831	15,4
Rifampisin	251	6,7	326	6,7	347	7,1	328	6,6	282	6,5	336	6,8	325	6,7	358	6,6
Etambutol	148	4,0	241	5,0	179	3,6	214	4,3	202	4,7	256	5,2	239	5,0	292	5,4
Streptomisin	304	8,1	469	9,7	403	8,2	371	7,5	369	8,5	453	9,1	497	10,3	611	11,3
ÇİD	191	5,1	249	5,1	240	4,9	263	5,3	222	5,1	250	5,0	262	5,4	291	5,4

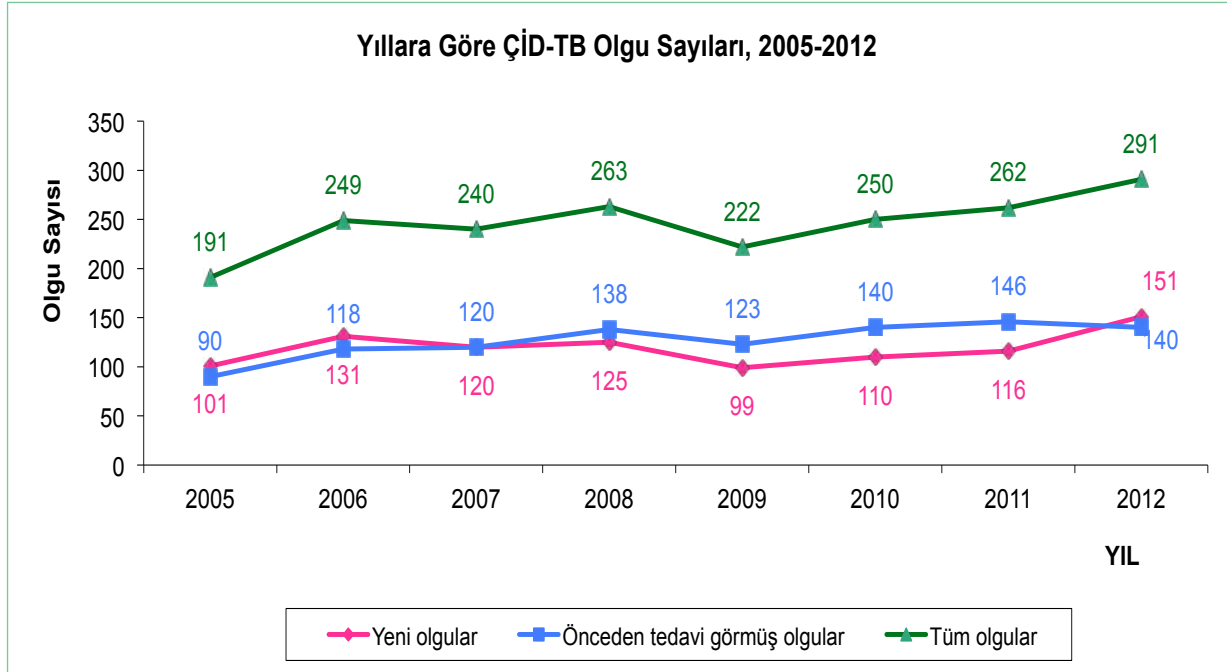
*Her bir ilaç için toplam dirençli hasta sayısı belirlenirken, diğer ilaçlara dirençli ya da duyarlı olması dikkate alınmamıştır.

n: Duyarlılık testi yapılan toplam hasta sayısı (Akciğer olguları+AC dışı olgular).

Tablo 47. Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda ÇİD-TB Oranları, 2005-2012

Yıl	Yeni olgular		Önceden tedavi görmüş olgular		Tüm olgular	
	ÇİD	%*	ÇİD	%*	ÇİD	%*
2005	101	3,1	90	17,7	191	5,1
2006	131	3,2	118	16,6	249	5,1
2007	120	2,9	120	15,5	240	4,9
2008	125	3,0	138	18,6	263	5,3
2009	99	2,7	123	20,5	222	5,1
2010	110	2,5	140	22,8	250	5,0
2011	116	2,7	146	24,3	262	5,4
2012	151	3,2	140	21,8	291	5,4

*Yüzdeler İNH ve RİF için (her ikisine) İDT yapılan hasta sayısı üzerinden alınmıştır.

Şekil 22. Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda ÇİD-TB Sayıları, 2005-2012

Tablo 48. İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Tekli ve Çoklu İlaç Direnci Dağılımları, 2012*

Direnc Durumu	Yeni Olgular		Önceden Tedavi Görmüş Olgular		Tüm Olgular	
	n=4.757		n=642		n=5.399	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**
TOPLAM DUYARLI	3.751	78,9	367	57,2	4.118	76,3
TOPLAM DİRENÇLİ	926	19,5	269	41,9	1.195	22,1
H dirençli	308	6,6	49	7,8	357	6,7
R dirençli	32	0,7	12	1,9	44	0,8
E dirençli	59	1,3	4	0,6	63	1,2
S dirençli	199	4,3	24	3,8	223	4,2
TOPLAM TEK İLAÇ	598	12,8	89	14,1	687	13,0
HR dirençli	25	0,5	30	4,7	55	1,0
HS dirençli	106	2,3	25	4,0	131	2,5
HE dirençli	25	0,5	3	0,5	28	0,5
RS dirençli	9	0,2	5	0,8	14	0,3
RE dirençli	4	0,1	1	0,2	5	0,1
ES dirençli	7	0,1	1	0,2	8	0,2
TOPLAM İKİ İLAÇ	176	3,8	65	10,3	241	4,5
HRS dirençli	36	0,8	29	4,6	65	1,2
HRE dirençli	15	0,3	7	1,1	22	0,4
HSE dirençli	17	0,4	3	0,5	20	0,4
RSE dirençli	2	0,04	1	0,2	3	0,06
TOPLAM ÜÇ İLAÇ	70	1,5	40	6,3	110	2,1
HRSE DİRENÇLİ	72	1,5	71	11,2	143	2,7

n: Duyarlılık testi yapılan hasta sayısı

Toplam Duyarlı: Tüm ilaçlara duyarlı hastalar

Toplam Dirençli: En az bir alaca dirençli hastalar

*Dört ilaç için de duyarlılık testi yapılmış olup, hastalar dirençli olduğu ilaç ya da ilaçlar dışında kalan diğer ilaçlara duyarlıdır.

**Toplam duyarlı ve toplam dirençli dışındaki yüzdeler dört ilaç için de duyarlılık testi yapılan hasta sayısı üzerinden alınmıştır (4.667/632/5.299)

Tablo 49. ÇİD-TB Olgularının Cinsiyet, Yaş, HIV Durumu ve Doğduğu Ülkeye Göre Dağılımı, 2012

ÇİD-TB Olguları	Sayı	%
Erkek	206	70,8
Kadın	85	29,2
0-14 yaş	1	0,3
≥15	290	99,7
HIV (+)	3	1,0
HIV (-)	172	59,1
HIV bilinmeyen	116	39,9
Türkiye doğumlu	260	89,3
Türkiye dışı doğumlu	31	10,7
TOPLAM	291	

Tablo 50. TB Olgularında HIV Testi Yapılma Durumu ve HIV (+) TB Hasta Sayısı, 2009-2012

Yıl	Toplam TB Olgusu	HIV Testi Yapılan*		HIV (+) TB Hastası	
		Sayı	%**	Sayı	%**
2009	17.402	?		1	0,01
2010	16.551	581	3,5	14	0,08
2011	15.679	7.241	46,2	29	0,18
2012	14.691	8.646	58,9	45	0,31

*04.03.2011 tarihinde 2011/14 sayılı "Tüberkülozlu hastalarda HIV tanı testi yapılması" konulu Genelge yayımlanmıştır.

**Yüzdeler toplam TB hasta sayısı üzerinden alınmıştır.

Tablo 51. Türkiye'de VSD'lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalara Göre Dağılımı, 2012

	Sayı		%		
AS YA					
Afganistan	12	158	60,5		
Azerbaycan	42				
Çin	1				
Endonezya	8				
Ermenistan	1				
Filipinler	1				
Gürcistan	13				
Hindistan	2				
Irak	5				
Kazakistan	5				
Kırgızistan	5				
Moğolistan	4				
Özbekistan	11				
Sri Lanka	1				
Suriye	23				
Tacikistan	1				
Tayland	1				
Türkmenistan	22				
AVRUPA					
Almanya	5	72	27,6		
Belarus	1				
Bulgaristan	37				
Makedonya	4				
Moldova	6				
Norveç	1				
Romanya	4				
Rusya	6				
Sırbistan	1				
Ukrayna	2				
Yunanistan	5				
AFRİKA					
Etiyopya	2			31	11,9
Fildişi Sahili	1				
Gambiya	1				
Gana	1				
Libya	2				
Mali	1				
Nijer	1				
Nijerya	4				
Ruanda	1				
Senegal	1				
Somali	12				
Tanzanya	3				
Zambiya	1				
TOPLAM	31	100,0			

Tablo 52 . Türkiye'de VSD'lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalara ve Yıllara Göre Dağılımı, 2005-2012

AVRUPA	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Toplam
Almanya	1	2	3	6	3	5	6	5	31
Arnavutluk	-	1	1	-	1	1	-	-	4
Avusturya	-	1	-	1	-	1	1	-	4
Belarus	-	-	1	-	-	-	1	1	3
Bosna-Hersek	-	2	5	6	-	3	2	-	18
Bulgaristan	5	8	11	15	20	18	27	37	141
Çek Cumhuriyeti	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Danimarka	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Hırvatistan	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Hollanda	-	-	1	2	-	-	1	-	4
Makedonya	1	2	4	7	4	4	4	4	30
Moldova	6	3	4	4	4	7	5	6	39
Norveç	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Polonya	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Romanya	3	1	3	5	1	2	-	4	19
Rusya	6	3	5	6	3	9	4	6	42
Sırbistan	-	-	1	1	3	-	1	1	7
Ukrayna	1	-	1	3	2	3	7	2	19
Yunanistan	-	1	2	4	1	4	3	5	20
TOPLAM	24	25	42	61	42	57	63	72	386
AFRİKA									
Burundi	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Eritre	-	-	-	-	1	-	-	-	0
Etiyopya	1	1	-	1	1	2	2	2	6
Fas	-	1	-	-	1	2	1	-	3
Fildişi Sahili	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Gambiya	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Gana	2	1	1	-	-	-	-	1	1
Gine	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Güney Afrika	-	2	1	1	1	-	-	-	0
Kenya	-	-	-	-	1	2	-	-	2
Kongo	-	1	-	1	1	1	-	-	1
Liberya	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Libya	-	-	-	1	-	-	-	2	2
Mali	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Nijerya	-	-	-	-	2	2	3	5	10
Ruanda	-	-	1	-	-	-	1	1	2
Senegal	-	1	1	-	-	-	1	1	2
Sierra Leone	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Somali	8	13	15	25	13	8	5	12	25
Sudan	-	2	1	-	-	1	-	-	1
Tanzanya	2	1	-	-	-	-	-	3	3
Uganda	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Zambiya	-	-	-	-	-	-	-	1	1
TOPLAM	13	23	20	29	22	21	16	31	68

Tablo 52. Türkiye'de VSD'lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalar ve Yıllara Göre Dağılımı, 2005-2012 (devamı)

ASYA	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Toplam
Afganistan	2	6	3	5	6	6	11	12	51
Azerbaycan	13	37	30	29	37	31	36	42	255
Bangladeş	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Burma	-	-	-	-	1	1	2	-	4
Çin	-	1	1	-	1	4	-	1	8
Endonezya	-	1	1	-	1	-	2	8	13
Ermenistan	-	1	3	1	1	2	2	1	11
Filipinler	-	-	1	-	-	-	-	1	2
Filistin	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Gürcistan	1	4	8	9	7	14	18	13	74
Hindistan	-	-	-	-	1	1	1	2	5
Irak	-	4	3	1	7	3	5	5	28
İran	1	4	1	1	-	-	2	-	9
Katar	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Kazakistan	2	2	2	5	2	2	5	5	25
Kırgızistan	4	1	4	3	5	2	4	5	28
Kuveyt	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Kuzey Kore	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Moğolistan	-	-	-	2	-	6	9	4	21
Özbekistan	2	6	6	8	10	9	6	11	58
Pakistan	1	-	-	3	1	1	1	-	7
Sri Lanka	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Suriye	-	-	-	3	-	2	-	23	28
Suudi Arabistan	-	-	-	1	1	-	1	-	3
Tacikistan	-	-	2	-	-	-	1	1	4
Tayland	-	-	-	1	-	-	-	1	2
Türkmenistan	-	2	10	12	17	15	16	22	94
TOPLAM	26	69	76	85	99	100	123	158	736
AMERİKA									
ABD	-	1	1	-	-	-	-	-	2
Brezilya	-	-	-	-	-	1	-	-	1
TOPLAM	0	1	1	0	0	1	-	-	3
GENEL TOPLAM	63	118	139	175	163	179	202	261	1.300

5

**İLLERE GÖRE
TÜBERKÜLOZ
VERİLERİ**

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Ülkemizde 2005 yılından itibaren dispanserlere kayıtlı her bir hastanın verisi bireysel olarak toplanmaktadır. Bu bölümde, yıllara göre değişimi göstermek amacıyla illerin 2005 yılından itibaren toplam olgu sayıları ve olgu hızları verilmiştir.

Bu bölümde ayrıca 2012 yılı tüberküloz hastalarına ait verilerin il düzeyinde dağılımını gösteren tablolar yer almaktadır. Bu tablolarda illerin tüberküloz olgularının cinsiyete, yaş gruplarına, hastalığın tutulum yerine ve olgu tanımına göre dağılımları ile akciğer tüberkülozu olgularında bakteriyolojik tetkik yapılma durumları incelenmiştir. Olgu hızı hesaplamalarında 2005 ve 2006 yıllarında TÜİK'in nüfus projeksiyonları, 2007 yılından itibaren adrese dayalı nüfus verileri (ADNKS) kullanılmıştır.

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 53. İllere Göre Toplam TB Olgu Sayısı, 2005-2012

İLLER	TOPLAM OLGU SAYISI							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Adana	547	515	481	393	523	446	384	360
Adıyaman	132	101	110	109	107	97	93	70
Afyonkarahisar	88	82	96	90	108	96	81	88
Ağrı	104	71	86	65	96	100	78	62
Aksaray	58	41	53	54	41	36	45	29
Amasya	85	67	70	61	48	46	54	39
Ankara	683	674	644	665	653	652	674	608
Antalya	325	316	320	276	205	250	208	214
Ardahan	11	15	14	14	28	14	11	12
Artvin	34	58	55	45	43	30	29	42
Aydın	289	261	248	248	208	180	177	168
Balıkesir	394	380	315	356	277	278	266	256
Bartın	84	142	95	66	65	83	43	42
Batman	137	130	147	105	105	126	103	80
Bayburt	10	12	10	12	8	12	18	3
Bilecik	40	35	38	39	37	26	31	24
Bingöl	60	43	70	77	45	53	61	60
Bitlis	42	40	48	45	37	28	37	27
Bolu	33	47	62	54	36	28	33	46
Burdur	36	33	29	22	29	27	21	29
Bursa	862	822	812	803	746	705	718	620
Çanakkale	175	208	160	149	136	139	128	126
Çankırı	33	35	32	22	20	30	27	18
Çorum	129	104	108	88	106	93	78	83
Denizli	163	153	169	125	122	146	119	102
Diyarbakır	424	395	377	299	329	314	283	291
Düzce	130	119	106	128	121	126	113	110
Edirne	185	165	177	171	154	174	145	121
Elazığ	201	142	140	119	121	130	93	95
Erzincan	35	30	31	31	39	24	28	32
Erzurum	156	158	142	153	115	119	138	119
Eskişehir	121	101	135	126	94	118	139	97
Gaziantep	354	342	319	255	294	270	246	262
Giresun	165	211	165	161	121	132	125	115
Gümüşhane	29	23	29	19	16	23	14	19
Hakkari	23	22	24	33	30	38	28	22
Hatay	216	185	175	210	179	167	167	149
İğdır	27	32	46	36	39	31	22	23
Isparta	49	50	46	47	48	50	50	48
İstanbul	6.336	6.590	6.392	6.171	5.702	5.211	4.898	4.696
İzmir	1.058	1.052	1.036	891	859	766	700	691

Tablo 53. İllere Göre Toplam TB Olgu Sayısı, 2005-2012 (devamı)

İLLER	TOPLAM OLGU SAYISI							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kahramanmaraş	140	127	126	121	114	122	114	124
Karabük	76	64	58	55	58	55	46	47
Karaman	34	33	18	20	28	30	22	27
Kars	52	56	52	40	30	48	24	29
Kastamonu	62	65	68	72	61	58	57	57
Kayseri	175	205	146	147	200	199	180	152
Kırıkkale	38	41	60	52	49	43	53	31
Kırklareli	160	183	154	114	111	113	106	96
Kırşehir	22	30	22	22	15	20	17	21
Kilis	33	26	15	22	12	11	6	17
Kocaeli	434	479	495	467	346	368	337	344
Konya	321	290	298	287	281	282	275	263
Kütahya	125	110	98	89	78	88	114	68
Malatya	267	212	206	153	176	173	162	157
Manisa	355	351	337	322	273	289	247	282
Mardin	133	101	100	104	117	98	87	95
Mersin	430	397	319	308	274	251	256	255
Muğla	137	115	101	119	102	108	107	99
Muş	72	72	74	78	70	90	67	65
Nevşehir	35	38	32	29	24	36	49	34
Niğde	65	41	37	44	39	36	59	32
Ordu	306	293	269	254	217	234	225	180
Osmaniye	121	123	91	91	86	76	98	71
Rize	133	130	121	101	85	57	60	65
Sakarya	364	394	386	310	323	271	314	296
Samsun	414	384	327	346	354	328	301	288
Siirt	65	61	63	53	59	60	46	45
Sinop	58	70	44	45	37	40	34	35
Sivas	160	142	148	125	126	115	107	85
Şanlıurfa	384	367	390	324	400	323	331	263
Şırnak	108	112	67	56	62	73	80	76
Tekirdağ	275	299	295	283	263	227	238	195
Tokat	182	169	186	148	119	104	114	106
Trabzon	248	310	287	211	199	209	217	194
Tunceli	8	9	5	7	8	4	3	10
Uşak	52	51	55	65	36	50	38	27
Van	162	188	164	179	138	145	104	86
Yalova	76	62	51	62	65	56	50	32
Yozgat	48	61	54	55	46	67	44	41
Zonguldak	142	263	263	239	231	180	184	203
Türkiye Geneli	20.535	20.526	19.694	18.452	17.402	16.551	15.679	14.691

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 54. İllere Göre Toplam TB Olgu Hızı (100.000'de), 2005-2012

İL	TOPLAM OLGU HIZI							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Adana	27,9	26,0	24,0	19,4	25,4	21,4	18,2	16,9
Adıyaman	19,8	14,9	18,9	18,6	18,2	16,4	15,7	11,8
Afyonkarahisar	10,7	9,9	13,7	12,9	15,4	13,8	11,6	12,5
Ağrı	18,4	12,4	16,2	12,2	17,9	18,4	14,0	11,2
Aksaray	13,8	9,6	14,5	14,6	10,9	9,5	11,9	7,6
Amasya	23,9	19,0	21,3	18,8	14,8	13,7	16,7	12,1
Ankara	15,8	15,4	14,4	14,6	14,0	13,7	13,8	12,2
Antalya	16,2	15,3	17,9	14,8	10,7	12,6	10,2	10,2
Ardahan	9,0	12,6	12,4	12,5	25,9	13,3	10,2	11,3
Artvin	19,7	34,6	32,7	27,0	26,0	18,2	17,4	25,1
Aydın	29,2	26,1	26,2	25,7	21,2	18,2	17,7	16,7
Balıkesir	35,9	34,5	28,2	31,5	24,3	24,1	23,0	22,1
Bartın	51,1	89,0	52,2	35,6	34,5	44,2	23,0	22,3
Batman	27,0	25,1	31,1	21,6	21,1	24,7	19,6	15,0
Bayburt	11,4	14,0	13,1	15,9	10,7	16,1	23,5	4,0
Bilecik	20,2	17,6	18,6	20,2	18,3	11,5	15,2	11,8
Bingöl	24,3	17,5	27,8	30,1	17,6	20,8	23,3	22,9
Bitlis	10,3	9,7	14,6	13,8	11,3	8,5	11,0	8,0
Bolu	12,4	17,8	22,9	20,1	13,3	10,3	11,9	16,4
Burdur	14,5	13,4	11,5	8,9	11,5	10,4	8,4	11,4
Bursa	36,5	34,1	33,3	32,0	29,2	27,1	27,1	23,1
Çanakkale	37,5	44,5	33,6	31,4	28,5	28,3	26,3	25,5
Çankırı	12,1	12,8	18,4	12,5	10,8	16,8	15,2	9,8
Çorum	22,7	18,6	19,6	16,1	19,6	17,4	14,6	15,7
Denizli	18,6	17,3	18,6	13,6	13,2	15,7	12,6	10,7
Diyarbakır	28,8	26,4	25,8	20,0	21,7	20,5	18,0	18,3
Düzce	39,8	36,1	32,8	39,0	36,1	37,3	33,0	31,7
Edirne	47,9	43,2	44,6	43,3	38,9	44,6	36,3	30,3
Elazığ	34,0	23,9	25,9	21,7	22,0	23,5	16,7	16,9
Erzincan	11,1	9,5	14,5	14,7	18,3	10,7	13,0	14,7
Erzurum	16,3	16,5	18,1	19,7	14,9	15,5	17,7	15,3
Eskişehir	16,8	14,0	18,6	17,0	12,4	15,4	17,8	12,3
Gaziantep	25,3	24,0	20,4	15,8	17,8	15,9	14,0	14,6
Giresun	31,8	40,8	39,5	38,2	28,7	31,5	29,8	27,4
Gümüşhane	15,2	12,0	22,2	14,5	12,2	17,7	10,6	14,1
Hakkari	8,6	8,1	9,7	12,8	11,7	15,1	10,3	7,9
Hatay	16,7	14,2	12,6	14,9	12,4	11,3	11,3	10,0
İğdır	15,2	17,8	25,3	19,6	21,3	16,8	11,6	12,1
İsparta	9,0	9,1	11,0	11,5	11,4	11,2	12,2	11,5
İstanbul	55,9	56,7	50,8	48,6	44,1	39,3	36,0	33,9
İzmir	29,0	28,4	27,7	23,5	22,2	19,4	17,7	17,3

Tablo 54. İllere Göre Toplam TB Olgu Hızı (100.000'de), 2005-2012 (devamı)

İL	TOPLAM OLGU HIZI							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kahramanmaraş	13,6	12,3	12,5	11,8	11,0	11,7	10,8	11,7
Karabük	37,0	31,9	26,5	25,4	26,5	24,2	20,9	20,9
Karaman	13,6	13,1	8,0	8,7	12,1	12,9	9,4	11,5
Kars	17,7	19,5	16,7	12,8	9,8	15,9	7,8	9,5
Kastamonu	18,6	20,1	18,9	20,0	17,0	16,1	15,8	15,8
Kayseri	16,1	18,7	12,5	12,4	16,6	16,1	14,3	11,9
Kırıkkale	9,8	10,5	21,4	18,6	17,4	15,5	19,3	11,3
Kırklareli	48,9	56,0	46,2	33,8	33,3	34,0	31,2	28,1
Kırşehir	9,1	12,6	9,9	9,9	6,7	9,0	7,7	9,5
Kilis	32,6	26,5	12,7	18,2	9,8	8,9	4,8	13,7
Kocaeli	32,6	35,2	34,4	31,3	22,7	23,6	21,0	21,0
Konya	13,5	12,0	15,2	14,6	14,1	14,0	13,5	12,8
Kütahya	18,4	16,1	16,8	15,7	13,6	14,9	20,2	11,9
Malatya	29,3	23,0	28,5	20,9	23,9	23,4	21,4	20,6
Manisa	27,8	27,5	25,5	24,5	20,5	20,9	18,4	20,9
Mardin	17,4	13,0	13,4	13,9	15,9	13,2	11,4	12,3
Mersin	23,6	21,4	20,0	19,2	16,7	15,2	15,3	15,2
Muğla	17,6	14,5	13,2	15,0	12,7	13,2	12,8	11,6
Muş	14,9	14,7	18,2	19,3	17,3	22,1	16,2	15,7
Nevşehir	11,3	12,2	11,4	10,3	8,4	12,8	17,3	11,9
Niğde	17,9	11,2	11,2	13,0	11,5	10,7	17,5	9,4
Ordu	34,3	32,9	37,6	35,3	30,0	32,5	31,5	24,3
Osmaniye	24,9	25,0	20,1	19,6	18,2	15,9	20,2	14,4
Rize	36,7	36,0	38,3	31,6	26,6	17,8	18,6	20,1
Sakarya	47,2	50,9	46,2	36,4	37,5	31,0	35,3	32,8
Samsun	34,7	32,3	26,6	28,0	28,3	26,2	24,0	23,0
Siirt	24,4	22,9	21,6	17,7	19,4	20,0	14,8	14,5
Sinop	30,0	37,7	22,2	22,4	18,4	19,7	16,7	17,4
Sivas	22,2	20,0	23,2	19,8	19,9	17,9	17,1	13,6
Şanlıurfa	23,2	21,6	25,6	20,6	24,8	19,4	19,3	14,9
Şırnak	27,4	27,7	16,1	13,0	14,4	17,0	17,5	16,3
Tekirdağ	39,7	42,2	40,5	36,7	33,6	28,4	28,7	22,9
Tokat	21,1	19,4	30,0	24,0	19,1	16,8	18,7	17,3
Trabzon	23,7	29,2	38,8	28,2	26,0	27,4	28,7	25,6
Tunceli	10,1	11,8	6,0	8,1	9,6	5,2	3,5	11,6
Uşak	15,8	15,4	16,5	19,5	10,7	14,8	11,2	7,9
Van	16,4	18,6	16,7	17,8	13,5	14,0	10,2	8,2
Yalova	41,7	33,5	28,1	31,4	32,1	27,5	24,2	15,1
Yozgat	6,7	8,4	11,0	11,4	9,4	14,1	9,4	9,0
Zonguldak	24,9	47,1	42,7	38,6	37,3	29,0	30,0	33,5
Türkiye Geneli	28,5	28,1	27,9	25,8	24,0	22,5	21,0	19,4

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 55. İllerin Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

İL	CİNSİYET				TOPLAM OLGU
	Erkek		Kadın		
	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	229	63,6	131	36,4	360
Adıyaman	35	50,0	35	50,0	70
Afyonkarahisar	34	38,6	54	61,4	88
Ağrı	39	62,9	23	37,1	62
Aksaray	12	41,4	17	58,6	29
Amasya	25	64,1	14	35,9	39
Ankara	303	49,8	305	50,2	608
Antalya	126	58,9	88	41,1	214
Ardahan	9	75,0	3	25,0	12
Artvin	29	69,0	13	31,0	42
Aydın	111	66,1	57	33,9	168
Balıkesir	175	68,4	81	31,6	256
Bartın	30	71,4	12	28,6	42
Batman	44	55,0	36	45,0	80
Bayburt	1	33,3	2	66,7	3
Bilecik	15	62,5	9	37,5	24
Bingöl	36	60,0	24	40,0	60
Bitlis	13	48,1	14	51,9	27
Bolu	31	67,4	15	32,6	46
Burdur	17	58,6	12	41,4	29
Bursa	382	61,6	238	38,4	620
Çanakkale	91	72,2	35	27,8	126
Çankırı	6	33,3	12	66,7	18
Çorum	47	56,6	36	43,4	83
Denizli	53	52,0	49	48,0	102
Diyarbakır	154	52,9	137	47,1	291
Düzce	55	50,0	55	50,0	110
Edirne	96	79,3	25	20,7	121
Elazığ	49	51,6	46	48,4	95
Erzincan	19	59,4	13	40,6	32
Erzurum	53	44,5	66	55,5	119
Eskişehir	60	61,9	37	38,1	97
Gaziantep	146	55,7	116	44,3	262
Giresun	75	65,2	40	34,8	115
Gümüşhane	9	47,4	10	52,6	19
Hakkari	11	50,0	11	50,0	22
Hatay	96	64,4	53	35,6	149
İğdır	15	65,2	8	34,8	23
Isparta	26	54,2	22	45,8	48
İstanbul	2.762	58,8	1.934	41,2	4.696
İzmir	442	64,0	249	36,0	691

Tablo 55. İllerin Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012 (devamı)

İL	CİNSİYET				TOPLAM OLGU
	Erkek		Kadın		
	Sayı	%	Sayı	%	
Kahramanmaraş	82	66,1	42	33,9	124
Karabük	27	57,4	20	42,6	47
Karaman	21	77,8	6	22,2	27
Kars	16	55,2	13	44,8	29
Kastamonu	39	68,4	18	31,6	57
Kayseri	80	52,6	72	47,4	152
Kırıkkale	18	58,1	13	41,9	31
Kırklareli	70	72,9	26	27,1	96
Kırşehir	10	47,6	11	52,4	21
Kilis	11	64,7	6	35,3	17
Kocaeli	213	61,9	131	38,1	344
Konya	147	55,9	116	44,1	263
Kütahya	43	63,2	25	36,8	68
Malatya	79	50,3	78	49,7	157
Manisa	162	57,4	120	42,6	282
Mardin	56	58,9	39	41,1	95
Mersin	151	59,2	104	40,8	255
Muğla	68	68,7	31	31,3	99
Muş	35	53,8	30	46,2	65
Nevşehir	18	52,9	16	47,1	34
Niğde	17	53,1	15	46,9	32
Ordu	124	68,9	56	31,1	180
Osmaniye	41	57,7	30	42,3	71
Rize	48	73,8	17	26,2	65
Sakarya	189	63,9	107	36,1	296
Samsun	177	61,5	111	38,5	288
Siirt	21	46,7	24	53,3	45
Sinop	19	54,3	16	45,7	35
Sivas	49	57,6	36	42,4	85
Şanlıurfa	145	55,1	118	44,9	263
Şırnak	41	53,9	35	46,1	76
Tekirdağ	134	68,7	61	31,3	195
Tokat	63	59,4	43	40,6	106
Trabzon	120	61,9	74	38,1	194
Tunceli	4	40,0	6	60,0	10
Uşak	14	51,9	13	48,1	27
Van	37	43,0	49	57,0	86
Yalova	19	59,4	13	40,6	32
Yozgat	26	63,4	15	36,6	41
Zonguldak	132	65,0	71	35,0	203
TOPLAM	8.727	59,4	5.964	40,6	14.691

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 56. İllerin Toplam TB Olgularının Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2012

İL	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM OLGU
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	211	58,6	136	37,8	13	3,6	360
Adıyaman	43	61,4	27	38,6	-	-	70
Afyonkarahisar	34	38,6	54	61,4	-	-	88
Ağrı	29	46,8	29	46,8	4	6,4	62
Aksaray	9	31,0	19	65,5	1	3,5	29
Amasya	21	53,9	16	41,0	2	5,1	39
Ankara	267	43,9	303	49,8	38	6,3	608
Antalya	144	67,3	64	29,9	6	2,8	214
Ardahan	8	66,7	4	33,3	-	-	12
Artvin	27	64,3	10	23,8	5	11,9	42
Aydın	120	71,4	39	23,2	9	5,4	168
Balıkesir	179	69,9	73	28,5	4	1,6	256
Bartın	32	76,2	10	23,8	-	-	42
Batman	37	46,3	42	52,5	1	1,2	80
Bayburt	1	33,3	1	33,3	1	33,3	3
Bilecik	13	54,2	10	41,7	1	4,1	24
Bingöl	28	46,7	28	46,7	4	6,6	60
Bitlis	7	25,9	16	59,3	4	14,8	27
Bolu	29	63,1	14	30,4	3	6,5	46
Burdur	15	51,7	14	48,3	-	-	29
Bursa	402	64,8	199	32,1	19	3,1	620
Çanakkale	94	74,6	27	21,4	5	4,0	126
Çankırı	8	44,4	9	50,0	1	5,6	18
Çorum	48	57,8	33	39,8	2	2,4	83
Denizli	53	52,0	40	39,2	9	8,8	102
Diyarbakır	163	56,0	116	39,9	12	4,1	291
Düzce	72	65,5	33	30,0	5	4,5	110
Edirne	91	75,2	27	22,3	3	2,5	121
Elazığ	49	51,6	45	47,4	1	1,0	95
Erzincan	17	53,1	15	46,9	-	-	32
Erzurum	51	42,8	66	55,5	2	1,7	119
Eskişehir	50	51,6	43	44,3	4	4,1	97
Gaziantep	123	46,9	133	50,8	6	2,3	262
Giresun	75	65,2	38	33,1	2	1,7	115
Gümüşhane	10	52,6	8	42,1	1	5,3	19
Hakkari	11	50,0	8	36,4	3	13,6	22
Hatay	99	66,5	44	29,5	6	4,0	149
İğdır	17	73,9	6	26,1	-	-	23
İsparta	23	47,9	23	47,9	2	4,2	48
İstanbul	2.880	61,3	1.581	33,7	235	5,0	4.696
İzmir	451	65,3	197	28,5	43	6,2	691

Tablo 56. İllerin Toplam TB Olgularının Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2012 (devamı)

İL	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM OLGU
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Kahramanmaraş	66	53,2	57	46,0	1	0,8	124
Karabük	22	46,8	25	53,2	-	-	47
Karaman	14	51,9	12	44,4	1	3,7	27
Kars	12	41,4	14	48,3	3	10,3	29
Kastamonu	31	54,4	22	38,6	4	7,0	57
Kayseri	70	46,1	75	49,3	7	4,6	152
Kırıkkale	21	67,8	9	29,0	1	3,2	31
Kırklareli	76	79,2	17	17,7	3	3,1	96
Kırşehir	12	57,1	9	42,9	-	-	21
Kilis	10	58,8	6	35,3	1	5,9	17
Kocaeli	225	65,4	105	30,5	14	4,1	344
Konya	133	50,6	113	43,0	17	6,4	263
Kütahya	46	67,7	20	29,4	2	2,9	68
Malatya	63	40,1	90	57,3	4	2,6	157
Manisa	173	61,4	96	34,0	13	4,6	282
Mardin	46	48,4	47	49,5	2	2,1	95
Mersin	166	65,1	79	31,0	10	3,9	255
Muğla	71	71,7	24	24,3	4	4,0	99
Muş	36	55,4	27	41,5	2	3,1	65
Nevşehir	14	41,2	19	55,9	1	2,9	34
Niğde	12	37,5	17	53,1	3	9,4	32
Ordu	123	68,3	53	29,5	4	2,2	180
Osmaniye	40	56,3	31	43,7	-	-	71
Rize	43	66,2	17	26,1	5	7,7	65
Sakarya	205	69,2	71	24,0	20	6,8	296
Samsun	180	62,5	96	33,3	12	4,2	288
Siirt	23	51,1	22	48,9	-	-	45
Sinop	22	62,9	12	34,3	1	2,8	35
Sivas	44	51,8	39	45,9	2	2,3	85
Şanlıurfa	129	49,0	118	44,9	16	6,1	263
Şırnak	43	56,6	31	40,8	2	2,6	76
Tekirdağ	130	66,7	61	31,3	4	2,0	195
Tokat	62	58,5	43	40,6	1	0,9	106
Trabzon	114	58,8	72	37,1	8	4,1	194
Tunceli	5	50,0	5	50,0	-	-	10
Uşak	15	55,6	11	40,7	1	3,7	27
Van	41	47,7	44	51,2	1	1,1	86
Yalova	16	50,0	16	50,0	-	-	32
Yozgat	23	56,1	17	41,5	1	2,4	41
Zonguldak	137	67,5	58	28,6	8	3,9	203
TOPLAM	8.755	59,6	5.300	36,1	636	4,3	14.691

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 57. Toplam TB Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012

İL	YAŞ GRUBU																Toplam
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +		
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	
Adana	6	1,7	3	0,8	73	20,3	75	20,8	61	16,9	56	15,6	55	15,3	31	8,6	360
Adıyaman	-	-	2	2,9	20	28,6	19	27,1	7	10,0	10	14,3	6	8,6	6	8,6	70
Afyonkarahisar	1	1,1	5	5,7	12	13,6	17	19,3	10	11,4	12	13,6	11	12,5	20	22,7	88
Ağrı	-	-	4	6,5	24	38,7	15	24,2	13	21,0	3	4,8	2	3,2	1	1,6	62
Aksaray	1	3,4	-	-	10	34,5	2	6,9	5	17,2	3	10,3	4	13,8	4	13,8	29
Amasya	2	5,1	-	-	2	5,1	6	15,4	5	12,8	9	23,1	6	15,4	9	23,1	39
Ankara	14	2,3	20	3,3	55	9,0	106	17,4	104	17,1	90	14,8	96	15,8	123	20,2	608
Antalya	2	0,9	2	0,9	25	11,7	40	18,7	41	19,2	37	17,3	41	19,2	26	12,1	214
Ardahan	-	-	-	-	2	16,7	1	8,3	4	33,3	-	-	3	25,0	2	16,7	12
Artvin	-	-	-	-	3	7,1	15	35,7	8	19,0	5	11,9	3	7,1	8	19,0	42
Aydın	1	0,6	3	1,8	16	9,5	18	10,7	25	14,9	31	18,5	30	17,9	44	26,2	168
Balıkesir	2	0,8	4	1,6	29	11,3	33	12,9	31	12,1	55	21,5	44	17,2	58	22,7	256
Bartın	-	-	2	4,8	6	14,3	6	14,3	3	7,1	3	7,1	6	14,3	16	38,1	42
Batman	2	2,5	5	6,3	25	31,3	25	31,3	7	8,8	4	5,0	6	7,5	6	7,5	80
Bayburt	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33,3	-	-	1	33,3	1	33,3	3
Bilecik	-	-	2	8,3	4	16,7	4	16,7	2	8,3	7	29,2	2	8,3	3	12,5	24
Bingöl	-	-	5	8,3	16	26,7	23	38,3	5	8,3	3	5,0	3	5,0	5	8,3	60
Bitlis	2	7,4	5	18,5	9	33,3	4	14,8	3	11,1	1	3,7	3	11,1	-	-	27
Bolu	-	-	1	2,2	8	17,4	8	17,4	6	13,0	10	21,7	9	19,6	4	8,7	46
Burdur	-	-	-	-	3	10,3	4	13,8	3	10,3	4	13,8	7	24,1	8	27,6	29
Bursa	7	1,1	25	4,0	92	14,8	119	19,2	85	13,7	119	19,2	88	14,2	85	13,7	620
Çanakkale	1	0,8	2	1,6	14	11,1	12	9,5	18	14,3	30	23,8	26	20,6	23	18,3	126
Çankırı	-	-	1	5,6	2	11,1	3	16,7	4	22,2	3	16,7	3	16,7	2	11,1	18
Çorum	1	1,2	-	-	16	19,3	12	14,5	14	16,9	13	15,7	8	9,6	19	22,9	83
Denizli	-	-	-	-	7	6,9	11	10,8	19	18,6	17	16,7	22	21,6	26	25,5	102
Diyarbakır	5	1,7	28	9,6	70	24,1	59	20,3	39	13,4	34	11,7	26	8,9	30	10,3	291
Düzce	-	-	2	1,8	20	18,2	14	12,7	20	18,2	16	14,5	19	17,3	19	17,3	110
Edirne	1	0,8	4	3,3	13	10,7	15	12,4	14	11,6	24	19,8	27	22,3	23	19,0	121
Elazığ	-	-	2	2,1	19	20,0	19	20,0	14	14,7	14	14,7	12	12,6	15	15,8	95
Erzincan	-	-	-	-	6	18,8	7	21,9	6	18,8	4	12,5	4	12,5	5	15,6	32
Erzurum	-	-	13	10,9	22	18,5	28	23,5	13	10,9	12	10,1	14	11,8	17	14,3	119
Eskişehir	1	1,0	4	4,1	8	8,2	16	16,5	7	7,2	17	17,5	20	20,6	24	24,7	97
Gaziantep	3	1,1	13	5,0	52	19,8	65	24,8	45	17,2	24	9,2	41	15,6	19	7,3	262
Giresun	1	0,9	-	-	16	13,9	15	13,0	18	15,7	25	21,7	17	14,8	23	20,0	115
Gümüşhane	-	-	-	-	3	15,8	3	15,8	3	15,8	1	5,3	3	15,8	6	31,6	19
Hakkari	-	-	4	18,2	5	22,7	5	22,7	1	4,5	3	13,6	2	9,1	2	9,1	22
Hatay	-	-	2	1,3	19	12,8	24	16,1	28	18,8	31	20,8	29	19,5	16	10,7	149
İğdır	1	4,3	1	4,3	9	39,1	4	17,4	3	13,0	-	-	3	13,0	2	8,7	23
İsparta	1	2,1	-	-	8	16,7	1	2,1	6	12,5	9	18,8	5	10,4	18	37,5	48
İstanbul	54	1,1	149	3,2	1.012	21,6	1.149	24,5	744	15,8	653	13,9	481	10,2	454	9,7	4.696
İzmir	6	0,9	19	2,7	76	11,0	125	18,1	95	13,7	126	18,2	102	14,8	142	20,5	691

Tablo 57. Toplam TB Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012 (devamı)

İL	YAŞ GRUBU																Toplam
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +		
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	
K.Maraş	2	1,6	5	4,0	24	19,4	23	18,5	18	14,5	22	17,7	13	10,5	17	13,7	124
Karabük	-	-	-	-	5	10,6	5	10,6	4	8,5	13	27,7	6	12,8	14	29,8	47
Karaman	-	-	1	3,7	4	14,8	5	18,5	4	14,8	5	18,5	3	11,1	5	18,5	27
Kars	-	-	-	-	3	10,3	9	31,0	5	17,2	4	13,8	4	13,8	4	13,8	29
Kastamonu	1	1,8	-	-	8	14,0	13	22,8	3	5,3	8	14,0	12	21,1	12	21,1	57
Kayseri	7	4,6	8	5,3	21	13,8	15	9,9	23	15,1	21	13,8	27	17,8	30	19,7	152
Kırıkkale	-	-	1	3,2	4	12,9	4	12,9	6	19,4	5	16,1	4	12,9	7	22,6	31
Kırklareli	-	-	-	-	16	16,7	13	13,5	16	16,7	22	22,9	17	17,7	12	12,5	96
Kırşehir	-	-	2	9,5	1	4,8	1	4,8	2	9,5	3	14,3	5	23,8	7	33,3	21
Kilis	1	5,9	-	-	2	11,8	4	23,5	2	11,8	4	23,5	2	11,8	2	11,8	17
Kocaeli	7	2,0	6	1,7	61	17,7	71	20,6	47	13,7	50	14,5	46	13,4	56	16,3	344
Konya	6	2,3	14	5,3	27	10,3	37	14,1	26	9,9	37	14,1	46	17,5	70	26,6	263
Kütahya	-	-	1	1,5	10	14,7	7	10,3	8	11,8	10	14,7	14	20,6	18	26,5	68
Malatya	1	0,6	7	4,5	24	15,3	34	21,7	26	16,6	23	14,6	21	13,4	21	13,4	157
Manisa	3	1,1	9	3,2	22	7,8	40	14,2	44	15,6	53	18,8	44	15,6	67	23,8	282
Mardin	5	5,3	2	2,1	39	41,1	11	11,6	14	14,7	12	12,6	5	5,3	7	7,4	95
Mersin	2	0,8	7	2,7	25	9,8	55	21,6	54	21,2	35	13,7	41	16,1	36	14,1	255
Muğla	-	-	3	3,0	8	8,1	21	21,2	17	17,2	18	18,2	21	21,2	11	11,1	99
Muş	2	3,1	7	10,8	17	26,2	14	21,5	4	6,2	7	10,8	7	10,8	7	10,8	65
Nevşehir	-	-	2	5,9	5	14,7	4	11,8	4	11,8	7	20,6	4	11,8	8	23,5	34
Niğde	-	-	3	9,4	6	18,8	4	12,5	8	25,0	4	12,5	2	6,3	5	15,6	32
Ordu	4	2,2	3	1,7	32	17,8	32	17,8	26	14,4	37	20,6	19	10,6	27	15,0	180
Osmaniye	1	1,4	1	1,4	7	9,9	20	28,2	11	15,5	9	12,7	11	15,5	11	15,5	71
Rize	1	1,5	-	-	12	18,5	14	21,5	12	18,5	12	18,5	6	9,2	8	12,3	65
Sakarya	9	3,0	17	5,7	46	15,5	51	17,2	41	13,9	45	15,2	44	14,9	43	14,5	296
Samsun	1	0,3	15	5,2	36	12,5	60	20,8	31	10,8	41	14,2	47	16,3	57	19,8	288
Siirt	1	2,2	3	6,7	16	35,6	8	17,8	7	15,6	3	6,7	3	6,7	4	8,9	45
Sinop	-	-	1	2,9	2	5,7	4	11,4	5	14,3	7	20,0	7	20,0	9	25,7	35
Sivas	1	1,2	7	8,2	15	17,6	16	18,8	8	9,4	13	15,3	11	12,9	14	16,5	85
Şanlıurfa	1	0,4	13	4,9	67	25,5	61	23,2	40	15,2	32	12,2	26	9,9	23	8,7	263
Şırnak	2	2,6	9	11,8	15	19,7	13	17,1	6	7,9	8	10,5	13	17,1	10	13,2	76
Tekirdağ	2	1,0	5	2,6	34	17,4	38	19,5	33	16,9	31	15,9	32	16,4	20	10,3	195
Tokat	1	0,9	3	2,8	19	17,9	16	15,1	15	14,2	14	13,2	18	17,0	20	18,9	106
Trabzon	2	1,0	2	1,0	31	16,0	33	17,0	32	16,5	28	14,4	21	10,8	45	23,2	194
Tunceli	-	-	-	-	1	10,0	1	10,0	2	20,0	2	20,0	2	20,0	2	20,0	10
Uşak	-	-	2	7,4	-	-	2	7,4	5	18,5	5	18,5	6	22,2	7	25,9	27
Van	1	1,2	9	10,5	30	34,9	19	22,1	11	12,8	7	8,1	5	5,8	4	4,7	86
Yalova	-	-	1	3,1	1	3,1	8	25,0	3	9,4	4	12,5	5	15,6	10	31,3	32
Yozgat	-	-	-	-	8	19,5	3	7,3	11	26,8	8	19,5	4	9,8	7	17,1	41
Zonguldak	-	-	6	3,0	19	9,4	35	17,2	29	14,3	24	11,8	28	13,8	62	30,5	203
TOPLAM	179	1,2	507	3,5	2.554	17,4	2.951	20,1	2.203	15,0	2.211	15,1	1.942	13,2	2.144	14,6	14.691

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 58. Toplam TB Olgularının İllere ve Olgu Tanımına Göre Dağılımı, 2012

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	331	91,9	24	6,7	5	1,4	-	-	-	-	360
Adıyaman	62	88,6	4	5,7	2	2,9	1	1,4	1	1,4	70
Afyonkarahisar	83	94,3	4	4,5	-	-	1	1,1	-	-	88
Ağrı	58	93,5	3	4,8	-	-	-	-	1	1,6	62
Aksaray	28	96,6	1	3,4	-	-	-	-	-	-	29
Amasya	35	89,8	2	5,1	2	5,1	-	-	-	-	39
Ankara	556	91,4	45	7,4	4	0,7	2	0,3	1	0,2	608
Antalya	199	93,0	12	5,6	2	0,9	1	0,5	-	-	214
Ardahan	11	91,7	1	8,3	-	-	-	-	-	-	12
Artvin	38	90,5	1	2,4	3	7,1	-	-	-	-	42
Aydın	159	94,6	4	2,4	2	1,2	3	1,8	-	-	168
Balıkesir	231	90,2	21	8,2	4	1,6	-	-	-	-	256
Bartın	40	95,2	2	4,8	-	-	-	-	-	-	42
Batman	72	90,0	8	10,0	-	-	-	-	-	-	80
Bayburt	3	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Bilecik	22	91,7	-	-	2	8,3	-	-	-	-	24
Bingöl	57	95,0	3	5,0	-	-	-	-	-	-	60
Bitlis	27	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	27
Bolu	42	91,3	3	6,5	-	-	1	2,2	-	-	46
Burdur	27	93,1	2	6,9	-	-	-	-	-	-	29
Bursa	563	90,8	44	7,1	7	1,1	6	1,0	-	-	620
Çanakkale	115	91,3	11	8,7	-	-	-	-	-	-	126
Çankırı	18	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	18
Çorum	80	96,4	1	1,2	2	2,4	-	-	-	-	83
Denizli	96	94,1	4	3,9	2	2,0	-	-	-	-	102
Diyarbakır	271	93,1	12	4,1	5	1,7	3	1,0	-	-	291
Düzce	101	91,8	9	8,2	-	-	-	-	-	-	110
Edirne	110	90,9	11	9,1	-	-	-	-	-	-	121
Elazığ	78	82,1	7	7,4	4	4,2	6	6,3	-	-	95
Erzincan	29	90,6	3	9,4	-	-	-	-	-	-	32
Erzurum	115	96,6	3	2,5	1	0,8	-	-	-	-	119
Eskişehir	87	89,7	8	8,2	1	1,0	1	1,0	-	-	97
Gaziantep	253	96,6	6	2,3	2	0,8	1	0,4	-	-	262
Giresun	102	88,7	13	11,3	-	-	-	-	-	-	115
Gümüşhane	17	89,5	2	10,5	-	-	-	-	-	-	19
Hakkari	22	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	22
Hatay	135	90,6	9	6,0	2	1,3	3	2,0	-	-	149
İğdır	22	95,7	1	4,3	-	-	-	-	-	-	23
İsparta	45	93,8	3	6,2	-	-	-	-	-	-	48
İstanbul	4.290	91,4	270	5,7	81	1,7	48	1,0	7	0,1	4.696
İzmir	644	93,2	36	5,2	8	1,2	3	0,4	-	-	691

Tablo 58. Toplam TB Olgularının İllere ve Olgu Tanımına Göre Dağılımı, 2012 (devamı)

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
K.Maraş	121	97,6	3	2,4	-	-	-	-	-	-	124
Karabük	46	97,9	1	2,1	-	-	-	-	-	-	47
Karaman	25	92,6	2	7,4	-	-	-	-	-	-	27
Kars	28	96,6	1	3,4	-	-	-	-	-	-	29
Kastamonu	53	93,0	2	3,5	2	3,5	-	-	-	-	57
Kayseri	143	94,1	7	4,6	2	1,3	-	-	-	-	152
Kırıkkale	28	90,3	2	6,5	-	-	1	3,2	-	-	31
Kırklareli	87	90,6	9	9,4	-	-	-	-	-	-	96
Kırşehir	21	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	21
Kilis	16	94,1	1	5,9	-	-	-	-	-	-	17
Kocaeli	316	91,9	23	6,7	2	0,6	3	0,9	-	-	344
Konya	250	95,0	12	4,6	1	0,4	-	-	-	-	263
Kütahya	67	98,5	1	1,5	-	-	-	-	-	-	68
Malatya	145	92,4	11	7,0	1	0,6	-	-	-	-	157
Manisa	260	92,2	19	6,7	1	0,4	-	-	2	0,7	282
Mardin	91	95,8	2	2,1	1	1,1	1	1,1	-	-	95
Mersin	237	92,9	13	5,1	4	1,6	1	0,4	-	-	255
Muğla	88	88,9	7	7,1	3	3,0	1	1,0	-	-	99
Muş	61	93,8	4	6,2	-	-	-	-	-	-	65
Nevşehir	32	94,1	2	5,9	-	-	-	-	-	-	34
Niğde	30	93,8	2	6,2	-	-	-	-	-	-	32
Ordu	165	91,7	12	6,7	2	1,1	1	0,6	-	-	180
Osmaniye	71	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	71
Rize	58	89,2	5	7,7	2	3,1	-	-	-	-	65
Sakarya	263	88,9	26	8,8	4	1,4	3	1,0	-	-	296
Samsun	264	91,7	21	7,3	2	0,7	1	0,3	-	-	288
Siirt	43	95,6	2	4,4	-	-	-	-	-	-	45
Sinop	34	97,1	1	2,9	-	-	-	-	-	-	35
Sivas	81	95,3	3	3,5	1	1,2	-	-	-	-	85
Şanlıurfa	240	91,3	21	8,0	2	0,8	-	-	-	-	263
Şırnak	70	92,1	4	5,3	2	2,6	-	-	-	-	76
Tekirdağ	173	88,7	22	11,3	-	-	-	-	-	-	195
Tokat	92	86,8	12	11,3	2	1,9	-	-	-	-	106
Trabzon	183	94,3	8	4,1	3	1,6	-	-	-	-	194
Tunceli	10	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Uşak	26	96,3	1	3,7	-	-	-	-	-	-	27
Van	82	95,3	1	1,2	3	3,5	-	-	-	-	86
Yalova	29	90,6	3	9,4	-	-	-	-	-	-	32
Yozgat	39	95,1	2	4,9	-	-	-	-	-	-	41
Zonguldak	193	95,1	9	4,4	-	-	1	0,5	-	-	203
Toplam	13.535	92,1	870	5,9	181	1,2	93	0,6	12	0,1	14.691

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 59. Toplam TB Olgularının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM	
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Nüks			
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	Erkek	Kadın
Adana	212	119	14	10	3	2	-	-	-	-	229	131
Adıyaman	29	33	2	2	2	-	1	-	1	-	35	35
Afyonkarahisar	31	52	2	2	-	-	1	-	-	-	34	54
Ağrı	37	21	1	2	-	-	-	-	1	-	39	23
Aksaray	11	17	1	-	-	-	-	-	-	-	12	17
Amasya	21	14	2	-	2	-	-	-	-	-	25	14
Ankara	281	275	17	28	3	1	1	1	1	-	303	305
Antalya	118	81	6	6	2	-	-	1	-	-	126	88
Ardahan	8	3	1	-	-	-	-	-	-	-	9	3
Artvin	25	13	1	-	3	-	-	-	-	-	29	13
Aydın	102	57	4	-	2	-	3	-	-	-	111	57
Balıkesir	153	78	18	3	4	-	-	-	-	-	175	81
Bartın	28	12	2	-	-	-	-	-	-	-	30	12
Batman	38	34	6	2	-	-	-	-	-	-	44	36
Bayburt	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Bilecik	13	9	-	-	2	-	-	-	-	-	15	9
Bingöl	35	22	1	2	-	-	-	-	-	-	36	24
Bitlis	13	14	-	-	-	-	-	-	-	-	13	14
Bolu	27	15	3	-	-	-	1	-	-	-	31	15
Burdur	15	12	2	-	-	-	-	-	-	-	17	12
Bursa	338	225	34	10	5	2	5	1	-	-	382	238
Çanakkale	82	33	9	2	-	-	-	-	-	-	91	35
Çankırı	6	12	-	-	-	-	-	-	-	-	6	12
Çorum	46	34	1	-	-	2	-	-	-	-	47	36
Denizli	49	47	3	1	1	1	-	-	-	-	53	49
Diyarbakır	140	131	8	4	4	1	2	1	-	-	154	137
Düzce	48	53	7	2	-	-	-	-	-	-	55	55
Edirne	85	25	11	-	-	-	-	-	-	-	96	25
Elazığ	36	42	6	1	3	1	4	2	-	-	49	46
Erzincan	16	13	3	-	-	-	-	-	-	-	19	13
Erzurum	50	65	2	1	1	-	-	-	-	-	53	66
Eskişehir	52	35	6	2	1	-	1	-	-	-	60	37
Gaziantep	142	111	3	3	1	1	-	1	-	-	146	116
Giresun	64	38	11	2	-	-	-	-	-	-	75	40
Gümüşhane	8	9	1	1	-	-	-	-	-	-	9	10
Hakkari	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	11	11
Hatay	84	51	8	1	1	1	3	-	-	-	96	53
Iğdır	15	7	-	1	-	-	-	-	-	-	15	8
Isparta	25	20	1	2	-	-	-	-	-	-	26	22
İstanbul	2.480	1.810	181	89	59	22	37	11	5	2	2.762	1.934
İzmir	410	234	25	11	4	4	3	-	-	-	442	249

Tablo 59. Toplam TB Olgularının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012 (devamı)

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM	
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Nüks			
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	Erkek	Kadın
K.Maraş	80	41	2	1	-	-	-	-	-	-	82	42
Karabük	26	20	1	-	-	-	-	-	-	-	27	20
Karaman	19	6	2	-	-	-	-	-	-	-	21	6
Kars	16	12	-	1	-	-	-	-	-	-	16	13
Kastamonu	37	16	-	2	2	-	-	-	-	-	39	18
Kayseri	73	70	6	1	1	1	-	-	-	-	80	72
Kırıkkale	17	11	1	1	-	-	-	1	-	-	18	13
Kırklareli	61	26	9	-	-	-	-	-	-	-	70	26
Kırşehir	10	11	-	-	-	-	-	-	-	-	10	11
Kilis	10	6	1	-	-	-	-	-	-	-	11	6
Kocaeli	190	126	18	5	2	-	3	-	-	-	213	131
Konya	139	111	8	4	-	1	-	-	-	-	147	116
Kütahya	42	25	1	-	-	-	-	-	-	-	43	25
Malatya	74	71	5	6	-	1	-	-	-	-	79	78
Manisa	147	113	12	7	1	-	-	-	2	-	162	120
Mardin	52	39	2	-	1	-	1	-	-	-	56	39
Mersin	138	99	10	3	3	1	-	1	-	-	151	104
Muğla	58	30	6	1	3	-	1	-	-	-	68	31
Muş	33	28	2	2	-	-	-	-	-	-	35	30
Nevşehir	17	15	1	1	-	-	-	-	-	-	18	16
Niğde	15	15	2	-	-	-	-	-	-	-	17	15
Ordu	111	54	10	2	2	-	1	-	-	-	124	56
Osmaniye	41	30	-	-	-	-	-	-	-	-	41	30
Rize	41	17	5	-	2	-	-	-	-	-	48	17
Sakarya	165	98	18	8	3	1	3	-	-	-	189	107
Samsun	159	105	16	5	2	-	-	1	-	-	177	111
Siirt	20	23	1	1	-	-	-	-	-	-	21	24
Sinop	18	16	1	-	-	-	-	-	-	-	19	16
Sivas	47	34	1	2	1	-	-	-	-	-	49	36
Şanlıurfa	132	108	11	10	2	-	-	-	-	-	145	118
Şırnak	38	32	2	2	1	1	-	-	-	-	41	35
Tekirdağ	118	55	16	6	-	-	-	-	-	-	134	61
Tokat	52	40	9	3	2	-	-	-	-	-	63	43
Trabzon	111	72	6	2	3	-	-	-	-	-	120	74
Tunceli	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-	4	6
Uşak	13	13	1	-	-	-	-	-	-	-	14	13
Van	35	47	1	-	1	2	-	-	-	-	37	49
Yalova	16	13	3	-	-	-	-	-	-	-	19	13
Yozgat	24	15	2	-	-	-	-	-	-	-	26	15
Zonguldak	124	69	7	2	-	-	1	-	-	-	132	71
TOPLAM	7.908	5.627	602	268	135	46	72	21	10	2	8.727	5.964

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 60. İllere Göre Toplam Akciğer TB Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2012

İL	Toplam AC Olgusu*	Yayma Yapılan		Yayma (+) Olgu**		Kültür Yapılan		Kültür (+) Olgu**		İDT Yapılan***	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Adana	224	206	92,0	143	63,8	199	88,8	133	59,4	129	97,0
Adıyaman	43	39	90,7	29	67,4	25	58,1	20	46,5	14	70,0
Afyonkarahisar	34	32	94,1	17	50,0	23	67,6	11	32,4	10	90,9
Ağrı	33	32	97,0	21	63,6	16	48,5	12	36,4	9	75,0
Aksaray	10	10	100,0	3	30,0	4	40,0	4	40,0	2	50,0
Amasya	23	19	82,6	11	47,8	18	78,3	13	56,5	5	38,5
Ankara	305	295	96,7	175	57,4	280	91,8	201	65,9	190	94,5
Antalya	150	140	93,3	111	74,0	135	90,0	118	78,7	107	90,7
Ardahan	8	8	100,0	8	100,0	1	12,5	1	12,5	-	-
Artvin	32	29	90,6	20	62,5	13	40,6	12	37,5	10	83,3
Aydın	129	124	96,1	97	75,2	103	79,8	90	69,8	64	71,1
Balıkesir	183	167	91,3	128	69,9	153	83,6	129	70,5	117	90,7
Bartın	32	31	96,9	23	71,9	7	21,9	5	15,6	2	40,0
Batman	38	31	81,6	23	60,5	8	21,1	2	5,3	2	100,0
Bayburt	2	2	100,0	2	100,0	1	50,0	1	50,0	-	-
Bilecik	14	11	78,6	10	71,4	11	78,6	10	71,4	10	100,0
Bingöl	32	28	87,5	11	34,4	12	37,5	8	25,0	6	75,0
Bitlis	11	10	90,9	4	36,4	6	54,5	4	36,4	3	75,0
Bolu	32	32	100,0	23	71,9	32	100,0	30	93,8	29	96,7
Burdur	15	14	93,3	12	80,0	13	86,7	9	60,0	7	77,8
Bursa	421	381	90,5	259	61,5	336	79,8	281	66,7	252	89,7
Çanakkale	99	93	93,9	70	70,7	57	57,6	45	45,5	39	86,7
Çankırı	9	9	100,0	6	66,7	9	100,0	5	55,6	5	100,0
Çorum	50	47	94,0	23	46,0	46	92,0	18	36,0	17	94,4
Denizli	62	62	100,0	40	64,5	60	96,8	42	67,7	35	83,3
Diyarbakır	175	157	89,7	101	57,7	117	66,9	73	41,7	7	9,6
Düzce	77	76	98,7	45	58,4	61	79,2	58	75,3	58	100,0
Edirne	94	92	97,9	56	59,6	86	91,5	66	70,2	55	83,3
Elazığ	50	46	92,0	33	66,0	35	70,0	29	58,0	28	96,6
Erzincan	17	17	100,0	10	58,8	11	64,7	9	52,9	4	44,4
Erzurum	53	47	88,7	35	66,0	37	69,8	29	54,7	10	34,5
Eskişehir	54	52	96,3	31	57,4	46	85,2	32	59,3	25	78,1
Gaziantep	129	120	93,0	93	72,1	88	68,2	70	54,3	59	84,3
Giresun	77	70	90,9	52	67,5	56	72,7	50	64,9	49	98,0
Gümüşhane	11	11	100,0	8	72,7	8	72,7	8	72,7	7	87,5
Hakkari	14	9	64,3	3	21,4	7	50,0	5	35,7	2	40,0
Hatay	105	97	92,4	74	70,5	83	79,0	68	64,8	61	89,7
İğdir	17	15	88,2	14	82,4	3	17,6	2	11,8	2	100,0
İsparta	25	24	96,0	9	36,0	23	92,0	17	68,0	14	82,4
İstanbul	3.115	2.852	91,6	1.717	55,1	2.756	88,5	2.283	73,3	2.181	95,5
İzmir	494	484	98,0	321	65,0	471	95,3	435	88,1	146	33,6

Tablo 60. İllere Göre Toplam Akciğer TB Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2012 (devamı)

İL	Toplam AC Olgusu*	Yayma Yapılan		Yayma (+) Olgu**		Kültür Yapılan		Kültür (+) Olgu**		İDT Yapılan***	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
K.Maraş	67	59	88,1	40	59,7	33	49,3	25	37,3	22	88,0
Karabük	22	20	90,9	12	54,5	12	54,5	8	36,4	5	62,5
Karaman	15	15	100,0	8	53,3	15	100,0	13	86,7	12	92,3
Kars	15	13	86,7	10	66,7	11	73,3	11	73,3	6	54,5
Kastamonu	35	35	100,0	22	62,9	31	88,6	22	62,9	22	100,0
Kayseri	77	76	98,7	37	48,1	76	98,7	43	55,8	38	88,4
Kırıkkale	22	22	100,0	16	72,7	22	100,0	18	81,8	16	88,9
Kırklareli	79	73	92,4	48	60,8	66	83,5	58	73,4	54	93,1
Kırşehir	12	12	100,0	5	41,7	11	91,7	7	58,3	7	100,0
Kilis	11	11	100,0	9	81,8	8	72,7	8	72,7	8	100,0
Kocaeli	239	222	92,9	129	54,0	192	80,3	164	68,6	147	89,6
Konya	150	139	92,7	84	56,0	119	79,3	83	55,3	79	95,2
Kütahya	48	46	95,8	36	75,0	30	62,5	25	52,1	14	56,0
Malatya	67	65	97,0	37	55,2	60	89,6	32	47,8	28	87,5
Manisa	186	184	98,9	122	65,6	183	98,4	165	88,7	118	71,5
Mardin	48	44	91,7	34	70,8	33	68,8	31	64,6	8	25,8
Mersin	176	168	95,5	119	67,6	120	68,2	95	54,0	90	94,7
Muğla	75	73	97,3	58	77,3	59	78,7	52	69,3	23	44,2
Muş	38	26	68,4	21	55,3	7	18,4	6	15,8	4	66,7
Nevşehir	15	14	93,3	9	60,0	14	93,3	8	53,3	7	87,5
Niğde	15	13	86,7	9	60,0	7	46,7	5	33,3	4	80,0
Ordu	127	122	96,1	84	66,1	103	81,1	72	56,7	58	80,6
Osmaniye	40	38	95,0	23	57,5	37	92,5	25	62,5	24	96,0
Rize	48	45	93,8	30	62,5	45	93,8	30	62,5	24	80,0
Sakarya	225	199	88,4	127	56,4	184	81,8	143	63,6	132	92,3
Samsun	192	180	93,8	90	46,9	159	82,8	109	56,8	89	81,7
Siirt	23	20	87,0	12	52,2	2	8,7	2	8,7	1	50,0
Sinop	23	22	95,7	10	43,5	22	95,7	18	78,3	12	66,7
Sivas	46	44	95,7	22	47,8	41	89,1	27	58,7	26	96,3
Şanlıurfa	145	125	86,2	83	57,2	24	16,6	16	11,0	8	50,0
Şırnak	45	38	84,4	25	55,6	9	20,0	5	11,1	3	60,0
Tekirdağ	134	126	94,0	86	64,2	114	85,1	92	68,7	66	71,7
Tokat	63	59	93,7	35	55,6	40	63,5	22	34,9	8	36,4
Trabzon	122	120	98,4	77	63,1	117	95,9	107	87,7	105	98,1
Tunceli	5	4	80,0	2	40,0	1	20,0	1	20,0	-	-
Uşak	16	16	100,0	12	75,0	12	75,0	11	68,8	3	27,3
Van	42	29	69,0	21	50,0	15	35,7	13	31,0	8	61,5
Yalova	16	15	93,8	11	68,8	11	68,8	10	62,5	9	90,0
Yozgat	24	21	87,5	17	70,8	17	70,8	16	66,7	8	50,0
Zonguldak	145	138	95,2	80	55,2	115	79,3	97	66,9	63	64,9
TOPLAM	9.391	8.712	92,8	5.583	59,5	7.633	81,3	6.133	65,3	5.131	83,7

*Akciğer olguları + "akciğer + akciğer dışı" olgular.

** Yayma/ kültür yapılanlar içindeki pozitiflik oranıdır.

*** Kültür pozitiflerde İDT yapılma oranıdır.

6

**TEDAVİ
SONUÇLARI**

TEDAVİ SONUÇLARININ ANALİZİ

Dünya genelinde yapılan tüberküloz epidemiyolojisi çalışmalarında tedavi sonucu, **tedavi başlangıcından 12 ay** sonraki durum olarak kabul edildiğinden, ülkemizde de tedavi sonuçları aynı şekilde toplanmakta ve değerlendirilmektedir. 2011 yılında Türkiye genelinde verem savaşı dispanserlerinde kayıt altına alınan hastaların, tedavinin başlangıcından 12 ay sonraki tedavi durumları bu raporda yer almaktadır.

2011 yılı Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması (TUTSA) kayıtlarından tüm TB hastalarının bilgilerinin olduğu listeler hazırlanarak verem savaşı dispanserlerine gönderilmiştir. Dispanserlerde hastaların tedavi sonuçları bu listelere kaydedilmiş ve tekrar Başkanlığımıza gönderilmiştir. Tedaviye başladıktan sonra yapılan incelemelerde TB olmadığı anlaşılan hastalar 2011 hasta listelerinden çıkartılmış ve kalan sayı kohort olarak alınmıştır.

Tedavi sonuçları için kullanılan tanımlar raporun sonundaki “tanımlar ve veri standartları” bölümünde açıklanmıştır.

Bir dispanserden başka bir dispansere nakil giden hastaların tümünün tedavi sonuçları bilinmektedir. Bu nedenle, tedavi sonuçları içinde “nakil giden” kavramı sadece **yurtdışına giden** hastalar için kullanılmıştır.

2011 yılında kaydedilen 15.679 hastadan 271'inin (yeni olgularda 244 kişi, önceden tedavi görmüşlerde 27 kişi) daha sonraki incelemelerde TB olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle tedavi sonuçları **15.408 hasta (14.173 yeni + 1.235 önceden tedavi görmüş)** üzerinden verilmiştir.

Tablo 61. Tüm Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları

Hastalığın Tutulum Yeri	Kayıt Edilen	TB Değil	TEDAVİ SONUCU												
			Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden*		Tedavisi Devam Eden		
			Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Akciğer**	9.909	130	9.779	8.692	88,9	308	3,1	77	0,8	342	3,5	10	0,1	350	3,6
AC Dışı	5.770	141	5.629	5.083	90,3	109	1,9	8	0,2	132	2,4	8	0,1	289	5,1
TOPLAM	15.679	271	15.408	13.775	89,4	417	2,7	85	0,6	474	3,1	18	0,1	639	4,1

* Yurt dışı nakiller

**AC Olguları + "AC+AC Dışı" Olgular

Tablo 62. Yeni Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları

Hastalığın Tutulum Yeri	Kayıt Edilen	TB Değil	TEDAVİ SONUCU												
			Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden*		Tedavisi Devam Eden		
			Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Akciğer**	8.852	110	8.742	7.997	91,5	196	2,2	50	0,6	295	3,4	9	0,1	195	2,2
AC Dışı	5.565	134	5.431	4.918	90,6	100	1,8	6	0,1	129	2,4	8	0,1	270	5,0
TOPLAM	14.417	244	14.173	12.915	91,1	296	2,1	56	0,4	424	3,0	17	0,1	465	3,3

* Yurt dışı nakiller

**AC Olguları + "AC+AC Dışı" Olgular

Tablo 63. Önceden Tedavi Görmüş Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları

Hastalığın Tutulum Yeri	Kayıt Edilen	TB Değil	TEDAVİ SONUCU												
			Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden*		Tedavisi Devam Eden		
			Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Akciğer**	1.057	20	1.037	695	67,0	112	10,8	27	2,6	47	4,5	1	0,1	155	15,0
AC Dışı	205	7	198	165	83,3	9	4,6	2	1,0	3	1,5	-	-	19	9,6
TOPLAM	1.262	27	1.235	860	69,6	121	9,8	29	2,4	50	4,0	1	0,1	174	14,1

* Yurt dışı nakiller

**AC Olguları + "AC+AC Dışı" Olgular

Tablo 64. Yayma (+) Akciğer TB Olgularında Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları

OLGU TANIMI	Kayıt Edilen	TB Değil	TEDAVİ SONUCU																
			TB	Kür		Tedavi Tamamlama		Tedavi Başarısı*		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden**		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yeni Olgular	5.196	22	5.174	3.049	58,9	1.645	31,8	4.694	90,7	130	2,5	39	0,8	177	3,4	7	0,1	127	2,5
Önceden Tedavi Görmüş Olgular	737	11	726	282	38,8	182	25,1	464	63,9	80	11,0	23	3,2	33	4,6	1	0,1	125	17,2
Tüm Olgular	5.933	33	5.900	3.331	56,4	1.827	31,0	5.158	87,4	210	3,6	62	1,0	210	3,6	8	0,1	252	4,3

* Tedavi Başarısı: Kür + Tedavi tamamlama

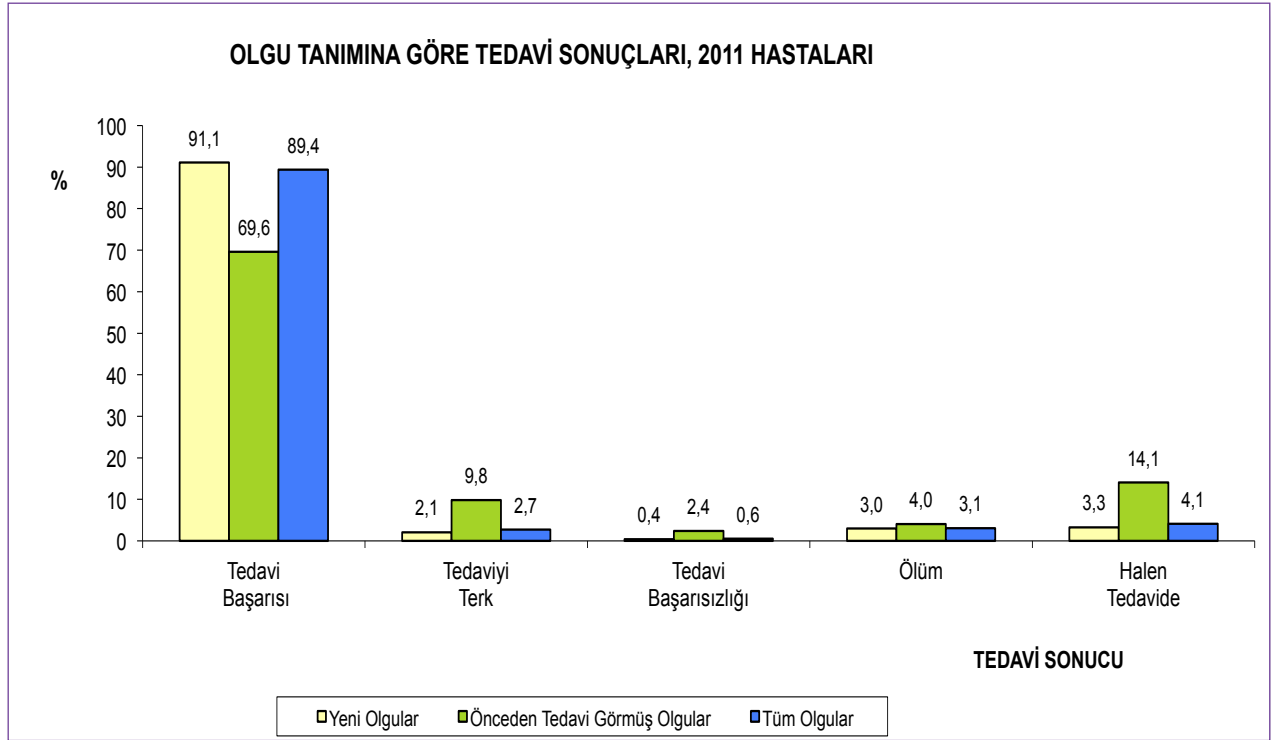
** Yurt dışı nakiller

Tablo 65. Olgu Tanımına Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları

OLGU TANIMI	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Halen Tedavide			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Yeni Olgular	12.915	91,1	296	2,1	56	0,4	424	3,0	17	0,1	465	3,3	14.173	92,0
Önceden Tedavi Görmüş Olgular	860	69,6	121	9,8	29	2,4	50	4,0	1	0,1	174	14,1	1.235	8,0
Tüm Olgular	13.775	89,4	417	2,7	85	0,6	474	3,1	18	0,1	639	4,1	15.408	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Yurt dışına nakil giden 18 hasta (17 yeni, 1 önceden tedavi görmüş olgu) grafikte gösterilmemiştir.

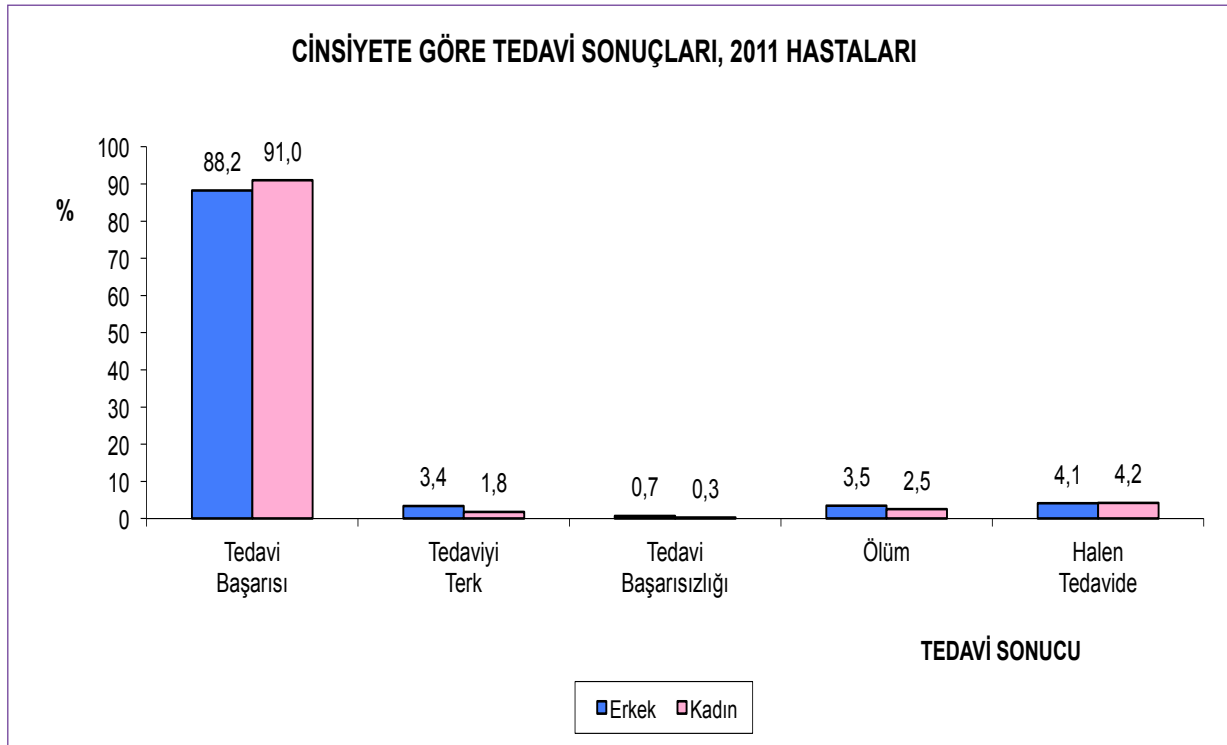
Şekil 23. TB Olgularında Olgu Tanımına Göre Tedavi Sonuçları, 2011

Tablo 66. Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları

CİNSİYET	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Halen Tedavide			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Erkek	7.964	88,2	305	3,4	66	0,7	314	3,5	6	0,1	370	4,1	9.025	58,6
Kadın	5.811	91,0	112	1,8	19	0,3	160	2,5	12	0,2	269	4,2	6.383	41,4
TOPLAM	13.775	89,4	417	2,7	85	0,6	474	3,1	18	0,1	639	4,1	15.408	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Yurt dışına nakil giden 18 hasta (6 erkek, 12 kadın) grafikte gösterilmemiştir.

Şekil 24. Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2011

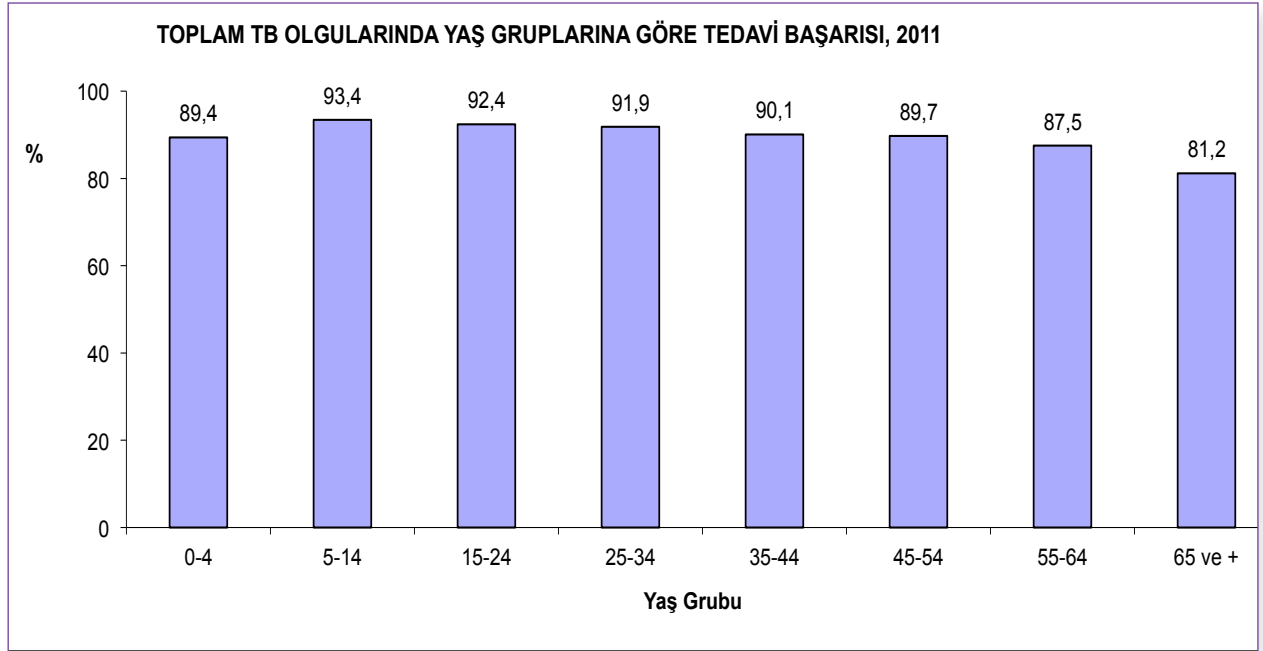
TEDAVİ SONUÇLARI

Tablo 67. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları

YAŞ GRUBU	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	169	89,4	5	2,6	-	-	11	5,8	-	-	4	2,1	189	1,2
5-14	512	93,4	8	1,5	1	0,2	2	0,4	-	-	25	4,6	548	3,6
15-24	2.638	92,4	77	2,7	12	0,4	9	0,3	6	0,2	113	4,0	2.855	18,5
25-34	2.853	91,9	100	3,2	19	0,6	15	0,5	2	0,1	117	3,8	3.106	20,2
35-44	2.106	90,1	77	3,3	19	0,8	26	1,1	1	0,0	109	4,7	2.338	15,2
45-54	2.048	89,7	59	2,6	18	0,8	56	2,5	1	0,0	100	4,4	2.282	14,8
55-64	1.775	87,5	33	1,6	14	0,7	117	5,8	3	0,1	86	4,2	2.028	13,2
65 ve +	1.674	81,2	58	2,8	2	0,1	238	11,5	5	0,2	85	4,1	2.062	13,4
TOPLAM	13.775	89,4	417	2,7	85	0,6	474	3,1	18	0,1	639	4,1	15.408	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Şekil 25. Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Tedavi Başarısı, 2011 Hastaları

Tablo 68. Erkek Hastalarda Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları

YAŞ GRUBU	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	93	87,7	5	4,7	-	-	6	5,7	-	-	2	1,9	106	1,2
5-14	241	92,7	2	0,8	1	0,4	2	0,8	-	-	14	5,4	260	2,9
15-24	1.455	92,4	51	3,2	4	0,3	3	0,2	3	0,2	58	3,7	1.574	17,4
25-34	1.571	90,5	73	4,2	17	1,0	9	0,5	1	0,1	64	3,7	1.735	19,2
35-44	1.284	88,2	66	4,5	15	1,0	22	1,5	-	-	68	4,7	1.455	16,1
45-54	1.335	88,2	52	3,4	16	1,1	47	3,1	1	0,1	63	4,2	1.514	16,8
55-64	1.066	86,0	23	1,9	11	0,9	80	6,5	-	-	59	4,8	1.239	13,7
65 ve +	919	80,5	33	2,9	2	0,2	145	12,7	1	0,1	42	3,7	1.142	12,7
TOPLAM	7.964	88,2	305	3,4	66	0,7	314	3,5	6	0,1	370	4,1	9.025	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 69. Kadın Hastalarda Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları

YAŞ GRUBU	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	76	91,6	-	-	-	-	5	6,0	-	-	2	2,4	83	1,3
5-14	271	94,1	6	2,1	-	-	-	-	-	-	11	3,8	288	4,5
15-24	1.183	92,3	26	2,0	8	0,6	6	0,5	3	0,2	55	4,3	1.281	20,1
25-34	1.282	93,5	27	2,0	2	0,1	6	0,4	1	0,1	53	3,9	1.371	21,5
35-44	822	93,1	11	1,2	4	0,5	4	0,5	1	0,1	41	4,6	883	13,8
45-54	713	92,8	7	0,9	2	0,3	9	1,2	-	-	37	4,8	768	12,0
55-64	709	89,9	10	1,3	3	0,4	37	4,7	3	0,4	27	3,4	789	12,4
65 ve +	755	82,1	25	2,7	-	-	93	10,1	4	0,4	43	4,7	920	14,4
TOPLAM	5.811	91,0	112	1,8	19	0,3	160	2,5	12	0,2	269	4,2	6.383	100,0

* Satır yüzdesi

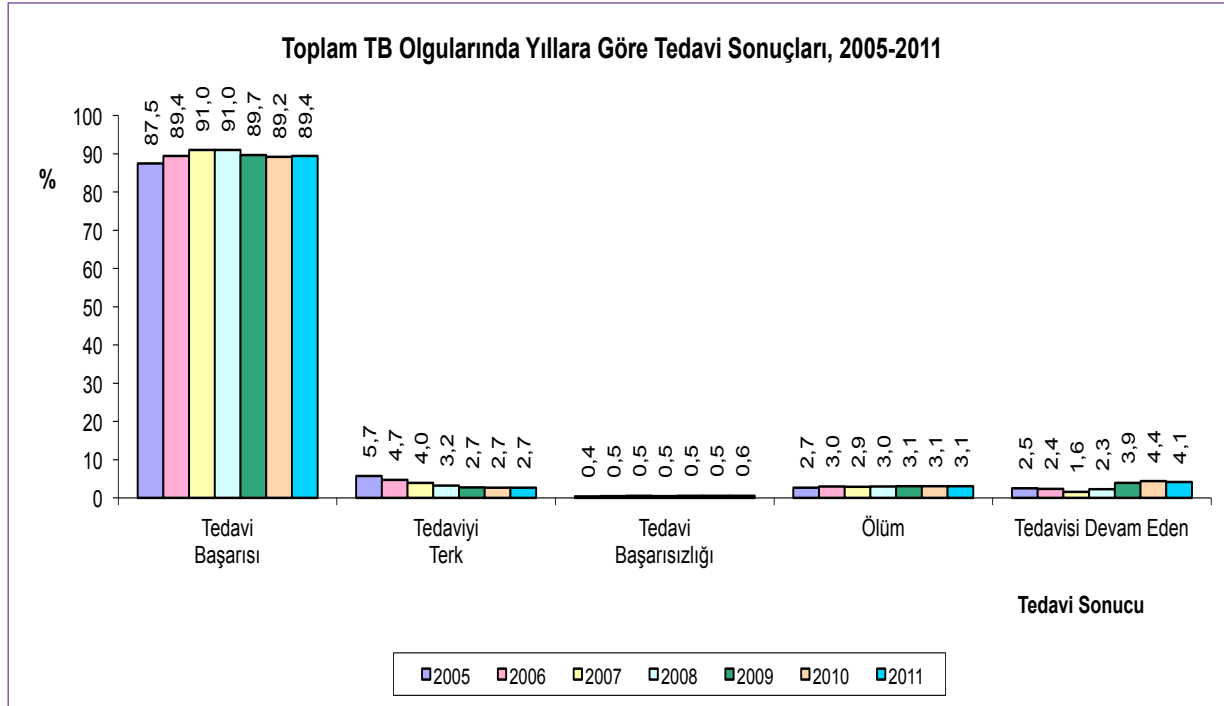
** Sütun yüzdesi

TEDAVİ SONUÇLARI

Tablo 70. Toplam TB Olgularında Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2011

YIL	TEDAVİ SONUÇLARI												TOPLAM HASTA
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden*		Tedavisi Devam Eden		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
2005	17.677	87,5	1152	5,7	76	0,4	546	2,7	239	1,2	507	2,5	20.197
2006	18.045	89,4	954	4,7	99	0,5	608	3,0	5	0,0	479	2,4	20.190
2007	17.727	91,0	770	4,0	105	0,5	563	2,9	3	0,0	313	1,6	19.481
2008	16.588	91,0	578	3,2	94	0,5	540	3,0	5	0,0	431	2,3	18.236
2009	15.379	89,7	467	2,7	93	0,5	525	3,1	10	0,1	674	3,9	17.148
2010	14.513	89,2	446	2,7	88	0,5	505	3,1	9	0,1	715	4,4	16.276
2011	13.775	89,4	417	2,7	85	0,6	474	3,1	18	0,1	639	4,1	15.408

* 2005 yılından sonra nakil giden başlığında sadece yurtdışı nakiller verilmiştir.

Nakil giden hastalar grafikte gösterilmemiştir.

Şekil 26. Toplam TB Olgularında Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2011

Tablo 71. 2009 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl ve 3. Yıl Tedavi Sonuçları

TEDAVİ SONUCU	2. Yıl (24. ay)		3. Yıl (36. ay)	
	Sayı	%	Sayı	%
Tedavi Başarısı	147	66,2	171	77,0
Tedaviyi Terk	12	5,4	14	6,3
Tedavi Başarısızlığı	4	1,8	3	1,3
Ölüm	19	8,6	21	9,5
Yurt Dışı Nakil	3	1,3	4	1,8
Tedavisi Devam Eden	33	14,9	5	2,3
TB Değil*	4	1,8	4	1,8
TOPLAM	222	100,0	222	100,0

*Tedavi başlandıktan sonra TB olmadıkları anlaşılmıştır.

Tablo 72. 2010 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl Tedavi Sonuçları

TEDAVİ SONUCU	Sayı	%
Tedavi Başarısı	168	67,2
Tedaviyi Terk	15	6,0
Tedavi Başarısızlığı	10	4,0
Ölüm	20	8,0
Tedavisi Devam Eden	31	12,4
TB Değil*	6	2,4
TOPLAM	250	100,0

*Tedavi başlandıktan sonra TB olmadıkları anlaşılmıştır.

TEDAVİ SONUÇLARI

Tablo 73. TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları ve DGT Oranları, 2011 Hastaları

İL	TEDAVİ SONUCU										Toplam Hasta*	DGT (%)
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Tedavisi Devam Eden			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Adana	337	88,9	6	1,6	1	0,3	16	4,2	19	5,0	379	100,0
Adıyaman	80	87,0	2	2,2	2	2,2	2	2,2	6	6,5	92	98,9
Afyonkarahisar	70	88,6	1	1,3	-	-	4	5,1	4	5,1	79	97,5
Ağrı	62	80,5	1	1,3	1	1,3	2	2,6	11	14,3	77	100,0
Aksaray	41	91,1	1	2,2	-	-	1	2,2	1	2,2	44	100,0
Amasya	46	86,8	1	1,9	-	-	4	7,5	2	3,8	53	98,1
Ankara	601	90,1	12	1,8	2	0,3	31	4,6	20	3,0	666	99,7
Antalya	180	87,8	2	1,0	1	0,5	12	5,9	8	3,9	203	99,5
Ardahan	11	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	11	100,0
Artvin	21	75,0	4	14,3	-	-	2	7,1	1	3,6	28	100,0
Aydın	150	87,2	7	4,1	2	1,2	8	4,7	5	2,9	172	98,8
Balıkesir	235	89,4	4	1,5	2	0,8	7	2,7	15	5,7	263	100,0
Bartın	37	88,1	1	2,4	1	2,4	1	2,4	2	4,8	42	90,5
Batman	89	89,9	2	2,0	-	-	2	2,0	6	6,1	99	100,0
Bayburt	15	83,3	1	5,6	-	-	1	5,6	1	5,6	18	88,9
Bilecik	28	90,3	2	6,5	-	-	-	-	1	3,2	31	100,0
Bingöl	55	91,7	1	1,7	-	-	2	3,3	2	3,3	60	98,3
Bitlis	30	83,3	1	2,8	1	2,8	2	5,6	2	5,6	36	97,2
Bolu	30	93,8	-	-	-	-	-	-	2	6,3	32	100,0
Burdur	20	95,2	-	-	-	-	1	4,8	-	-	21	95,2
Bursa	623	88,0	12	1,7	3	0,4	17	2,4	53	7,5	708	99,7
Çanakkale	117	92,9	-	-	-	-	5	4,0	4	3,2	126	100,0
Çankırı	25	96,2	-	-	-	-	1	3,8	-	-	26	100,0
Çorum	73	94,8	3	3,9	-	-	1	1,3	-	-	77	100,0
Denizli	112	96,6	-	-	-	-	3	2,6	1	0,9	116	100,0
Diyarbakır	257	91,8	8	2,9	2	0,7	5	1,8	8	2,9	280	99,6
Düzce	106	95,5	1	0,9	1	0,9	3	2,7	-	-	111	100,0
Edirne	129	92,8	-	-	-	-	2	1,4	8	5,8	139	100,0
Elazığ	78	84,8	3	3,3	4	4,3	5	5,4	2	2,2	92	100,0
Erzincan	22	88,0	-	-	-	-	3	12,0	-	-	25	100,0
Erzurum	119	86,9	5	3,6	-	-	2	1,5	10	7,3	136	97,8
Eskişehir	117	86,0	2	1,5	1	0,7	6	4,4	9	6,6	135	99,3
Gaziantep	213	86,9	3	1,2	-	-	12	4,9	16	6,5	244	100,0
Giresun	102	82,3	3	2,4	-	-	3	2,4	16	12,9	124	98,4
Gümüşhane	12	85,7	-	-	-	-	1	7,1	1	7,1	14	100,0
Hakkari	26	92,9	-	-	-	-	-	-	2	7,1	28	100,0
Hatay	141	87,0	3	1,9	2	1,2	11	6,8	5	3,1	162	98,1
İğdır	20	90,9	-	-	-	-	1	4,5	1	4,5	22	100,0
Isparta	45	90,0	-	-	-	-	5	10,0	-	-	50	100,0
İstanbul	4.245	88,5	229	4,8	44	0,9	84	1,8	190	4,0	4.792	97,8
İzmir	619	89,5	14	2,0	3	0,4	35	5,1	21	3,0	692	100,0

Tablo 73. TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları ve DGT Oranları, 2011 Hastaları (devamı)

İL	TEDAVİ SONUCU										Toplam Hasta*	DGT (%)
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Tedavisi Devam Eden			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Kahramanmaraş	95	87,2	1	0,9	-	-	9	8,3	4	3,7	109	100,0
Karabük	43	93,5	-	-	-	-	2	4,3	1	2,2	46	100,0
Karaman	21	95,5	-	-	-	-	1	4,5	-	-	22	100,0
Kars	20	87,0	-	-	-	-	2	8,7	1	4,3	23	95,7
Kastamonu	54	94,7	1	1,8	-	-	1	1,8	1	1,8	57	100,0
Kayseri	156	87,6	2	1,1	1	0,6	10	5,6	8	4,5	177	100,0
Kırıkkale	47	88,7	2	3,8	1	1,9	2	3,8	1	1,9	53	94,3
Kırklareli	97	94,2	-	-	-	-	4	3,9	2	1,9	103	99,0
Kırşehir	17	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	17	100,0
Kilis	6	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	6	100,0
Kocaeli	302	90,7	3	0,9	2	0,6	8	2,4	18	5,4	333	99,7
Konya	256	93,8	-	-	1	0,4	7	2,6	9	3,3	273	100,0
Kütahya	96	88,1	-	-	-	-	7	6,4	5	4,6	108	100,0
Malatya	149	92,0	4	2,5	-	-	6	3,7	3	1,9	162	100,0
Manisa	221	90,9	2	0,8	-	-	5	2,1	15	6,2	243	100,0
Mardin	82	94,3	-	-	1	1,1	2	2,3	2	2,3	87	100,0
Mersin	224	88,5	11	4,3	-	-	4	1,6	14	5,5	253	99,2
Muğla	98	91,6	3	2,8	1	0,9	4	3,7	1	0,9	107	100,0
Muş	55	82,1	1	1,5	-	-	1	1,5	10	14,9	67	100,0
Nevşehir	45	91,8	-	-	-	-	3	6,1	1	2,0	49	100,0
Niğde	48	84,2	1	1,8	-	-	4	7,0	4	7,0	57	100,0
Ordu	199	89,2	1	0,4	1	0,4	9	4,0	12	5,4	222	100,0
Osmaniye	90	91,8	-	-	-	-	6	6,1	2	2,0	98	100,0
Rize	54	93,1	2	3,4	-	-	2	3,4	-	-	58	98,3
Sakarya	270	86,5	3	1,0	2	0,6	20	6,4	16	5,1	311	99,4
Samsun	267	91,4	4	1,4	-	-	14	4,8	7	2,4	292	100,0
Siirt	38	86,4	1	2,3	-	-	-	-	5	11,4	44	100,0
Sinop	29	85,3	-	-	1	2,9	3	8,8	1	2,9	34	100,0
Sivas	95	90,5	5	4,8	-	-	3	2,9	1	1,0	104	96,2
Şanlıurfa	297	92,8	13	4,1	-	-	5	1,6	5	1,6	320	98,4
Şırnak	73	91,3	4	5,0	-	-	1	1,3	2	2,5	80	100,0
Tekirdağ	213	92,6	4	1,7	-	-	4	1,7	9	3,9	230	100,0
Tokat	106	94,6	1	0,9	-	-	3	2,7	2	1,8	112	100,0
Trabzon	206	96,3	3	1,4	-	-	2	0,9	2	0,9	213	100,0
Tunceli	3	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	3	100,0
Uşak	31	83,8	2	5,4	-	-	2	5,4	2	5,4	37	100,0
Van	81	80,2	6	5,9	-	-	4	4,0	9	8,9	100	84,2
Yalova	44	88,0	-	-	-	-	1	2,0	5	10,0	50	100,0
Yozgat	44	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	44	100,0
Zonguldak	164	90,6	2	1,1	1	0,6	10	5,5	4	2,2	181	100,0
TOPLAM	13.775	89,4	417	2,7	85	0,6	474	3,1	639	4,1	15.390	98,9

* Aksaray, Ankara, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Kayseri, Kütahya, Ordu, Sakarya, Sivas, Trabzon, Van'ın 1'er, Antalya'nın 2 ve İstanbul'un 4 hastası (toplam 18 hasta) yurt dışına gittiğinden kohorttan çıkarılmıştır.

TEDAVİ SONUÇLARI

Tablo 74. Yeni Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları

İL	Yeni Yayma (+) AC TB*	TEDAVİ SONUCU											
		Kür		Tedavi Başarısı**		Ölüm		Tedavi Başarısızlığı		Tedaviyi Terk		Halen Tedavide	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Adana	155	88	56,8	140	90,3	8	5,2	-	-	3	1,9	4	2,6
Adıyaman	29	9	31,0	25	86,2	1	3,4	1	3,4	1	3,4	1	3,4
Afyonkarahisar	20	9	45,0	16	80,0	3	15,0	-	-	1	5,0	-	-
Ağrı	29	2	6,9	26	89,7	-	-	-	-	-	-	3	10,3
Aksaray	7	4	57,1	6	85,7	-	-	-	-	-	-	1	14,3
Amasya	13	1	7,7	11	84,6	2	15,4	-	-	-	-	-	-
Ankara	188	154	81,9	169	89,9	6	3,2	1	0,5	3	1,6	9	4,8
Antalya	90	54	60,0	83	92,2	5	5,6	-	-	-	-	2	2,2
Ardahan	5	5	100,0	5	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Artvin	12	7	58,3	9	75,0	1	8,3	-	-	2	16,7	-	-
Aydın	84	64	76,2	75	89,3	3	3,6	1	1,2	3	3,6	2	2,4
Balıkesir	125	53	42,4	114	91,2	5	4,0	2	1,6	1	0,8	3	2,4
Bartın	22	14	63,6	21	95,5	1	4,5	-	-	-	-	-	-
Batman	33	15	45,5	28	84,8	2	6,1	-	-	-	-	3	9,1
Bayburt	5	-	-	4	80,0	1	20,0	-	-	-	-	-	-
Bilecik	8	6	75,0	8	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Bingöl	19	8	42,1	17	89,5	-	-	-	-	1	5,3	1	5,3
Bitlis	13	9	69,2	13	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Bolu	8	8	100,0	8	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Burdur	4	4	100,0	4	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Bursa	269	71	26,4	244	90,7	8	3,0	1	0,4	5	1,9	11	4,1
Çanakkale	53	36	67,9	49	92,5	2	3,8	-	-	-	-	2	3,8
Çankırı	5	4	80,0	4	80,0	1	20,0	-	-	-	-	-	-
Çorum	15	14	93,3	14	93,3	1	6,7	-	-	-	-	-	-
Denizli	43	42	97,7	42	97,7	1	2,3	-	-	-	-	-	-
Diyarbakır	91	32	35,2	85	93,4	2	2,2	1	1,1	1	1,1	2	2,2
Düzce	43	30	69,8	40	93,0	2	4,7	1	2,3	-	-	-	-
Edirne	57	24	42,1	53	93,0	2	3,5	-	-	-	-	2	3,5
Elazığ	29	2	6,9	22	75,9	3	10,3	3	10,3	1	3,4	-	-
Erzincan	7	1	14,3	7	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erzurum	32	1	3,1	31	96,9	-	-	-	-	1	3,1	-	-
Eskişehir	41	32	78,0	35	85,4	3	7,3	-	-	1	2,4	2	4,9
Gaziantep	99	82	82,8	90	90,9	5	5,1	-	-	1	1,0	3	3,0
Giresun	32	4	12,5	27	84,4	1	3,1	-	-	-	-	4	12,5
Gümüşhane	5	-	-	5	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Hakkari	6	-	-	6	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatay	56	36	64,3	50	89,3	2	3,6	1	1,8	2	3,6	1	1,8
İğdır	11	2	18,2	10	90,9	1	9,1	-	-	-	-	-	-
İsparta	9	9	100,0	9	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
İstanbul	1.510	947	62,7	1.373	90,9	21	1,4	22	1,5	64	4,2	30	2,0
İzmir	286	224	78,3	253	88,5	21	7,3	-	-	7	2,4	5	1,7
K.Maraş	34	25	73,5	29	85,3	5	14,7	-	-	-	-	-	-

Tablo 74. Yeni Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2011 Hastaları (devamı)

İL	Yeni Yayma (+) AC TB*	TEDAVİ SONUCU											
		Kür		Tedavi Başarısı**		Ölüm		Tedavi Başarısızlığı		Tedaviyi Terk		Halen Tedavide	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Karabük	12	5	41,7	12	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Karaman	6	6	100,0	6	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kars	7	5	71,4	7	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastamonu	14	6	42,9	13	92,9	-	-	-	-	1	7,1	-	-
Kayseri	59	40	67,8	49	83,1	6	10,2	-	-	2	3,4	2	3,4
Kırıkkale	22	18	81,8	20	90,9	-	-	-	-	1	4,5	1	4,5
Kırklareli	50	26	52,0	45	90,0	4	8,0	-	-	-	-	1	2,0
Kırşehir	2	2	100,0	2	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kilis	3	2	66,7	3	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kocaeli	115	56	48,7	106	92,2	5	4,3	1	0,9	2	1,7	1	0,9
Konya	83	53	63,9	78	94,0	2	2,4	-	-	-	-	3	3,6
Kütahya	35	10	28,6	31	88,6	2	5,7	-	-	-	-	2	5,7
Malatya	50	43	86,0	49	98,0	1	2,0	-	-	-	-	-	-
Manisa	85	59	69,4	79	92,9	1	1,2	-	-	1	1,2	4	4,7
Mardin	23	15	65,2	21	91,3	2	8,7	-	-	-	-	-	-
Mersin	114	89	78,1	103	90,4	-	-	-	-	6	5,3	5	4,4
Muğla	51	8	15,7	48	94,1	-	-	1	2,0	1	2,0	1	2,0
Muş	21	11	52,4	16	76,2	1	4,8	-	-	1	4,8	3	14,3
Nevşehir	13	4	30,8	11	84,6	2	15,4	-	-	-	-	-	-
Niğde	18	13	72,2	16	88,9	1	5,6	-	-	1	5,6	-	-
Ordu	83	65	78,3	77	92,8	3	3,6	1	1,2	-	-	2	2,4
Osmaniye	34	25	73,5	32	94,1	2	5,9	-	-	-	-	-	-
Rize	18	9	50,0	17	94,4	-	-	-	-	1	5,6	-	-
Sakarya	98	47	48,0	85	86,7	6	6,1	2	2,0	1	1,0	4	4,1
Samsun	80	67	83,8	74	92,5	4	5,0	-	-	1	1,3	1	1,3
Siirt	8	5	62,5	7	87,5	-	-	-	-	-	-	1	12,5
Sinop	11	4	36,4	9	81,8	2	18,2	-	-	-	-	-	-
Sivas	21	11	52,4	17	81,0	1	4,8	-	-	3	14,3	-	-
Şanlıurfa	73	12	16,4	68	93,2	2	2,7	-	-	3	4,1	-	-
Şırnak	15	10	66,7	14	93,3	1	6,7	-	-	-	-	-	-
Tekirdağ	102	52	51,0	98	96,1	-	-	-	-	2	2,0	2	2,0
Tokat	30	9	30,0	29	96,7	1	3,3	-	-	-	-	-	-
Trabzon	57	48	84,2	56	98,2	-	-	-	-	1	1,8	-	-
Tunceli	2	-	-	2	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Uşak	13	2	15,4	11	84,6	1	7,7	-	-	1	7,7	-	-
Van	22	9	40,9	19	86,4	1	4,5	-	-	2	9,1	-	-
Yalova	20	13	65,0	17	85,0	1	5,0	-	-	-	-	2	10,0
Yozgat	14	8	57,1	14	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Zonguldak	81	50	61,7	73	90,1	6	7,4	-	-	1	1,2	1	1,2
TOPLAM***	5.167	3.049	59,0	4.694	90,8	177	3,4	39	0,8	130	2,5	127	2,5

*Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular **Tedavi Başarısı: Kür+Tedavi tamamlama

*** Ankara, Erzurum ve Trabzon'un birer Antalya ve İstanbul'un ikişer hastası (toplam 7 hasta) yurt dışına nakil gittiğinden kohorttan çıkarılmıştır.

7

EKLER

EK-1.

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Bu raporun tüberküloz hastaları ile ilgili veri kaynağı, verem savaşı dispanserlerinde, VSD-10 Tüberkülozlu Hasta Kayıt Defteri'ne bilgileri kayıt edilen, TB tanısı alarak tedavisi başlanan kişilerin kayıtlarıdır. Bu bilgiler dispanserlerden TUTSA formuna geçirilmek suretiyle toplanmaktadır. TUTSA formları ile toplanan veriler eksiklikler ve tutarsızlıklar açısından Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik Şube Müdürlüğü personeli tarafından kontrol edilmekte, eksiklikler ve tutarsızlıklar giderilmektedir.

Eksikleri tamamlanan TUTSA formlarındaki bilgiler Access tabanlı olarak hazırlanan TUTSA yazılımına bu konuda eğitim almış personel tarafından girilmektedir. Veriler son halini aldıktan sonra veri tabanı kilitlenerek, her türlü değişikliğe kapatılmaktadır. Ayrıca tüm veriler hem veri girişi sırasında günlük olarak hem de veri girişi bittikten sonra son kopya olarak harici bir bellekte de yedeklenmektedir.

Yazılımın bir ana sayfası vardır ve çok az veri alanı sayısal veri girişi gerektirmekte, çoğunlukla seçeneqli alanlarda bir seçenek işaretlenerek veri girişi sağlanmaktadır. Birbiri ile tutarsızlık gösterebilecek veri girişlerinin, insan hatası ile yapılmasını engellemek için, veri girişi sırasında uyumsuz seçenekler otomatik olarak işlevsiz hale dönüşmektedir. Böylece kağıt formda yanlış işaretlenmiş ve kontrolde gözden kaçmış olsa bile bu durum veri giriş aşamasında gözden kaçmamaktadır. Birkaç ay süren veri giriş çalışmalarından sonra, veriler tekrar çeşitli kontrollerden geçmektedir.

Yazılım, bütün verileri Excel programına sütunlar halinde EuroTB (Avrupa Tüberküloz Sürveyansı) kodları ile aktarmaktadır. Program, veri girişi sırasında, her hastaya ayrıca bir sıra numarası vermektedir. Bu numaraya TUTSA numarası denilmektedir ve hastaların gereğinde tek bir numara ile kolayca çağrılmasında kullanılmaktadır. Excel veri tabanına aktarılan hastalar isimleri ve TC kimlik numaraları ile kayıtlı oldukları dispanser adı hariç tamamen kodlu bir Excel satırı olarak görülmektedir. Kodların listesi bütün ülkelerde standarttır. Ayrıca kodlanan veri alanının tanımı ve kapsamı da standarttır.

Veriler açıklanan şekilde Excel programına aktarıldıktan sonra, birden fazla dispanserde kayıt edilen hastaların ayıklanması işlemi yapılmaktadır. Hastalar ayrı ayrı listeler ile hem T.C. Kimlik Numarası sırasına göre hem de alfabetik isim ve soyadı sırasına göre 3 ayrı liste haline dönüştürülür. Aynı yıl içinde birden çok dispanserde kaydına rastlanan hastaların tarih açısından ilk kayıtları, olgu tanımlarının aynı olması şartı ile saklanır ve diğeri silinerek, silinen olgular ayrı bir liste haline getirilir. Bu liste oldukça önemlidir çünkü hasta ilk kayıt olduğu yerde "nakil giden" olarak görünecek fakat asıl tedavi sonucu bir yıl sonra, takip altında iken nakil gittiği dispanserden öğrenilecektir.

Ayıklama üç ayrı listede (TC kimlik numarasına göre, isme göre, soyadına göre) ayrı ayrı yapılır. Böylece gözden kaçmalar asgariye indirilmeye çalışılır. Sadece tüm bilgiler eşlenebildiğinde iki olgunun

aynı olduğuna kanaat getirilerek ve Şube Müdürünün onayı ile silinme yapılması mümkündür. Veri girişi yapan personel ile şube müdürünün program açma şifreleri farklı yetki düzeyleri içermektedir ve veri girişi yapan kişiler olgu silme, kayıtlı bilgi düzeltme gibi kritik işlemleri sorumlunun onayını almadan yapamazlar.

Ayıklama tamamlandıktan sonra, son işlem olarak bazı veri kombinasyonları çağrılır ve bir hata olup olmadığı kontrol edilir. Son derece yoğun emek gerektiren bu veri kontrol, düzeltme, giriş ve tekrar ayıklama işleminden sonra analiz aşamasına gelinir.

Yazılım otomatik analize izin vermeyen bir yazılımdır. Bu nedenle analizler SPSS ve Microsoft Excel programları kullanılarak yapılmıştır.

Elde edilen analiz sonuçları uluslararası raporlamada kullanılmak üzere, Bulaşıcı Hastalıklar İçin Sürveyans Ağı (CISID) formlarına doldurulur. EuroTB 2007 yılına kadar Avrupa Birliğinin TB verilerini toplayıp online ve yazılı olarak sundu. 2008 yılında Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi (ECDC) bu görevi devralmıştır. DSÖ ve Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi ortak bir TB Sürveyans Ağı kurdu. Bu sürveyans ağına gönderilen bilgiler, internet üzerinden CISID formu ile Şube Müdürlüğüne verilen bir şifre ile doldurulmaya başlanmıştır.

Ulusal düzeyde raporlama, TUTSA üzerinden yapılmaktadır. Kağıt olarak ve bilgisayarda excel ortamında hazırlanan TUTSA formları, iki dönem halinde (01 Ocak-30 Haziran ve 01 Temmuz-31 Aralık) illerden istenmekte ve bir önceki yıl kayıt altına alınan TB olgularının gerekli bilgileri toplanmaktadır. Tedavi sonuçları yine TUTSA formları ile yıl sonunda toplu olarak illerden talep edilmektedir. TB hastalarının tedavi sonuçları tanı konulduktan bir yıl sonra, ÇİD TB hastalarının tedavi sonuçları ise 2 yıl sonra toplanmaktadır. Mayıs ayına kadar bu verilerin eksikleri belirlenmekte, giderilmekte, tutarsızlıkları incelenerek doğrulanmakta ve TUTSA veri tabanına girişi yapılmaktadır. Mayıs-Haziran aylarında veriler analiz edilmekte ve sonuçlar DSÖ'ye gönderilmektedir.

Küresel Tüberküloz Raporu ile DSÖ tarafından tüm ülkelerin verileri uluslararası düzeyde duyurulmaktadır. Daha sonra verilerle daha geniş kapsamlı analizler yapılarak tablo ve grafikler hazırlanmakta ve Türkiye'de Verem Savaşı Raporu yayınlanmaktadır.

Tablo 75. 2012 Yılında Tüberküloz Tanısı Almış Olguların Raporlanma Takvimi

	2012 Yılında Tüberküloz Tanısı Almış Hastaların Raporlanma Takvimi																							
	2012						2013																	
	Ocak	Şubat	Mart	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
TB olgularının VSD'de kaydı																								
TB olgularının müracaat tarihi itibarıyla tetkik sonuçlarının çıkması (1)																								
Verilerin TUTSA formları ile Daire Başkanlığına raporlanması (2)																								
Verilerin kontrolü, bilgisayara girişi, analizi																								
Verilerin DSÖ'ye raporlanması																								
DSÖ ile karşılıklı kontrol, doğrulama																								
Rapor hazırlık çalışmaları																								

(1) 2012 yılının son günlerinde kayıt altına alınan hastanın kültür ve İDT sonuçlarının çıkması 2013 yılının ilk üç ayına sarmaktadır.

(2) 01 Ocak -31 Aralık tarihleri arasında VSD'lerde kayıt altına alınan TB olguları bir kohort olarak kabul edilmektedir. Hasta verileri TUTSA formları ile iki dönem halinde Daire Başkanlığına iletilmektedir.

Tablo 76. 2011 Yılı Tüberküloz Olgularının 12. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi

	2011 Yılı Tüberküloz Olgularının 12. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi																									
	2011				2012				2013																	
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık		
TB olgularının VSD'de kayıt edilmesi																										
TB olgularının tetkik sonuçlarının çıkması																										
TB olgularının tedavisi ve tedavinin 12. ay sonucunun belli olması (1)																										
Kürlerin yayma ve/veya kültür ile doğrulanması (2)																										
Tedavi sonuçlarının yıllık kohort bilgileri tamamlandığı zaman TUTSA formları ile Daire Başkanlığına bildirilmesi (3)																										
Verilerin kontrolü, bilgisayara girişi, analizi																										
Verilerin DSÖ'ye raporlanması																										
DSÖ ile karşılıklı kontrol, doğrulama																										
Rapor hazırlık çalışmaları																										

(1) DSÖ, tedavi sonuçlarının tedavi süresinden bağımsız olarak 12. ay sonu itibarıyla toplamaktadır. 2011 yılının başında kayıt ve tedavi altına alınan TB olgularının 12. ay sonundaki durumu 2012 yılı başında, 2011 yılının sonuna kayıt ve tedavi altına alınan TB olgularının tedavi başlangıcından 12 ay sonraki durumu ise 2012 yılı sonunda değerlendirilmektedir.

(2) TB'de en kısa tedavi süresi 6 aydır. Tedavi sonucunda kür sonucunu doğrulamak için yayma ve/veya kültür yapılmaktadır. 2012 sonunda tedavisini tamamlayan olguların kültür sonucunun çıkması 2013 yılı ilk üç ayına sarkmaktadır.

(3) 01 Ocak 2011-31 Aralık 2011 tarihi arasında VSD'lerde kayıt altına alınan TB olgularının tedavi sonuçları bir kohort olarak kabul edilmekte ve veriler kohorta ait tüm veriler toplandığında toplu olarak TUTSA formları ile Daire Başkanlığına iletilmektedir.

EK-2.

TANIMLAR ve VERİ STANDARTLARI

Başkanlığımız tarafından 2005 yılında sürveyans sistemi gözden geçirilmiş ve veri alanları için DSÖ-EuroTB tanımları kullanılmaya başlanmıştır. Bu tanımlar aşağıda verilmiştir.

Olgu Tanımları

Yeni Olgu:

Daha önce tüberküloz tedavisi görmemiş ya da bir aydan daha az süre tedavi almış hastalardır.

Önceden Tedavi Görmüş Olgu:

Daha önce en az bir ay tedavi görmüş tüberküloz hastasıdır. Bu tanım, nüks, tedaviyi terkten dönen, tedavi başarısızlığından gelen ve kronik olguları içermektedir.

Nüks olgu: Daha önce tüberküloz tanısı konup tedavisini başarıyla tamamlamış olan hastada yeniden tüberküloz tanısı konulursa, yani balgamda basil pozitifliği saptanırsa nüks kabul edilir. Yaymasında ARB negatif ise ve klinik ve radyolojik bulguları ile tüberküloz düşünülüyorsa ayırıcı tanı olanakları olan bir üst merkeze gönderilir; burada bakteriyolojik olarak negatif olduğu halde, TB tanısı klinik ve radyolojik olarak konulabilir. Bir hastanın hastalığı, birden fazla kez nüks edebilir.

Tedaviyi terkten dönen olgu: Tedaviye iki ay ya da daha uzun süre ara verdikten (tedaviyi terk) sonra yeniden yayma pozitif olarak başvuran hastalardır (bazen yayma negatif olabilir fakat klinik ve radyolojik değerlendirme ile aktif TB kararı verilebilir; yayma negatif olan hasta bir üst merkeze sevk edilir).

Tedavi başarısızlığından gelen olgu: Yeni tanı konulmuş ve tedavinin başlangıcından beş ay ya da daha sonra alınan balgam rneklelerinde yayma ya da kültür ile basil gösterilen hastadır.

Kronik olgu: Nüks, tedaviyi terkten dönen ya da tedavi başarısızlığından gelen hastalarda uygulanan yeniden tedavi rejiminin sonunda hala basil pozitif olan hastalardır.

Nakil Gelen Olgu:

Başka bir dispanserde kayda alınıp tedavisi başlandıktan sonra, kayıtları ile birlikte devir alınan hastadır.

Hastalığın Yeri

Hastalığın tutulum yeri akciğer, akciğer dışı ve hem akciğer hem de akciğer dışı tutulum birlikte olabilir.

Akciğer Tüberkülozu: Akciğer parankimini tutan TB için kullanılır. Akciğer parankiminde tutulum yoksa, plevra eşzyonu ya da toraks içinde (hilusta, mediastende) lenf bezi büyümesi ile olan TB, akciğer dışı tüberküloz kabul edilir.

Akciğer Dışı Tüberküloz (AD-TB): Akciğer parankimi dışındaki organlardan alınan rneklelerde ARB gösterilebilen ya da tüberkülozla uyumlu histolojik ve klinik bulgusu olan hastalar bu gruba girmektedir.

Akciğer dışı tüberkülozu olanlar aşağıdaki sınıflamaya göre gruplandırılmaktadır:

- Plevra
- İntratorasik lenfadenit
- Ekstratorasik lenfadenit
- Vertebra
- Vertebra dışı kemik/eklem
- Menenjit
- Menenjit dışı merkezi sinir sistemi
- Genitoüriner sistem
- Gastrointestinal sistem, periton
- Miliyer

Akciğer + Akciğer Dışı Tüberküloz

Akciğer TB ve AD-TB birlikte ise bu grup hastalarda her iki tutulumun da olduğu belirtilir; akciğer dışı tutulan organ(lar) da belirtilir. Bu grup hastalar DSÖ'ye akciğer TB olarak bildirilmektedir.

Miliyer TB, akciğer+AD-TB olarak kabul edilir, kayıta ayrıca "miliyer TB" olarak belirtilir.

Larinks TB, akciğer tutulumu yoksa akciğer dışı TB kabul edilir.

Plevra TB, AD-TB olarak kaydedilir. Plevra TB olan hastada balgam yayması pozitif ise, akciğer + AD-TB olarak kaydedilir, AD-TB bölümüne "plevra TB" eklenir.

Mediastende, hilusta lenf bezi tüberkülozu olması, AD-TB olarak belirtilir

Yayma Sonucuna Göre TB Olguları

Tanıdaki balgam yayması sonucuna göre akciğer tutulumu olan olgular ikiye ayrılır:

Yayma pozitif akciğer tüberkülozu

- En az iki balgam (açlık mide suyu, indüklenmiş balgam, bronkoskopik lavaj da olabilir) örneğinde yayma ile ARB gösterilen hastalar ya da
 - Balgam (açlık mide suyu, indüklenmiş balgam, bronkoskopik lavaj da olabilir) yaymasında bir kez ARB pozitif bulunan ve radyolojik bulguları akciğer tüberkülozu ile uyumlu olan ve bir hekim tarafından, tüberküloz tedavisi kararı verilen hastalar ya da
 - Balgam (açlık mide suyu, indüklenmiş balgam, bronkoskopik lavaj da olabilir) yaymasında bir kez ARB pozitif bulunan ve kültürü de pozitif gelen hastalar.

Yayma negatif akciğer tüberkülozu

- Balgam yaymaları negatif olan fakat kültürde üreme olan hastalar.
- Klinik ve radyolojik olarak tüberküloz ile uyumlu bulguları olan, üç balgam yayması negatif olan ve en az bir hafta geniş spektrumlu (kinolon içermeyen) antibiyotik kullanılmasına rağmen klinik yanıt alınamayan ve ayırıcı tanı olanakları olan bir hastanede tüberküloz tedavisine karar verilen hastalar.

Uyruk Bilgisi

Uyruk “doğum yeri” veya “vatandaşlık” durumuna göre belirlenebilir. Hangi durumun seçildiği veri gönderildiği sırada CISID formunda belirtilmektedir. Uyruk bilgisi 2005 yılında “vatandaşlık durumu” olarak tanımlandı. Aslen yabancı uyruklu TB olgularının evlilik bağı gibi nedenlerle birkaç yıldır TC vatandaşlığına geçtiklerinin ve yurt dışı bağlantılarının devam ettiğinin tespit edilmesi üzerine, riskin belirlenmesi amacıyla 2006 ve sonrasında “doğduğu ülke” olarak tanımlanmıştır.

Tedavi Sonucu Tanımları

TB verilerini karşılaştırabilmek için standart terimler kullanılır. Tedavi sonuçları da bugün bütün dünya ülkelerinde benzer bir terminoloji ile raporlanmaktadır. DSÖ ve IUATLD (International Union Against Tuberculosis and Lung Disease) tarafından önerilen ve Ülkemizde kullanılan altı temel tedavi sonucu tanımı aşağıda sıralanmıştır.

a. Kür: Başlangıçta balgam yayması pozitif hastada, klinik ve radyolojik iyileşmeyle birlikte birisi tedavinin idame döneminde diğeri tedavinin tamamlandığı sırada olmak üzere en az iki kez balgam yayması negatifliğinin gösterilmesidir (Kür tanımı, yayma negatif akciğer TB, toplam akciğer TB, toplam TB olguları için kullanılamaz, sadece yayma pozitif hastalar için kullanılır).

b. Tedaviyi tamamlama: Öngörülen tedaviyi süresi içinde tamamlayan olguda tedavinin idame dönemi ya da sonunda balgam incelemesi yapılamadığı durumlarda, klinik ve radyolojik bulguları ile başarılı kabul edilerek tedavinin sonlandırılmasıdır. Akciğer dışı TB olgularında tedavi sonucu başarılı ise bu gruba eklenir.

*** Tedavi Başarısı:** Kür ve tedaviyi tamamlamanın toplamı, tedavi başarısı olarak adlandırılır.

c. Ölüm: Tedavi sırasında tüberküloz hastasının ölmesidir. Hasta, tüberküloza ya da tüberküloz dışı bir nedene bağlı olarak ölmüş olabilir. Her iki durumda da bu ölüm tüberküloz hastasının kayıtlarına ve tedavi sonuçlarının raporlanmasına ölüm olarak girilecektir. Eğer hasta hiç tedavi almadan ölmüş bir TB olgusu ise kayda geçirilir ve tedavi sonucu “ölüm” olarak kaydedilir (asıl ölüm nedeni biliniyorsa, Tüberkülozlu Hasta Defteri, VSD-10’da yorum bölümüne bu neden yazılmalıdır).

d. Tedavi başarısızlığı: Tedavisinin 5. ayı ve sonrasında hastanın balgam yayma pozitifliğinin saptanmasıdır. Pozitiflik ya tedavi süresince devam edebilir ya da negatifleşir ve yeniden pozitifleşebilir.

e. Tedaviyi terk: Tedavisi sırasında tüberküloz hastasının iki ay ya da daha uzun süre ile ilaçlarını almamasıdır (bu grup, 2003 yılından önce kayıt sisteminde akıbeti meçhule ayrılan ve işbirliği yapmayan hastalar olarak tanımlanıyordu).

f. Nakil giden: Hastanın başka bir dispanser bölgesine gitmesi nedeniyle tedavi sonuçlarının bilinmemesi durumudur. Bu grup hastaların tedavi sonuçlarını nakil gittiği dispanser bildirmektedir. Türkiye genelinde, bütün nakil giden hastaların tedavi sonuçları nakil gittiği dispanserden öğrenilince, sonuçta hiç nakil giden olmaması gerekir. Pratikte ise, “nakil giden” tanımı ile belli bir dispanserden ayrılan bazı hastalar başka dispansere kaydedilmediği için, yani gerçek bir nakil işlemi

gerçekleşmediği için tedavi sonucu tedaviyi terk” kabul edilmiştir. Raporda 2006 yılından itibaren nakil giden olarak belirtilen hastalar, yurt dışına nakil gidenlerdir.

Tedavisi devam eden: Tedavi başlangıcından 12 ay sonra hastanın kayda alındığı dönemde başlanan tedavisi sürüyorsa bu grupta ele alınır. Bu bilgi, TUTSA formunda gerekçesi ile birlikte yazılır. Örneğin, aşırı duyarlılık nedeniyle H ve R kullanılmayan bir hasta ya da ÇİD-TB nedeniyle 12 aydan uzun süreli tedavi verilen bir hasta olabilir.

TB değil: Tedavi başlanmış fakat başka hastalık saptanmış ve TB olmadığı anlaşılmış hastalarda tedavi sonuçları ile tedaviye alınanların rakamlarını karşılaştırmada kullanılmaktadır. Bu tanıma giren hastalar kohorttan çıkarılır.

Bakteriyoloji ile ilgili ifadeler

Mikroskopi veya yayma: Hastanın balgamının ya da başka incelenecek örneğinin bir lama yayılarak mikroskopi ile değerlendirilmesini anlatır. Pozitif, basilin gösterilmesidir. Negatif ise basilin görülmemesidir.

Aside Dirençli Basil (ARB): TB basili, ısıtılarak özel boya ile boyandığında, asit ile bu boyayı vermediğinden, mikroskopta farklı renkte görülür, buna ARB denilir.

Kültür: Balgam ya da başka bir örnek materyal mikroskopta incelenirken TB basilinin çoğalması için özel hazırlanmış besiyerine ekilir. Bu besiyerinde 15 gün ile 45 gün arasında basil üreyerek çoğalır. Üreme var ise kültür pozitif, üreme yok ise kültür negatif denilir.

İlaç Duyarlılık Testi (İDT): İlaçlı hazırlanmış besiyerine ekilen basil eğer burada çoğalıyorsa o ilaca dirençlidir. Eğer, ilaçsız besiyerinde üreme olurken, ilaçlı besiyerinde üreme olmaz ise, ilaç etkilidir, yani basil o ilaca duyarlıdır.

Çok İlaç Dirençli Tüberküloz (ÇİD-TB): TB basilinin izoniyazid ve rifampisine birlikte direncinin olduğunu belirtir.

Yaygın İlaç Dirençli Tüberküloz (YİD-TB): ÇİD-TB hastasında bir kinolona ve bir de parenteral ilaca (amikasin, kapreomisin ya da kanamisin) direnç olması durumudur.

8

KAYNAKLAR

KAYNAKLAR

1. Tüberküloz Tanı ve Tedavi Rehberi, T.C. Sağlık Bakanlığı. Ankara, 2011.
2. Verem Savaşı Dispanserleri Kayıt ve Raporlama Sistemi, Form Örnekleri ve Doldurma Kılavuzu. Sağlık Bakanlığı. Ankara, 2007.
3. Gümürlü F, Özkara Ş, Özkan S, Baykal F, Güllü Ü. Türkiye'de Verem Savaşı 2007 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2007.
4. Gümürlü F, Özkara Ş, Özkan S, Baykal F, Güllü Ü. Türkiye'de Verem Savaşı 2008 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2008.
5. Bozkurt H, Türkkani MH, Musaonbaşıoğlu S, Güllü Ü, Baykal F, Hasanoğlu C, Özkara Ş. Türkiye'de Verem Savaşı 2009 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2009.
6. Bozkurt H, Türkkani MH, Musaonbaşıoğlu S, Yıldırım A, Baykal F, Özkara Ş. Türkiye'de Verem Savaşı 2010 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2010.
7. Bozkurt H, Türkkani MH, Musaonbaşıoğlu S, Yıldırım A, Baykal F. Türkiye'de Verem Savaşı 2011 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2011.
8. Buzgan T, Torunoğlu M.A, Musaonbaşıoğlu S, Yıldırım A, Mutlu S.M, Baykal F. Türkiye'de Verem Savaşı 2012 Raporu. THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı. Ankara, 2013.
9. Özkan S, Musaonbaşıoğlu S, Yıldırım A, Mutlu S.M, Baykal F. Türkiye'de Verem Savaşı 2013 Raporu. THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı. Ankara, 2014.
10. International Standards for Tuberculosis Care (ISTC). Tuberculosis Coalition for Technical Assistance, 2006.
11. Definitions for the WHO/EuroTB Joint Tuberculosis Data Collection. EuroTB, 2007.
12. Guidelines for The Programmatic Management of Drug-Resistant Tuberculosis, Emergency Update 2008, WHO 2008.
13. Implementing The WHO Stop TB Strategy, A Handbook for National Tuberculosis Control Programmes. WHO, 2008.
14. Global Tuberculosis Report 2013. WHO/HTM/TB, 2013.11.
15. Stop TB Policy Paper: Contributing to Health System Strengthening: Guiding Principles for National Tuberculosis Programmes. WHO, 2008 (WHO/HTM/TB/2008.400).
16. The Global Plan to Stop TB 2006-2015 / StopTB Partnership. WHO, 2006.
17. The Global Plan to Stop TB 2011-2015: Transforming The Fight Towards Elimination of Tuberculosis, WHO 2010.
18. The Patients' Charter for Tuberculosis Care.
19. Türkiye İstatistik Kurumu web sitesi, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt İstatistikleri.

T.C. Sağlık Bakanlığı

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Tüberküloz Daire Başkanlığı

Sağlık Mahallesi A. Adnan Saygun 2 Cad No: 55 Sıhhiye/Çankaya/ANKARA

Tel: 0312 565 50 00-01-02-03 Faks: 0312 565 56 62

<http://tuberkuloz.thsk.saglik.gov.tr>

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Tüberküloz Daire Başkanlığı

Sağlık Mahallesi A. Adnan Saygun 2 Cad No: 55 Sıhhiye/Çankaya/**ANKARA**

Tel: 0312 565 50 00-01-02-03 **Faks:** 0312 565 56 62

<http://tuberkuloz.thsk.saglik.gov.tr>

ISBN: 978-975-590-605-8

Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1026